

הערכת התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול'

קיץ תשע"ה

יוני 2016 ■ סיון תשע"ו

הובלת צוות הערכה:

ד"ר טל רז, מנהלת תחום הערכת פרויקטים

צוות הערכה:

עפרי הדרי כרמי - מובילה כמותית

יובל פלדי - מוביל איכותני

ברקת הנלה אהרוני - חוקרת איכותנית

ד"ר אושרית כהן קדושאי - חוקרת איכותנית

יעקב ורצברגר - חוקר איכותנית

עדי רוזן - חוקרת איכותנית

יסמין שחם - חוקרת איכותנית

תוכן עניינים

5.....	תקציר
11.....	רקע
14.....	שיטה
19.....	עיקרי הממצאים
21.....	1.1 פוטנציאל הנרשמים מול ההשתתפות בפועל
22.....	1.2 שיווק וגיוס התלמידים לתכנית
24.....	1.3 דפוסי השתתפות בפעילויות קיץ בשנים קודמות
26.....	1.4 סיבות להצטרפות ולאי-הצטרפות לתכנית
29.....	1.5 הצטרפות תלמידים לצהרונים
31.....	סיכום פרק 1: היקף השתתפות התלמידים בתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול'
32.....	פרק 2: יישום התכנית והפעלתה - מאפיינים הקשורים בהשתתפות התלמידים בתכנית
33.....	2.1 הרכב הקבוצות ומאפייניהן: כיתות מקור, קבוצות רב-גילאיות
34.....	2.2 שינויים בגודל ובהרכב הקבוצות במהלך התכנית
35.....	2.3 מידת השתתפות הילדים בכל ימי הפעילות וסיבות להיעדרות
37.....	סיכום פרק 2: יישום התכנית והפעלתה - מאפיינים הקשורים בהשתתפות התלמידים בתכנית
38.....	פרק 3: יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בתכנים ובפעילויות בתכנית
39.....	3.1 בניית תכניות הפעילות בבתי הספר
41.....	3.2 מאפייני התכניות בפועל
48.....	3.3 שביעות הרצון מהתכנים
53.....	3.4 ההתנהלות וסדר היום
60.....	סיכום פרק 3: יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בתכנים ובפעילויות בתכנית
62.....	פרק 4: יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בכוח האדם המפעיל את התכנית
63.....	4.1 השיקולים בקביעת רכוז התכנית
64.....	4.2 רכוז התכנית - שביעות הרצון שלו ושביעות הרצון ממנו
64.....	4.3 הגורם האחראי בשטח, מנקודת מבטם של ההורים
65.....	4.4 הצוות המפעיל
71.....	4.5 מפעיל חיצוני לתכנית
72.....	סיכום פרק 4: יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בכוח האדם המפעיל את התכנית
74.....	פרק 5: היבטים הנוגעים למערך הארגוני
75.....	5.1 גורמים שהיו מעורבים בהחלטה על ההצטרפות לתכנית
75.....	5.2 מעורבות רשותית בתכנית והשפעת התכנית על ההיערכות הכללית רשותית
76.....	5.3 ממשקי עבודה בין הרשות המקומית - הפיקוח - בתי הספר
77.....	5.4 היבטים הנוגעים לתקציב
78.....	5.5 תוספות תקציב לתכנית במימון הרשות המקומית
79.....	5.6 השפעת התכנית על ההתארגנות של בתי הספר לפתיחת שנה"ל הבאה
80.....	סיכום פרק 5: היבטים הנוגעים למערך הארגוני
82.....	פרק 6: שביעות רצון מהתכנית ועמדות כלליות
83.....	6.1 שביעות רצון כללית מהתכנית, מנקודות המבט של הצוות, של ההורים ושל התלמידים
87.....	6.2 מהו הערך המוסף של התכנית ובמה היא שונה מפעילויות קיץ אחרות

88	6.3 השפעת התכנית על תפיסות ההורים את בית הספר
89	6.4 האם התכנית מקדמת שוויון הזדמנויות?
90	6.5 פוטנציאל התכנית והמלצות להרחבתה לכיתות נוספות
91	סיכום פרק 6 : שביעות רצון ועמדות כלליות
93	סיכום כללי
99	נספח 1- שאלונים

תקציר

התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' מבקשת ליישם את התפיסה שלפיה אחריות מערכת החינוך לתלמידים מתקיימת לא רק במשך שנת הלימודים אלא גם במהלך החופשות. תפיסה זו נתמכת במעטפת חינוכית המשותפת לכלל הגורמים בקהילה, אשר נועדה להבטיח לילדים חופשה בטוחה, מלאה פעילויות מעשירות. שנת תשע"ה הייתה שנת היישום השנייה של התכנית בכיתות א'-ב'. התכנית מבקשת לתת מענה חינוכי איכותי לצורכיהם השונים של תלמידי כיתות א'-ב', בהתבסס על ההבנה שלפיה תלמידים בגיל צעיר זקוקים לקשר מתמשך עם מבוגרים משמעותיים, ושקשר זה עשוי לתרום לתחושת המוגנות שלהם ולהתפתחותם הרגשית, החברתית והקוגניטיבית. כמו כן, התכנית נועדה להקל על הנטל המוטל על ההורים ולעודד את המשך השתלבותם בעבודה. משרד החינוך רואה בתכנית זו נדבך נוסף בפעולות המשרד לצמצום פערים, לטיפול תרבות פנאי משמעותית ולחיזוק מקומו של המוסד החינוכי כעוגן בקהילה.

ראמ"ה מבצעת זו השנה השנייה מחקר הערכה לתכנית זו. במחקר ההערכה בשנה"ל תשע"ה נעשה שימוש בכלי מחקר כמותיים ואיכותניים, בהתאם לתחומים שנבדקו ולשאלות ההערכה:

המחקר הכמותי - אוכלוסיית המחקר כללה רכזים, מדריכים והורים לתלמידים. עם האחרונים נמנו כאלה שילדיהם השתתפו בתכנית וכאלה שילדיהם לא השתתפו בה. עם בתי הספר שנדגמו נמנו בתי ספר דוברי עברית (כולל בתי ספר חרדיים) ובתי ספר דוברי ערבית (במגזר הערבי, הבדואי, הדרוזי והצ'רקסי). נתקבלו נתונים מ-479 רכזים (81% היענות), 1699 מדריכים (75% היענות) ו-1354 הורים (56% היענות). הסקרים הטלפוניים התקיימו בין יולי 2015 לאוקטובר 2015.

המחקר האיכותני - לצורך ההערכה האיכותנית נבחרו 15 בתי ספר ממקומות שונים בארץ, תוך שמירה על ייצוג יחסי על פי השונות הקיימת באוכלוסייה, בעיקר לפי מגזר ופיקוח. בכל בית ספר רואיינו רכז התכנית (לעתים המנהל ולעתים מורה מוביל או אחר) ושני מורים או מדריכים בוגרים. הראיונות בבתי הספר בוצעו בין 12-21 בחודש יולי 2015. בנוסף, לצורך הערכת העמדות של בעלי תפקידים מרכזיים ברשות המקומית, נבחרו שש רשויות ממקומות שונים בארץ, תוך שמירה על ייצוג יחסי בהתאם לשונות הקיימת באוכלוסייה, בעיקר לפי מגזר ואשכול חברתי-כלכלי. בכל רשות מקומית רואיין בעל תפקיד מרכזי אחד שהיה מעורב בתכנית, לרוב היה זה מנהל מחלקת החינוך. הראיונות ברשויות המקומיות בוצעו במהלך חודש יולי 2015.

להלן יוצגו עיקרי הממצאים של הערכת תכנית זו.

א. השתתפות התלמידים בתכנית

הנתונים מצביעים על שיעורים גבוהים של תלמידים שהשתתפו בתכנית: 75% מכלל תלמידי כיתות א' וב' בחינוך הרשמי השתתפו בשנת תשע"ה בתכנית 'בתי ספר של החופש הגדול' (ללא בתי ספר מהחינוך המוכש"ר). שיעור זה גבוה בהשוואה לשנת תשע"ד, שבה שיעור ההרשמה בקרב תלמידי כיתות א' וב' בחינוך הרשמי עמד על 65%. מהנתונים ניתן ללמוד כי בחינוך הרשמי שיעור המשתתפים בתכנית היה **גבוה יותר בקרב תלמידים במגזר דוברי הערבית** (89%) מאשר במגזר דוברי העברית (71%). שיעור ההרשמה בקרב החרדים היה נמוך יותר (61%). ההסבר לכך נעוץ, ככל הנראה, בעובדה שבקרב החרדים התכנית הופעלה לראשונה רק בשנת תשע"ה ובכך שהתקצוב לתכנית אושר בשלב מאוחר יחסית. מעל שלושה רבעים מההורים של תלמידי כיתות ב' בחינוך הרשמי שהשתתפו בתכנית בתשע"ה, שולחים את ילדיהם זו השנה השנייה ל'בית הספר של החופש הגדול'. מתוך נתוני ההערכה עולות מגוון סיבות להצטרפותם ולאי-

הצטרפותם של הילדים לתכנית. נראה כי המניעים העיקריים של ההורים לרשום את ילדיהם לתכנית הם היכולת שמקנה להם התכנית להמשיך בעבודתם כרגיל, האמונה בכך שילדיהם נמצאים במקום מוגן ובטוח, עם צוות איכותי של בית הספר ועם חבריהם לכיתה, ובכך שהמסגרת מעניקה לילדיהם תעסוקה איכותית בעלות נמוכה (כ-80%). סיבות נוספות הן הניסיון המוצלח של התכנית בשנה הקודמת ונוחות ההגעה למתחם, וכל זאת ללא פגיעה בתכניות המשפחתיות.

לעומת זאת, הורים שלא צירפו את ילדיהם לתכנית ציינו כי רצון הילד/ה היה המניע המרכזי לכך (כמחצית מההורים בבתי הספר הרשמיים); כשני שלישים אף דיווחו כי ילדיהם השתתפו בתכנית בשנה שעברה. סיבות נוספות לאי-הצטרפות לתכנית שעלו מראיונות העומק בקרב ההורים הן: יש מי שישאר בבית עם הילדים, ואי-קבלת מידע על אודות התכנית, שעליה דיווחו כמה מן ההורים. בקרב תלמידים דוברי ערבית, הסיבה המרכזית לאי-הצטרפותם היא חג הרמדאן, אשר מקשה על התארגנותם על פי סדר יום קבוע. מעניין לציין כי עלות התכנית אינה מהווה מניע לאי-רישום, שכן ההורים תופסים את העלות כסבירה.

ג. יישום התכנית והפעלתה - מאפיינים הקשורים בהשתתפות התלמידים בתכנית

מדיווחי הרכזים עולה כי קיימת שונות גדולה בין הקבוצות השונות, בהתייחס לגודלן: ב-61% מהקבוצות מספר הילדים לא עלה על המינימום הנדרש - 28 תלמידים. בהשוואה לשנה הקודמת לא ניתן לראות הבדלים משמעותיים בגודל הקבוצות (בממוצע 24 בתשע"ד בהשוואה ל-26 בתשע"ה בבתי ספר דוברי ערבית ו-27 בתשע"ד בהשוואה ל-26 בתשע"ה בבתי ספר דוברי עברית). בבתי הספר החרדיים ממוצע גודל הקבוצות גבוה יותר ועומד על 29 ילדים.

רק בכרבע מהקבוצות בתכנית חלו שינויים בגודל הקבוצה במהלך התכנית. זאת ועוד, הרכזים דיווחו כי בהשוואה לשנה שעברה מספר הנרשמים עלה או נשאר דומה, ורק חלק קטן מהם דיווח כי מספר הנרשמים ירד.

דיווחי הרכזים מצביעים על רמת נוכחות גבוהה של תלמידים בימי הפעילות במהלך התכנית: 95% מהם מדווחים כי לפחות שלושה רבעים מהילדים הופיעו בכל ימי הפעילות או במרביתם – הדיווח על כך היה גבוה מעט יותר בבתי הספר דוברי העברית (98%) מאשר בבתי ספר דוברי הערבית (92%). בקרב דוברי הערבית נרשמה עלייה משמעותית בנוכחות התלמידים בימי הפעילות בהשוואה לשנה שעברה.

ג. יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בתכנים ובפעילויות בתכנית

מראיונות העומק מתקבל הרושם כי בשנת היישום השנייה של התכנית התכניות נבנו על בסיס השנה הקודמת, והכנתן החלה כחודש וחצי לפני תחילת התכנית ולעתים אף קודם לכן, וזאת בניגוד למהלך ה'בזק' שהתרחש בשנה הראשונה לתכנית. התכנית נכתבה על ידי צוות בית הספר המוביל את הפעילות, ומנהלי בתי הספר היו מעורבים בהבניית התכנית. מעורבות הרשות ניכרה בעיקר בכל הנוגע להיבטים של תקצוב, פרסום ובקרה. מספר רשויות היו מעורבות בהבניית התכנית, ועלו קולות שלפיהם מעורבות זו מקשה על ההתנהלות ואשר ביקשו יותר אוטונומיה.

מרבית המדריכים (כ-80%) דיווחו כי הפעילויות התוך-בית ספריות התקיימו בתדירות המתאימה לתכנון, על פי מתווה התכנית. פעילויות ספורט, פעילויות אומנות ופעילויות חברתיות-ערכיות (בעיקר בקרב בתי הספר החרדיים) התקיימו על פי הדיווחים, בתדירות יומית או כמעט בכל יום. לעומת זאת,

'בוקר של קריאה' התקיים פחות או קצת פחות מן הנדרש על פי תכנית העבודה. לגבי פעילויות החוץ, מופעי תרבות וביקורים במוזיאונים, דווח כי הן התקיימו בשיעורים נמוכים הרבה יותר מהמתוכנן. לדברי אנשי הצוות הפעילויות תאמו באופן כללי את התכנית שהוגדרה מראש, אך ההתנהלות התאפיינה בגמישות ולא בהיצמדות נוקשה להוראות התכנית.

כ-80% מהמדריכים וכ-75% מההורים היו שבעי רצון מאיכות התכנים המועברים וממגוון הפעילויות ואיכותן. בבתי הספר החרדיים ניכרת שביעות רצון גבוהה אף יותר (כ-90%). בראיונות העומק עלה כי רובם המכריע של המרואיינים (רכזי התכנית, מנהלי בתי הספר ובעלי תפקידים מרכזיים ברשויות) היו שותפים לדעה שהתכנית מספקת מענה חיוני לצרכים של התלמידים ושל הוריהם, בעצם כך שהיא מספקת **מסגרת בטוחה, מוכרת ואיכותית לילדים. התכנית נתפסת כמענה של ממש להורים עובדים, בייחוד לאור העובדה שעלותה שווה לכל נפש ושבחלק מהמקרים היא ניתנת גם ללא עלות.**

מרואיינים במגזר היהודי-עירוני, מיישובים מאשכולות סוציו-אקונומיים נמוכים-בינוניים (3-5) הדגישו את השירות שעושה התכנית לילדים ולהורים מעוטי יכולת: מעבר לכך שהתכנית מספקת מסגרת מסובסדת לתלמידים ומאפשרת להוריהם לעבוד, היא גם מאפשרת לתלמידים מסוימים להיחשף לפעילויות שאין באפשרות הוריהם לממן. **עם זאת, ראוי לציין כי היו מרואיינים שטענו כי ישנן מסגרות העדיפות על התכנית.** הם נימקו את עמדתם בכך שמסגרות אלטרנטיביות מציעות לתלמידים פעילויות-חוץ מהנות כדוגמת רחצה בבריכה, צפייה בהצגה או בסרט ועוד.

מבחינת תחזוקה וניקיון עולה כי בחלק מהמקומות הרשות המקומית סיפקה לתכנית את הפלטפורמה של התחזוקה, אך **תוארו קשיים** שנבעו מכך שכוח העזר בבית הספר לא קיבל שכר הקשור ישירות לתכנית, דבר שהתבטא באי-שיתוף פעולה מצדו. אותם קשיים תוארו גם בתשע"ד. עם זאת, הסקרים הראו כי **מרבית ההורים היו שבעי רצון מרמת הניקיון וההיגיינה (82%-94%) ומרביתם (88%-92%) גם סברו כי הילדים שבעי רצון מהתנאים הפיסיים בסביבות שבהן התקיימו הפעילויות.**

ד. יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בכוח האדם המפעיל את התכנית

כחמישית מהרכזים בבתי הספר דוברי העברית בחינוך הרשמי ובבתי הספר החרדיים, וכ-40% מהרכזים בבתי הספר דוברי הערבית משמשים גם כמנהלי בתי ספר. המנהלים שבחרו שלא לעסוק בריכוז עשו זאת מסיבות אישיות ומהעדפות מקצועיות. ישנה שביעות רצון גבוהה מתפקוד הרכזים בקרב כל המעורבים, ועולה תחושה שיש על מי לסמוך. זאת ועוד, מרבית הרכזים (72%-83%) בקרב דוברי עברית ודוברי הערבית בהתאמה) וכמחצית מהמורים חזרו לקחת חלק בתכנית גם בשנה השנייה להפעלתה.

חלק מהרשויות בחרו מפעיל חיצוני לתכנית, בעיקר בעבור בתי ספר חרדיים אשר נכנסו באיחור לתכנית. היתרון הבולט באפשרות זו הינו הסרת האחריות לפן הלוגיסטי, התפעולי והבירוקרטי של התכנית. החיסרון שלה נובע מהעלות הגבוהה הנדרשת להעסקת מפעיל חיצוני, בשל פערי התיווך. טענות אלו עלו גם בשנה הראשונה ליישום התכנית. נראה שיש להיערך מספיק זמן מראש ולבחון מחדש האם כדאי בכלל להעסיק קבלנים חיצוניים, ואם כן - אילו מהם לבחור.

ה. היבטים הנוגעים למערך הארגוני

במרבית מהראיונות באה לידי ביטוי שביעות רצון רבה מהקשר עם הרשויות אשר מסייעות לבתי הספר בכל הקשור ללוגיסטיקה, לתפעול ולניהול המשאבים. בבתי ספר דוברי ערבית עלו טענות שלפיהן הרשות מתערבת גם בעניינים תוכניים, ומשבשת לצוות בית הספר את התכניות המקוריות. בבתי ספר דוברי עברית עלו טענות בדבר ביקורים מרובים מדי מצד נציגי הרשות בתחום בית הספר.

הקשר עם הפיקוח נוגע בעיקר לאישור תכנית הפעילות, ואילו קשר הרשות עם האגף לחינוך יסודי במשרד החינוך נוגע ברובו לנושא התקציב. גובה התקציב נקבע על סמך רישום התלמידים, ובשל כך דיווח הנוכחות היומי של בתי הספר הוא בעל משמעות רבה, ועל כן נעשה ניסיון מטעם בתי הספר לפעול להגדלת מספר התלמידים הנוכחים בכל יום. קשר נוסף עם האגף לחינוך יסודי היה בהקשר של הבקורות בבית הספר - הבקרים הגיעו לפחות פעם אחת ובדקו את יישום נוהלי התכנית. כמו כן, עלו קולות שטענו כי הבקרה הייתה בוטה למדי, ומכאן שיש לתת את הדעת לנושא זה.

הבקרה של משרד החינוך המתייחסת למספר התלמידים התבררה כבעייתית. לעתים הבקרה התבצעה מוקדם מדי בבוקר, לעתים תלמידים לא הגיעו לפעילות עקב הרמדאן או בשל חוסר מחויבות של ההורים, כך שספירת הילדים במועד האקראי של הבקרה לא שיקפה בהכרח את מספרם האמתי. היעדרות התלמידים יצרה בתורה השפעה ישירה על גובה התקציב, שהיה בה כדי להוביל לקשיי תשלום לספקים ולפיטורין של אנשי צוות. שנית, **מכסת התלמידים המינימלית** לקיום התכנית לא תאמה את צורכי המגזר הכפרי, המאופיין בפיזור התלמידים על פני רדיוס נרחב, ואשר בקיבוצים שבתחומו מופעלות תכניות אלטרנטיביות לילדים. ולבסוף, **עלו טענות של מנהלים על היעדר נוהל מסודר בכל הנוגע להחזר כספי להורים של תלמידים** אשר פרשו מן הפעילות.

הועלו קשיים לגבי קיום פעילויות מחוץ לבית הספר בשל אילוצים תקציביים. קשיים אלו עלו גם שנה קודם לכן, אולם קיבלו אז מענה באמצעות תמיכה מגופים שונים, אך בתשע"ה תמיכה זו לא ניתנה. כל הרשויות, כולל רשויות מאשכולות סוציו-אקונומיים נמוכים, נאלצו להעביר תקציבים נוספים למה שהוקצב על ידי משרד החינוך, בעיקר לטובת ניקיון, חשמל, מים ופעילויות חוץ. דבר נוסף שעלה בשנה הקודמת ושלא נתנו עליו את הדעת בשנה זו הם אותם תלמידים ממשפחות מעוטות יכולות ברשויות מאשכולות סוציו-אקונומיים בינוניים וגבוהים, שבהן ההורים משלמים סכום של 450 ש"ח לילד בעבור פעילויות התכנית. במקרים אלה הרשות היא שנאלצת לשאת בעבורם בעלות התכנית.

1. שביעות רצון מהתכנית ועמדות כלליות

רוב המרואיינים הביעו שביעות רצון גבוהה מהתכנית (83%-96% מהרכזים, המדריכים וההורים). אנשי הצוות וההורים ממליצים להמשיך את התכנית גם בשנה הבאה (99%-100%), וחלקם היו מעוניינים להכניס בה מעט שינויים (ההורים, המדריכים והרכזים) **ביקשו להוסיף פעילויות-חוץ, תכנים חווייתיים וגיוון באוכל**, אנשי הצוות העלו כי **הפעילות בשיתוף עם ההורים בעייתית**, והרכזים ביקשו **לנהל את התקציב בתוך בית הספר**. מרבית אנשי הצוות אף הביעו נכונות להצטרף אל התכנית בשנה הבאה באותו התפקיד (מעל 86% בקרב המדריכים והרכזים).

על פי המרואיינים בראיונות העומק, התכנית **מאפשרת שוויון הזדמנויות לכל התלמידים**, כמו גם **מענה חינוכי ערכי, איכותי ומבוקר** לצורכיהם, בית הספר מקבל לגיטימציה להיות מוסד שהוא עוגן מרכזי

בקהילה והתכנית מקלה על נטל התשלומים המוטל על ההורים. מדברי ההורים עלה כי לתחושתם פרושה על התכנית המטרייה של משרד החינוך, שמשמעותה אחריות כוללת של המשרד למגוון ההיבטים של התכנית, ואשר תחתיה מתאפשרת גם ההתפתחות הלימודית והערכית שהתכנית מציעה לילדים. עם זאת, העלו ההורים כי **דווקא יש לנסות להביא לידי ביטוי ביתר שאת את פעילויות הקיץ המסורתיות, להמעיט בתכנים הלימודיים ולגרום לכך שהתלמידים יחוו יותר 'כיף' והנאה**. אנשי הצוות הוסיפו כי הייחוד של התכנית הוא בכך שיש היכרות בין הילדים לצוות בית הספר ובין הילדים לבין עצמם, דבר המאפשר להם השתלבות חברתית ולימודית קלה הן במסגרת התכנית והן במסגרת הלימודים בבית הספר.

רקע

אודות התכנית

התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' מבקשת ליישם את התפיסה שלפיה אחריות מערכת החינוך לתלמידים מתקיימת לא רק בשנת הלימודים, אלא גם במהלך החופשות. זאת באמצעות מעטפת חינוכית המשותפת לכלל הגורמים בקהילה, אשר נועדה להבטיח לילדים חופשה בטוחה ומלאה בפעילויות מעשירות. שנת הלימודים תשע"ה הינה שנת היישום השנייה של התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' (להלן גם התכנית). בשנה"ל תשע"ה יושמה התכנית בפריסה ארצית בקרב תלמידים שסיימו את כיתות א' ו-ב'. התכנית, אשר מהווה המשך ישיר לתפיסה 'מחנכים מסביב לשעון' של משרד החינוך, נועדה לתת מענה חינוכי איכותי לצורכיהם השונים של התלמידים, בהתבסס על ההנחה כי תלמידים בגיל צעיר זקוקים לקשר מתמשך עם מבוגרים משמעותיים, קשר אשר עשוי לתרום לתחושת המוגנות שלהם ולהתפתחותם הרגשית, החברתית והקוגניטיבית. כמו כן, נועדה התכנית להקל על הנטל המוטל על ההורים ולעודד את המשך השתלבותם בעבודה. משרד החינוך רואה בתכנית זו נדבך נוסף בפעולותיו לצמצום הפערים החברתיים, לטיפול תרבות פנאי משמעותית ולחיזוק מעמדו של המוסד החינוכי כעוגן בקהילה.

התכנית מתקיימת בשלושת השבועות הראשונים של חופשת הקיץ, החל ב-1 ביולי ועד 21 ביולי, במשך חמישה ימים בשבוע, בימים א'-ה', בין השעות 08:00-13:00. **על פי התכנון, התכנית מיועדת לתלמידי הגן בגילאי גן חובה ולתלמידי בית הספר היסודי עד כיתה ה' בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד**, הלומדים בחינוך הרשמי. התכנית מופעלת באופן הדרגתי, כאשר בשנת היישום הראשונה, בקיץ תשע"ד (2014), התכנית יושמה בכיתות א'-ב' בפריסה ארצית במוסדות החינוך הרשמיים, ובנוסף כפיילוט בקרב 30,000 תלמידים בכיתות ג'-ה' במוסדות החינוך הרשמיים מהפריפריה הגיאוגרפית והחברתית, בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידי משרד החינוך. בתשע"ה כללה התכנית רק את כיתות א'-ב', ולראשונה נוספו מוסדות מהחינוך המוכש"ר. מספר הרשויות הפעילות בתכנית בשנת תשע"ה עמד על 248 (מתוך 251 רשויות פוטנציאליות). הרשויות שבהן לא הופעלה התכנית היו: מגילות ים המלח, מעיליא ושער הנגב. בסך הכול השתתפו בתכנית 2,031 מוסדות חינוך¹.

על פי מובילי התכנית, מטרות התכנית² הן:

1. חיזוק החינוך הציבורי
2. שוויון הזדמנויות
3. מתן מענה חינוכי לילדים בחופשת הקיץ
4. עיסוק בתכנים ערכיים, איכותיים ומבוקרים
5. חינוך לתרבות פנאי משמעותית
6. חיזוק מוסדות החינוך כעוגן מרכזי בקהילה
7. הקלה בנטל התשלומים המוטל על ההורים

במהלך הפעלת התכנית הלומדים עוסקים בתכנים ערכיים, איכותיים ומבוקרים ומתנסים בטיפוח כישורונות ויכולות בתחומי ההעשרה. הפעילויות כוללות התנסויות חווייתיות, למידה מגוונת באמצעות חוגי העשרה, ספורט, חינוך סביבתי ומעורבות חברתית, למידה באמצעות מרכזי למידה אינטראקטיביים,

¹ מתוך: "דו"ח סיכום ארגון ליווי ובקרה כוללת על הפעלת תוכנית 'בתי ספר של החופש הגדול' לשנה"ל תשע"ה", משרד החינוך.

² "חופש גדול - למחזוריות", משרד החינוך, 2015

מועדון קריאה וסדנת כתיבה יוצרת, וכמו כן מתוכננים להתקיים **ימי שיא שבועיים** סביב נושאים ערכיים-חינוכיים. בנוסף, במהלך התכנית מתקיימות **שתי פעילויות שיא** מתוזמנות ארצית:

(1) פעילות משותפת להורים ולילדים בסימן "חיים בצוותא בחברת הילדים". הפעילות התקיימה בתאריך 20.7.15 בין השעות 17:00-19:00.

(2) פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה". הפעילות התקיימה בתאריך 21.7.15 בין השעות 10:00-13:00.

הצוות המפעיל את התכנית כולל מורים, סטודנטים להוראה ומדריכים מקצועיים, ובכל בית ספר קיים רכוז מוביל. על פי התכנון, מספר התלמידים הממוצע בקבוצה יעמוד על 28 בחינוך הרגיל ועל 7 תלמידים בכיתות החינוך המיוחד.

הערכת התכנית

מהלך התכנית מלווה במחקר של הערכה מעצבת על ידי ראמ"ה (הרשות הארצית למדידה והערכה). מחקר ההערכה תוכנן להתבצע בכל אחת משלוש השנים – תשע"ד-תשע"ו. שנה"ל תשע"ה היא השנה השנייה להערכת התכנית.

כדי לתת מענה למטרות ההערכה נבנה מערך מחקר הכולל מתודולוגיה משולבת – כמותית ואיכותנית. ההערכה תתמקד בבחינת יישום התכנית בשלביה השונים, בבחינת עמדות של הגורמים השונים המעורבים בה כלפיה ובהערכת תוצאותיה. מחקר ההערכה הנוכחי יתמקד בהערכת יישום התכנית בשנתו השנייה. בשלב זה, נכללים בתכנית תלמידי כיתות א'-ב' בפריסה ארצית.

מערך המחקר יעשה שימוש במשתנים ובשאלות הערכה בשלושה היבטים מרכזיים:

- **הערכת ביצוע (Implementation)** - מתן מידע למובילי התכנית במשרד החינוך בנוגע לאופן היישום וההטמעה של התכנית. הערכת הביצוע מתייחסת לשני מרכיבים עיקריים: (1) הערכת התהליכים המתרחשים במהלך יישום התכנית והפעלתה – מאפייניהם, איכותם ותרומתם להשגת מטרות התכנית; (2) השוואה בין היישום וההפעלה של התכנית בפועל לבין המהלכים המקצועיים שנקבעו בהגדרת התכנית, על כל אחד ממרכיביה.

- **עמדות כלפי התכנית** - הערכת איכות התכנית, כפי שהיא משתקפת בעמדות כלפיה מנקודת מבטם של בעלי העניין השונים.

- **הערכת תוצאות (Results)** - בחינת ההשפעות הנתפסות של התכנית על משתתפיה וסביבתה, בהתאם לציפיות הנגזרות ממטרות התכנית.

בנוסף, ייבחנו שינויים בהיבטים שונים הקשורים ביישום התכנית ובהפעלתה בפועל, מנקודת המבט של שנת היישום השנייה.

שיטה

מחקר זה מתבסס על המתודולוגיה הכמותית והאיכותנית.

המתודולוגיה הכמותית מתבססת על כלים מובנים, כגון שאלונים או סקרים טלפוניים. כלים אלה מאפשרים לאסוף נתונים באופן סטנדרטי, על מדגם גדול ובמשך זמן קצר יחסית. הדיווח המחקרי המתבסס על כלים אלו מאפשר לקבל תמונת מצב מפורטת ביחס לנושאים רצויים מוגדרים מראש. בנוסף, ניתן לבדוק השערות באמצעות שיטות סטטיסטיות שונות. עם זאת, **השיטה הכמותית אינה מאפשרת הבנה מלאה של עולמות התוכן הנחקרים, שכן היא מוגבלת לתכנים שהוגדרו אפריורית ואינה חושפת תכנים לא ידועים או תכנים מורכבים.**

המתודולוגיה האיכותנית מתבססת על תצפיות וראיונות עומק, שמאפשרים לבחון רבדים עמוקים ומורכבים של עולם התוכן הנחקר, אשר חלקם אינו ידוע מראש לחוקרים. בנוסף, היא מאפשרת להבין את ההקשר שהתכנית פועלת בתוכו יותר ממה שמאפשר המחקר הכמותי³. יחד עם זאת, יש לסייג את הדברים, שכן מתודולוגית מחקר איכותנית אמנם מאפשרת העמקה והרחבה של הנושא הנחקר וניתן ללמוד ממנה על סוגיות חשובות העולות מהשטח, **אולם היא אינה אמפירית ומייצגת, ולפיכך גם לא ניתן לגזור ממנה הכללות שונות לגבי המתרחש בקרב כלל בתי הספר המשתתפים בתכנית.**

כלי ההערכה

בהתייחס לתחומי ההערכה ולשאלות ההערכה, נעשה שימוש בכלי מחקר כמותיים ובכלי מחקר איכותניים.

כלי ההערכה הכמותיים

כלי המדידה הכמותיים במחקר הערכה זה כללו שאלונים שפותחו בהתאם למטרות התכנית, לתפוקותיה ולתוצאות שהוגדרו. **פותחו ארבעה שאלונים ייעודיים:** לרכזים, למדריכים, להורים לתלמידים שהשתתפו בתכנית ולהורים לתלמידים שלא השתתפו בה. השאלונים הייעודיים נבנו בהסתמך על מסמכים של מטרות התכנית ועל ראיונות ושיחות עם מובילי התכנית הלאומית. השאלונים הותאמו לשנת היישום השנייה (בעיקר הורדו שאלות הנוגעות למצב הביטחוני והוספו שאלות שנועדו להשוות בין שתי השנים). השאלונים הועברו טלפונית (ר' נספח).

כלי הערכה איכותניים

כלי ההערכה האיכותניים כללו ראיונות חצי-מובנים עם בעלי התפקידים הבאים: רכז התכנית (לעתים המנהל ולעתים מורה מוביל או אחר), שני מורים או מדריכים בוגרים ובעלי תפקידים שהובילו את התכנית ברשויות המקומיות, לרוב מנהלי מחלקות החינוך.

³ פרידמן י. (2005). מדידה והערכה של תוכניות חברתיות וחינוכיות. מכון הנרייטה סאלד, עמ' 134-135.

אוכלוסייה ומדגם

המחקר הכמותי - השיקול שעל פיו נעשתה הדגימה למחקר הכמותי היה ייצוג של כלל מגזרי האוכלוסייה. על כן כללה הדגימה, כאמור, את כלל בתי הספר דוברי העברית (כולל בתי הספר החרדיים) ודוברי הערבית. אוכלוסיית המחקר כללה רכזים, מדריכים והורים לתלמידים שהשתתפו בתכנית ושלא השתתפו בה מבתי ספר דוברי עברית (כולל בתי ספר חרדיים) ומבתי ספר דוברי ערבית (ערבי, בדואי, דרוזי וצ'רקסי). נתקבלו נתונים מ-479 רכזים, מ-1699 מדריכים ומ-1354 הורים. הסקרים הטלפוניים התקיימו בין יולי 2015 לאוקטובר 2015.

לוח 1 מציג את שיעורי ההיענות של הרכזים, המדריכים וההורים.

לוח 1: שיעורי היענות של הרכזים, המדריכים וההורים

		רכזים			מדריכים			הורים	
תשע"ה	שיעור היענות	רשמיים	חרדיים	סה"כ	רשמיים	חרדיים	סה"כ	רשמיים	חרדיים
		בתי ספר	סה"כ	סה"כ	בתי ספר	סה"כ	סה"כ	בתי ספר	סה"כ
תשע"ה	שיעור היענות	452	148	600	1230	472	1699	913	441
		79%	87%	81%	74%	80%	75%	55%	60%
תשע"ד	שיעור היענות	374	--	374	877	--	877	852	--
		69%	--	69%	71%	--	71%	56%	--

הנתונים בלוח 1 מצביעים על **שיעורי היענות גבוהים בקרב הרכזים והמדריכים**. בקרב ההורים שיעור ההיענות נמוך מעט יותר. בקרב בתי הספר החרדיים שיעור ההיענות בתשע"ה היה גבוה יותר משיעור ההיענות בבתי הספר הרשמיים.

המחקר האיכותני - לצורך ההערכה האיכותנית נבחרו 15 בתי ספר ממקומות שונים בארץ, תוך שמירה על ייצוג יחסי על פי השונות הקיימת באוכלוסייה, בעיקר לפי מגזר ופיקוח. בכל בית ספר רואיינו רכז התכנית (לעתים המנהל ולעתים מורה מוביל או אחר) ושני מורים או מדריכים בוגרים. כמו כן, רואיינו בעלי תפקידים המובילים את התכנית ברשויות המקומיות. הראיונות בבתי הספר בוצעו בין 12-21 ביולי 2015. בנוסף, **לצורך הערכת עמדותיהם של בעלי תפקידים מרכזיים ברשות נבחרו שמונה רשויות מקומיות ממקומות שונים בארץ**, תוך שמירה על ייצוג יחסי, על פי השונות הקיימת באוכלוסייה, בעיקר לפי מגזר ואשכול חברתי-כלכלי. בכל רשות מקומית רואיין בעל תפקיד מרכזי אחד שעסק בתכנית, לרוב היה זה מנהל מחלקת החינוך. הראיונות ברשויות המקומיות בוצעו בחודש יולי 2015.

לוח 2' מציג נתונים ביחס לפריסת בתי הספר, ולוח 2' מציג נתונים ביחס לפריסת הרשויות המקומיות שנדגמו למחקר האיכותני.

לוח 2א: פריסת בתי הספר במחקר האיכותני לפי משתני רקע עיקריים

מחוז	מגזר	אשכול למ"ס	מ"מ/ממ"ד/חרדי	מעמד מוניציפלי של הרשות
1. ירושלים	דובר עברית	8	ממלכתי	עיר
2. ירושלים	דובר עברית	3	ממלכתי	עיר
3. צפון	דובר ערבית	4	ערבי	מועצה מקומית
4. צפון	דובר עברית	3	ממ"ד	עיר
5. צפון	דובר עברית	6	ממלכתי	מועצה אזורית
6. חיפה	דובר ערבית	2	ערבי	מועצה מקומית
7. חיפה	דובר עברית	5	ממלכתי	עיר
8. מרכז	דובר עברית	8	ממ"ד	עיר
9. מרכז	דובר עברית	6	ממלכתי	עיר
10. תל-אביב	דובר עברית	8	ממלכתי	עיר
11. תל-אביב	דובר עברית	8	ממלכתי	עיר
12. דרום	דובר עברית	7	ממלכתי	מועצה אזורית
13. דרום	דובר ערבית	1	בדואי	עיר
14. דרום	דובר עברית	3	ממ"ד	עיר
15. דרום	דובר עברית	5	ממלכתי	עיר

לוח 2ב: פריסת הרשויות המקומיות במחקר האיכותני לפי משתני רקע עיקריים

מחוז	מגזר	מעמד מוניציפלי	אשכול למ"ס	ביצוע הראיונות בפועל
1. ירושלים	דובר עברית	עיר	3	מנהל מחלקת בתי ספר ממלכתיים
2. צפון	דובר ערבית	מועצה מקומית	4	מנהל מחלקת חינוך
3. חיפה	דובר ערבית	מועצה מקומית	2	מנהל התכנית מטעם המועצה
4. חיפה	דובר עברית	עיר	5	מנהלת מחלקת חינוך
5. מרכז	דובר עברית	עיר	6	מנהל התכנית מטעם העירייה
6. דרום	דובר עברית	מועצה אזורית	7	מנהלת מחלקת חינוך
7. צפון	דובר עברית	עיר	5	מנהלת מחלקת בתי ספר יסודיים

סוגיות ההערכה שנבחנו במסגרת המחקר הנוכחי:

- א. היערכות לקראת התכנית - הכנת התכניות, פוטנציאל הנרשמים לעומת המשתתפים בפועל, דרכי השיווק של התכנית, תהליכי גיוס התלמידים לתכנית.**
- ב. יישום התכנית והפעלתה - מאפיינים הקשורים בהשתתפות התלמידים בתכנית, מאפייני התכניות בפועל, התנהלות וסדר יום, היבטים הקשורים בכוח האדם המפעיל את התכנית והיבטים הנוגעים למערך הארגוני.**
- ג. שביעות רצון הגורמים השונים ועמדות כלליות כלפי התכנית - שביעות רצון הגורמים השונים מתוכני התכנית ומהפעילויות שהתקיימו במסגרתה, המידה שבה התכנית מילאה את יעדיה החינוכיים, החזקות והחולשות של התכנית, האם התכנית נתפסת כחלק מהתפיסה של 'מערכת החינוך מסביב לשעון' או כקייטנה המנותקת ממערכת החינוך, ההשפעה של התכנית על תפיסת ההורים את מערכת החינוך, כוונות לרישום ולהשתתפות בעתיד בתכנית, ההמלצות להמשכה של התכנית.**
- ד. השוואת שנת היישום הראשונה, תשע"ד, לשנת היישום השנייה, תשע"ה.**

עיקרי הממצאים

**פרק 1: היקף רישום התלמידים לתכנית
'בתי הספר של החופש הגדול'**

בפרק זה נבחן את היקף הרישום של התלמידים לתכנית, תוך השוואת הנתונים לאלה של השנה הקודמת ולפוטנציאל ההרשמה. ננסה להבין כיצד בתי ספר הפיצו בקרב ההורים את המידע לגבי התכנית, את דפוסי השתתפות התלמידים בפעילויות הקיץ בשנים הקודמות ואת הסיבות להצטרפות ולאי-הצטרפות התלמידים לתכנית.

1.1. פוטנציאל הנרשמים מול ההשתתפות בפועל

כדי להבין את היקף רישום התלמידים לתכנית בשנתה השנייה, עלינו להשוות לפוטנציאל הנרשמים ולהיקף הנרשמים בשנה שקדמה לה. חשוב לשים לב כי בשנת תשע"ה הצטרפו לתכנית לראשונה 348 מוסדות מהחינוך המוכש"ר. הנתונים שיוצגו לעיל לקוחים מתוך "דו"ח סיכום ארגון ליווי ובקרה כוללת על הפעלת תכנית 'בתי ספר של החופש הגדול' לשנה"ל תשע"ה", אשר נעשה על ידי חברה זכיינית (מרמנט).

לוח 1 מציג את התפלגות התלמידים שהשתתפו בתכנית מול פוטנציאל הנרשמים, על פי מגזר שפה ועל פי בתי ספר מהמוכש"ר.

לוח 1: התפלגות תלמידים מבתי ספר דוברי עברית (רשמיים), בתי ספר דוברי ערבית ובתי ספר מהמוכש"ר שהשתתפו בתכנית

דוברי עברית (רשמיים)			דוברי ערבית			מוכש"ר ⁴		
השתתפו (לפחות בשבוע 1)	פוטנציאל הרשמה	% משתתפים מתוך הפוטנציאל	השתתפו (לפחות בשבוע 1)	פוטנציאל הרשמה	% משתתפים מתוך הפוטנציאל	השתתפו (לפחות בשבוע 1)	פוטנציאל הרשמה	% משתתפים מתוך הפוטנציאל
124,692	175,196	71%	50,415	56,832	89%	17,216	28,140	61%
107,625	168,293	64%	35,330	51,852	68%	-	-	-

בסך הכול השתתפו בתכנית 192,323 תלמידים (לפחות בשבוע הראשון של התכנית) מתוך פוטנציאל של 260,168 (74%). בהשוואה לשנה שעברה, בתשע"ה 75% משתתפים מתוך הפוטנציאל (ללא בתי ספר מהמוכש"ר) לעומת 65% משתתפים מתוך הפוטנציאל בתשע"ד. הנתונים מצביעים על עלייה משמעותית (כ-15%) באחוז המשתתפים מתוך הפוטנציאל בהשוואה לשנה שעברה. שיעור גבוה יותר נמצא בקרב בתי הספר דוברי הערבית (89%) מאשר בבתי הספר דוברי העברית רשמיים (71%). עלייה זו יכולה להצביע על שביעות הרצון של ההורים מהתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' ועל האמון שלהם בה. התבוננות בנתוני ההרשמה של בתי הספר בחינוך המוכש"ר חושפת שיעור הרשמה נמוך יותר (61%) בהשוואה לבתי הספר הרשמיים. ניתן להסביר זאת בכך שבחינוך המוכש"ר התכנית הופעלה לראשונה רק בתשע"ה ובכך שהתקצוב לתכנית בחינוך המוכש"ר אושר בשלב מאוחר יחסית, עובדה שהקשתה על הרשויות המקומיות ועל בתי הספר להיערך ליישומה⁴.

גם בראיונות העומק עם בעלי תפקידים מרכזיים ברשויות צוין כי פוטנציאל השתתפותם של בתי הספר החרדיים טרם מוצה. באחת הערים דוברות העברית סופר כי תקצוב בתי הספר הללו ניתן רק ברגע האחרון, ולכן שיעור ההשתתפות בתכנית בהם היה נמוך יחסית.

⁴ בהמשך הדוח נבחנו בתי ספר חרדיים מתוך בתי הספר מהחינוך המוכש"ר

1.2 שיווק התכנית וגיוס התלמידים

בתת-פרק זה נבדוק אם יש צורך בהעברת המידע על התכנית ואת אופן הצגת התכנית להורים ולתלמידים, בהתייחס לשנה השנייה ליישומה. נפרט את הדרכים שנקטו לשם העברת מידע על התכנית למשפחות, מנקודת מבטם של ההורים, ואת דרכי השיווק וגיוס התלמידים לתכנית, וכן את מידת שביעות הרצון של ההורים מקבלת המידע ביחס אליה.

לוחות 2-3 מציגים נתונים המתארים את האפשרויות השונות לקבלת מידע בנוגע לתכנית ואת שביעות רצון ההורים מתהליך העברת המידע, תוך השוואה לשנה שעברה.

לוח 2 : דרכים לקבלת המידע על התכנית – דיווחי הורים

"האם קיבלת מידע על התכנית באמצעות..." (שיעור המשיבים "כן" - ניתן היה לציין יותר מתשובה אחת)

חידים		דוברי ערבית				דוברי עברית (רשמיים)				
הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית	הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית	הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית		
תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	
65	376	108	100	270	269	82	154	453	583	N
46%	71%	46%	54%	68%	71%	46%	56%	49%	61%	חומר שנשלח הביתה
4%	4%	4%	9%	18%	10%	28%	34%	38%	48%	מידע שנשלח במייל
0%	4%	15%	11%	34%	26%	17%	18%	19%	22%	אתר אינטרנט של בית הספר
8%	17%	23%	17%	34%	25%	26%	21%	28%	19%	הורים אחרים
4%	16%	7%	6%	15%	13%	14%	9%	9%	16%	עיתונות מקומית
2%	8%	11%	11%	32%	33%	7%	6%	11%	9%	מפגשי הסברה
2%	1%	6%	8%	17%	10%	3%	6%	7%	9%	אתר אינטרנט של היישוב

מהנתונים עולה כי ההורים קיבלו מידע בנוגע לתכנית באמצעות מגוון ערוצים, החל מחומר שנשלח הביתה, עבור במידע מהורים אחרים וכלה בעיתונות המקומית ובאתר היישוב. רוב ההורים מדווחים כי שליחה של חומר בנוגע לתכנית ישירות לבתי התלמידים היא דרך העברת המידע השכיחה ביותר (בדומה למה שנמצא בנושא זה בשנה הקודמת).

ככלל, בבתי הספר הרשמיים ניכרת מגמת ירידה בשיעור המדווחים כי קיבלו מידע דרך חומר שנשלח הביתה (הן בדואר והן במייל) ובמקביל, ניכרת מגמת עלייה בדיווח על מידע שהתקבל באמצעות הורים אחרים.

לוח 3 : שביעות רצון מקבלת המידע ביחס לתכנית - דיווחי הורים

"באיזו מידה אתה שבע רצון מ..." (שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

חרדים		דוברי ערבית				דוברי עברית (רשמיים)				
הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית	הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית	הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית		
תשע"ה	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	
65	376	108	100	270	269	82	154	453	583	N
47%	72%	49%	39%	75%	78%	69%	60%	71%	72%	קיומם של גורמים שאליהם יכולת לפנות לשם קבלת הבהרות ביחס לתכנית
41%	73%	53%	55%	75%	80%	65%	61%	71%	71%	מועד קבלת המידע (מספיק מראש)
32%	75%	51%	54%	78%	79%	59%	54%	69%	67%	באופן כללי מקבלת המידע ביחס לתכנית
45%	74%	51%	49%	73%	76%	54%	50%	65%	65%	מידת הפירוט והבהרות של המידע שקיבלת
42%	70%	44%	47%	64%	73%	48%	54%	61%	64%	כמות המידע שקיבלת

מעל 70% מההורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית היו שבעי רצון באשר להיבטים שונים הקשורים לקבלת מידע על התכנית. בקרב הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית קיימת שונות: 50%-70% מקרב ההורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית מדווחים כי הם שבעי רצון מההיבטים השונים של קבלת המידע על אודות התכנית, בעוד שבקרב הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית בין 44% ל-53% הביעו שביעות רצון גבוהה מהיבטי קבלת המידע. כמו כן, נרשמה ירידה בשביעות רצון ההורים מכמות המידע שקיבלו בהשוואה לשנה הקודמת ועלייה בשביעות הרצון מקיומם של גורמים שאליהם אפשר לפנות לשם קבלת הבהרות ביחס לתכנית, בקרב הורים שילדיהם לא הצטרפו לתכנית.

בנוסף, נראה כי קיים פער בין הורים שילדיהם הצטרפו לתכנית, המביעים שביעות רצון גבוהה (בין 60% ל-75%) בנוגע לקבלת המידע, לקיומם של גורמים שניתן לפנות אליהם, למועד קבלת המידע ולכמות המידע, לעומת ההורים שילדיהם לא הצטרפו (בין 44% ל-69%). פער זה בולט בעיקר בקרב הורים לתלמידים בבתי ספר חרדיים.

ממצאים איכותניים

גם הממצאים האיכותניים מצביעים על כך שעיקר השיווק של התכנית נעשה באמצעות שליחת מכתב או עלון מידע להורים (בדואר, בדואר אלקטרוני ו/או באמצעות הילדים). המכתב/עלון המידע נשלח על ידי בית הספר ו/או על ידי הרשות ולעתים צורפה אליו גם תכנית הפעילות. בחלק מבתי הספר נערכו שיחות הסברה עם התלמידים בכיתות ונעשה פרסום באתרי האינטרנט של בית הספר. בבתי ספר מעטים דווח על פנייה ישירה להורים באמצעות מחנכות הכיתות (בעיקר אל הורים מבתי ספר דוברי ערבית), שנמצאה אפקטיבית ותורמת לשיווק התכנית.

גורמים שתורמו לשיווקה של התכנית בקרב ההורים הם עלותה הנמוכה או קבלתה בחינם (בחלק מהרשויות) וכן שביעות רצון גבוהה מהפעילות שהתקיימה שנה קודם לכן. לדברי אחד מרכזי התכנית:

"בשנה שאמרה היו מרוצים, ולאכן ילדים חזרו".

ככלל, שיטות השיווק נתפסות כמספקות, ולעתים אף נטען כי שיווק מצומצם הספיק בהחלט, בעיקר בבתי ספר שבהם התכנית הייתה מוצלחת בשנת תשע"ד. במסגרת הפקת הלקחים, המליצה ההנהלה באחד מבתי הספר כי בעת שיווק התכנית להורים יושם דגש על קיומן של פעילויות כדוגמת סדנאות ומופעים, כמו גם הפעילויות הלימודיות. בנוסף, צוין כי כדאי לאתר מבעוד מועד את ההורים הנמנעים מלרשום את ילדם לתכנית בשל קשיים כלכליים ולבחון מולם פתרונות אפשריים למצב זה.

בבתי הספר דוברי העברית במועצות האזוריות לא דווח על מאמצי שיווק יוצאי דופן מול הורים המשתייכים ליישובים שבהם פועלות מסגרות חלופיות מוסדרות (כגון מסגרות קיבוציות), חרף שיעורי ההרשמה הנמוכים יחסית לתכנית ביישובים אלו בשנה הקודמת. מנגד, דווח על מאמצים למצוא פתרונות ברמה המוסדית כדי להגביר את שיעורי ההרשמה. בהקשר זה, ניתנה כדוגמה מסגרת קיבוצית אשר סירבה לקלוט בשעות אחר הצהריים תלמידים אשר ישתתפו בפעילות 'בית הספר של החופש הגדול'. מאחר שכך התקיים שיח מול מסגרת זו, והושגה הסכמה אשר לפיה יוכלו התלמידים להשתתף בפעילות אחר הצהריים במסגרת הקיבוצית, ובתנאי שארוחת הצהריים שלהם תהיה באחריות בית הספר.

1.3 דפוסי השתתפות בפעילויות קיץ בשנים קודמות

אחד הצירים המרכזיים של התכנית 'בתי ספר של החופש הגדול' היה להביא לשינוי במעמדו של בית הספר ולמיצובו כגורם מרכזי בקהילה. בשנתה הראשונה החלה התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' להפוך למשמעותית ולרלוונטית לכל מגזרי האוכלוסייה. מעניין יהיה לבדוק אם בשנתה השנייה נעשה שינוי בדפוסי ההשתתפות של תלמידים בפעילויות הקיץ בהשוואה לשנים קודמות, שבהן לא השתתפו בתכנית זו ועסקו בפעילויות המהוות אלטרנטיבה לתכנית. בתת-פרק זה מוצגים דפוסי פעילויות הקיץ של התלמידים בשנים קודמות והמסגרות שבהן שהו בתשע"ה התלמידים שלא הצטרפו לתכנית. לוחות 4-5 מציגים נתונים אלה.

לוח 4 : מסגרות קיץ שבהן שהו התלמידים בקיץ הקודם - דיווחי הורים

(שיעור המשיבים "כן" - ניתן היה לציין יותר מתשובה אחת)

חרדים		דוברי ערבית				דוברי עברית (רשמיים)				
הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית	הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית	הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית		הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית		
תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	תשעה	
65	376	108	100	270	269	82	154	453	583	N
--	--	15% (n=48)	-	69% (n=138)	-	30% (n=33)	-	78% (n=205)	-	בית ספר של החופש הגדול (רק להורי תלמידים בכיתה ב')
15%	10%	14%	17%	26%	28%	23%	22%	22%	40%	קייטנה יישובית/מתנ"ס
16%	22%	13%	15%	16%	30%	13%	27%	20%	38%	קייטנה פרטית
19%	13%	17%	21%	17%	16%	11%	13%	15%	14%	פעילות ביתית בהשגחת מטפלת/בייבי סיטר/אחים בוגרים
51%	28%	54%	63%	34%	41%	47%	40%	19%	30%	פעילות ביתית בהשגחת אחד ההורים

מן הנתונים המוצגים בלוח 4 עולה כי כ-70% מההורים לילדי כיתה ב' המשתתפים בתשע"ה ב'בית ספר של החופש הגדול', שלחו את ילדם בתשע"ד למסגרת זו. כמחצית מהתלמידים בכיתה ב' שלא הצטרפו לתכנית בתשע"ה והיו בתכנית בשנה הקודמת - נשארו בביתם ולא הצטרפו לקייטנה אחרת.

עוד עולה מהנתונים כי כמחצית מההורים שילדיהם לא השתתפו בתכנית (בהשוואה לכרבע מההורים שילדיהם כן השתתפו בתכנית בתשע"ה) מעדיפים פעילות ביתית בהשגחת הורים.

עוד נשאלו ההורים אם ילדיהם ישתתפו בהמשך החופש בקייטנה, פרט לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול'. כשליש מכלל ההורים שילדיהם משתתפים בתכנית דיווחו על השתתפות בקייטנות בהמשך (40% בקרב הורים בבתי ספר דוברי עברית רשמיים, 37% בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית ו-19% בקרב הורים בבתי ספר חרדיים). נתון דומה נצפה בשנת תשע"ד.

1.4 סיבות להצטרפות ולאי-הצטרפות לתכנית

ההורים נשאלו בראיונות הטלפונים על המניעים להצטרפותם ולאי-הצטרפותם של ילדיהם לתכנית.

מניעים להצטרפות לתכנית

לוח 6 מציג נתונים ביחס למניעים אפשריים להצטרפות תלמידים לתכנית. שאלות אלו נשאלו לראשונה בשנת תשע"ה.

לוח 6: מניעים להצטרפות לתכנית - דיווחי הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית

"האם המניע היווה שיקול לרישום התלמיד לתכנית"

(שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד" - ניתן היה לציין יותר מתשובה אחת)

חרדים	דוברי ערבית	דוברי עברית (רשמיים)	
376	270	453	N
89%	91%	88%	בטיחות
78%	86%	86%	השתתפות חברים של ילדכם בתכנית
85%	84%	85%	נוחות הגעה למתחם התכנית
81%	64%	81%	עלות התכנית
91%	84%	80%	איכות הצוות
87%	87%	71%	רצון הילד/ה
84%	82%	65%	איכות התכנים והפעילויות בתכנית

דיווחי ההורים מעלים כי נושא הבטיחות נתפס כבעל חשיבות רבה, ושימש במידה רבה כמניע להצטרפות לתכנית (כ-90%). מניעים שכיחים נוספים היו השתתפות חברים של ילדיהם ונוחות ההגעה למתחם התכנית. מעניין לשים לב כי איכות התכנים והפעילויות בתכנית צוינו רק על ידי 65% מההורים בבתי הספר הרשמיים דוברי העברית.

ממצאים איכותניים

במרבית בתי הספר דווח על רישום של תלמידים רבים לתכנית. הסיבה הבולטת להצטרפות לתכנית היא העובדה כי היא מספקת מסגרת ראויה לתלמידים במחיר שווה לכל נפש. התכנית מסובסדת על ידי משרד החינוך עבור כלל התלמידים, ועלותה נמוכה על פי רוב בהשוואה למסגרות אלטרנטיביות. תלמידים המתגוררים ביישובים מאשכולות סוציו-אקונומיים נמוכים זכאים להשתתף בתכנית במימון מלא של משרד החינוך, ותלמידים ממשפחות מעוטות יכולת ביישובים אחרים יכולים, בתנאים מסוימים, להשתתף בתכנית ללא עלות (למשל במימון הרשות ובכפוף לקריטריונים שונים). מניע נוסף להצטרפות שצוין היה שביעות

הרצון הגבוהה מהפעילות בשנה הקודמת. באחד מבתי הספר בפיקוח ממ"ד צוין כי שמירה על ערכי הדת במסגרת התכנית בבית הספר מקנה לתכנית יתרון על פני מסגרות אחרות.

"בסך הדתי שאת צרכים עם ילדים אחרים והכל מותר זה התמודדות שלא פשוט להורים. וזה היתרון של הק"טנה הזו".

מניעים אפשריים לאי-הצטרפות לתכנית

הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית נשאלו על המניעים לאי-רישום ילדיהם לתכנית. לוח 7 מציג נתונים ביחס למניעים אפשריים לאי-הצטרפות התלמידים לתכנית.

לוח 7: מניעים לאי-הצטרפות לתכנית - דיווחי הורים לתלמידים שלא הצטרפו לתכנית

"האם המניע היווה שיקול לאי רישום התלמיד לתכנית"

(שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד" - ניתן היה לציין יותר מתשובה אחת)

חודים	דוברי ערבית		דוברי עברית (רשמיים)		
	תשעה	תשע	תשעה	תשע	
65	108	100	82	154	N
40%	44%	40%	51%	32%	רצון הילד/ה
38%	18%	16%	28%	22%	נוחות הגעה למתחם התכנית
19%	17%	13%	30%	20%	מסגרות שאלוהן נרשמו חברים של ילדכם
33%	18%	15%	25%	17%	איכות התכנים והפעילויות בתכנית
25%	26%	18%	23%	16%	עלות התכנית
34%	21%	19%	29%	16%	בטיחות
27%	26%	13%	30%	15%	איכות התכנים והפעילויות במסגרות אחרות
29%	22%	13%	23%	15%	איכות הצוות במסגרות אחרות
31%	22%	16%	29%	13%	איכות הצוות
17%	16%	12%	16%	10%	עלות הצטרפות
25%	8%	13%	26%	9%	מועד תחילת רישום מאוחר

בדומה לשנה שעברה, מדיווחי ההורים שלא צירפו את ילדיהם לתכנית נראה כי רצון הילד/ה הינו המניע השכיח ביותר לאי-הצטרפותם (כמחצית מההורים בבתי ספר דוברי עברית רשמיים, 44% בקרב הורים בבתי ספר דוברי ערבית ו-40% להורים בבתי ספר חרדיים). מבדיקה נוספת בעניין זה עולה כי ילדיהם של 67% מקרב ההורים אשר דיווחו כי רצון הילד/ה היווה שיקול לאי-רישום שלו/ה לתכנית, **שהו בקיץ של השנה הקודמת בתכנית 'בית הספר של החופש הגדול'** (הניתוח כלל רק הורים לתלמידים בכיתה ב').

בקרב הורים בבתי ספר חרדיים דווח כי **נוחות ההגעה למתחם התכנית** היווה מניע שכיח נוסף לאי-הצטרפות לתכנית. שאר הילדים שלא נרשמו לתכנית עשו זאת מסיבות שונות אשר מתפלגות באופן כמעט שווה.

בקרב דוברי העברית במוסדות הרשמיים ישנה עלייה בהשוואה לשנה הקודמת, בדיווחי ההורים שילדיהם לא הצטרפו לתכנית עקב רצון הילד/ה, המסגרות אליהן נרשמו חברי ילדיהם, בטיחות, איכות התכנים והפעילויות במסגרות אחרות (נרשמה עלייה גם בקרב דוברי ערבית), איכות הצוות ומועד תחילת רישום מאוחר.

בנוסף למניעים אלו, נבדקו תפיסות ההורים לגבי עלות התכנית. ההורים נשאלו אם עלות התכנית היוותה שיקול לאי-רישום ילדיהם לתכנית. בקרב 70% מההורים שילדיהם לא הצטרפו, עלות התכנית אינה שיקול לאי-רישום אליה. יתרה מזאת, עלות התכנית נתפסת על ידי רוב ההורים שהצטרפו כסבירה (93% בקרב הורים בבתי הספר דוברי עברית הרשמיים, 94% בקרב הורים בבתי הספר דוברי הערבית ו-91% בקרב הורים בבתי ספר חרדיים). חלק קטן מההורים טען כי המחיר מעט יקר (3%-5%) או יקר מאוד (2%-5%).

ממצאים איכותניים

הורים ובעלי תפקידים בבתי הספר ציינו גורמים נוספים העשויים להסביר את אי-הצטרפותם של תלמידים לתכנית: אחת הסיבות המרכזיות שהעלו ההורים הייתה שהיה מי שישאר בבית עם הילדים. מספר הורים דיווחו כי לא קיבלו מידע על אודותיה. עוד צוין כי יש תלמידים ששוהים בחופשה עם משפחתם בתקופה שבה מתקיימת התכנית. בבתי ספר קיבוציים דוברי עברית צוין כי חלק מילדי הקיבוצים שהו במהלך הקיץ במסגרות הקיבוציות. בבתי ספר דוברי עברית מהמגזר העירוני צוין כי היו ילדים שנרשמו ל"קייטנות אטרקטיביות יותר", ולכן לא נרשמו לתכנית. בבתי ספר דוברי ערבית הסיבה הבולטת לאי-הצטרפותם של חלק מהתלמידים לתכנית הייתה חג הרמדאן, שחל בתשע"ה במהלך תקופת הפעילות.

בדומה לממצאים הכמותיים, לא נמצאו בראיונות תימוכין לכך שעלות התכנית מהווה גורם שכיח בהחלטה שלא להצטרף לתכנית. עם זאת, עלו בראיונות כשלים פרוצדוראליים אשר פתרונם עשוי להפחית מקרים של חוסר הרשמה על רקע עלות ההרשמה: באחד מבתי הספר דוברי העברית באחת מהערים ציינה רכזת התכנית כי קשיים כלכליים של ההורים, שהצוות החינוכי לא היה מודע להם בעת ההרשמה, מנעו את רישומם של כמה מהתלמידים. באחד היישובים העירוניים דוברי העברית ציין מנהל מחלקת החינוך כי אין ועדה שתדון במתן הנחות להורים המתקשים לשלם, דבר שאולי יש בו כדי להסביר את שיעורי הרישום הנמוכים בקרב תלמידים מעוטי יכולת. כמו כן, אין משנה סדורה הקובעת כיצד יש לנהוג במקרי ביטול הרשמה טרם תחילת הפעילות או לאחריה, דבר היוצר רתיעה בקרב חלק מההורים.

השפעות נתפסות של הצטרפות הילדים לתכנית על התנהלות הורים בקיץ

אחת ממטרות התכנית הייתה לאפשר להורים עצמאות וגמישות גדולות יותר בניצול חודשי הקיץ, בין היתר לשם שמירה על שיגרת העבודה, לפחות בחלק מחודשי הקיץ. על כן, בחן המחקר את ההשפעה של השתתפות התלמידים בתכנית על אפשרויות העבודה של ההורים ועל התכניות המשפחתיות לקיץ. לוח 8 מציג נתונים אלה.

לוח 8: השפעת ההשתתפות בתכנית על הפעילות המשפחתית והתכניות המשפחתיות –

דיווחי הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית

”כיצד השפיעה השתתפות ילדכם בתכנית 'בתי ספר של החופש הגדול' על...” (שיעור המשיבים)

חרדים			דוברי ערבית			דוברי עברית (רשמיים)				
השפיעה לטובה או מאוד לטובה	לא השפיעה	השפיעה לרעה או מאוד לרעה	השפיעה לטובה או מאוד לטובה	לא השפיעה	השפיעה לרעה או מאוד לרעה	השפיעה לטובה או מאוד לטובה	לא השפיעה	השפיעה לרעה או מאוד לרעה		
89%	11%	0%	77%	21%	1%	82%	17%	0%	תשע"ה (n=829)	היכולת להמשיך לעבוד כרגיל
-	-	-	80%	19%	1%	77%	21%	1%	תשע"ד (n=583)	
61%	39%	0%	58%	39%	2%	51%	48%	1%	תשע"ה (n=269)	התכניות המשפחתיות בחופש הגדול
-	-	-	55%	43%	2%	46%	53%	1%	תשע"ד (n=269)	

כפי שדיווחו ההורים שנה קודם לכן, גם בתשע"ה ניכרת השפעה חיובית גורפת להשתתפות התלמידים בתכנית על יכולתם של ההורים להמשיך לעבוד כרגיל: למעלה משלושה רבעים מההורים, בקרב דוברי עברית-רשמיים ודוברי ערבית ועד 89% בקרב החרדים, מדווחים כי השתתפות ילדיהם בתכנית השפיעה מאוד לטובה על יכולתם לעבוד כרגיל. נתונים אלו יש בהם כדי לתקף את אחת ממטרות התכנית והיא לסייע להורים להמשיך בעבודתם גם בחודשי הקיץ. בנוסף, בקרב 0% עד 60% מהמשפחות, ההשתתפות של הילדים בתכנית לא השפיעה על התכניות המשפחתיות או שהשפיעה עליהן לטובה. נראה, אם כן, כי ההשפעות של השתתפות התלמידים בתכנית על המשכיות תעסוקת ההורים ועל התכניות המשפחתיות נתפסות כחיוביות.

1.5 הצטרפות תלמידים לצהרונים

כחמישית מהתלמידים שהשתתפו בתכנית השתתפו גם בצהרון ההמשך, אף שהוא לא היווה חלק מהתכנית. לוח 9 מציג נתונים אלו.

לוח 9 - השתתפות הילדים בצהרון - דיווחי הורים לתלמידים שהצטרפו לתכנית

(שיעור המשיבים "כן")

חרדים	דוברי ערבית		דוברי עברית (רשמיים)		N
	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	
376	270	269	453	583	
15%	17%	27%	22%	19%	

22% מקרב דוברי העברית (רשמיים), 17% מקרב דוברי הערבית ו-15% מקרב הורים לתלמידים בבתי ספר חרדיים מדווחים כי ילדיהם השתתפו בצהרון המשך. בקרב דוברי הערבית ניכרת ירידה בהשתתפות בצהרון לעומת השנה שעברה. עם זאת, לא ניתן להסיק כי ירידה זו נובעת ממחיר הצהרון מכיוון ש-90% מההורים דוברי הערבית סברו כי מחיר הצהרון סביר, ורק 9% סברו שהוא מעט יקר או יקר מאוד. לעומת זאת, פחות ממחצית מההורים דוברי העברית, בחינוך הרשמי, (44%), חשבו כי המחיר סביר, ואילו 31% חשבו שהמחיר מעט יקר, וכרבע נוספים דיווחו כי המחיר יקר מאוד. נתון זה דומה למה שנמצא שנה קודם לכן. בקרב הורים לתלמידים בבתי ספר חרדיים 82% מאמינים כי המחיר סביר. שאר ההורים (13%) מדווחים כי המחיר מעט יקר ומיעוטם מדווחים כי המחיר יקר מאוד.

סיכום פרק 1: היקף השתתפות התלמידים לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול'

העלייה בשיעור המשתתפים בתכנית מתוך פוטנציאל הרישום, בהשוואה לשיעורם בשנת תשע"ד, מבססת את תכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' כהמשך ישיר של בית הספר, שכן רוב גדול של הורים בחרו לרשום את ילדיהם לתכנית (כ-75% מההורים לילדים בכיתות א-ב בחינוך הרשמי). לפי דיווחי ההורים, התכנית מספקת מענה לצורכי ההורים העובדים בקיץ. הורים דיווחו כי התכנית השפיעה לטובה או מאוד לטובה על יכולתם להמשיך לעבוד (כ-80%), וכי היא לא השפיעה כלל או השפיעה לטובה גם על התכניות המשפחתיות בחופש הגדול (כ-100%).

בבתי הספר מהחינוך המוכש"ר, ששנה זו הינה שנתם הראשונה בתכנית, שיעור התלמידים המשתתפים מתוך פוטנציאל ההרשמה הינו 61%. שיעור זה נמוך יחסית, ככל הנראה כתוצאה מתקצוב מאוחר או מהיכרות נמוכה עם תכנית זו. השוואה בין השנים בקרב דוברי עברית (רשמיים) ודוברי ערבית בנוגע להשתתפותם בתכנית מעלה כי ישנה עלייה בשיעורי ההשתתפות בין השנים.

אשר לדרכי העברת מידע עבור התכנית להורים, ההורים מדווחים כי בדומה לשנה הקודמת, תשע"ד, הדרך השכיחה ביותר להעברת המידע היא חומר שנשלח ישירות לבתי ההורים (יותר ממחצית מההורים דיווחו על קבלת מידע מחומר שנשלח הביתה). כמו כן, נראה כי בתשע"ה ניכרת ירידה בכמות המידע הנמסר להורים בהשוואה לשנה הקודמת, אולם ישנה עלייה בדיווחי ההורים על כי עודכנו בנושא התכנית מאחר שהמידע הועבר מפה לאוזן, בין הורי הילדים.

ככלל, כ-70% מההורים הביעו שביעות רצון לגבי ההיבטים השונים הקשורים לקבלת מידע על התכנית; מתוכם, מעט פחות דווח על שביעות רצון בקרב אלו שילדיהם לא השתתפו בתכנית (בין כ-40% לכ-70%).

כשלושה רבעים מההורים לילדי כיתה ב' המשתתפים בתשע"ה ב'בית ספר של החופש הגדול', שלחו את ילדיהם גם בתשע"ד למסגרת זו. כמחצית מהתלמידים בכיתה ב' שלא הצטרפו לתכנית והיו בתכנית בשנה הקודמת נשארו בתשע"ה בביתם ולא הצטרפו לקייטנה אחרת. בנוסף, כמחצית מההורים שילדיהם לא השתתפו בתכנית (בהשוואה לכרבע מההורים שילדיהם כן השתתפו בה בתשע"ה) מעדיפים פעילות ביתית בהשגחת הורים. כרבע מהתלמידים שלא הצטרפו לתכנית השתתפו בקייטנה יישובית וכעשירית - בקייטנה פרטית (ללא שינוי משנה שעברה).

ההורים העלו כמה סיבות להצטרפות לתכנית: בראשן בטיחות, השתתפות חברים נוספים של הילד, נוחות הגעה ועלות התכנית. ההורים שלא צירפו את ילדיהם לתכנית דיווחו כי היה זה רצון הילד/ה. סיבות נוספות נגעו לחוסר הנוחות להגיע למתחם התכנית, מסגרות אחרות שהחברים של הילדים נרשמו אליהן ואיכות התכנים והפעילות במסגרות אחרות.

רוב ההורים תופסים את התשלום עבור התכנית כסביר (כ-90%). ההורים שלא רשמו את ילדיהם לתכנית, דיווחו ברובם כי אי-הרישום אינו תוצאה של עלות התכנית (70%). זאת ועוד, העובדה שהתכנית מספקת מסגרת ראויה לתלמידים במחיר מסובסד ונמוך בהשוואה למסגרות אחרות, היא סיבה בולטת להצטרפות אליה. עם זאת, כפי שעלה בראיונות, ישנם הורים אשר המחיר עלול להוות בעיה בעבורם, ובפרט הורים מרשויות המתאפיינות במעמד סוציו-אקונומי הגבוה מזה של משפחתם. על כן, כדאי לנסות לאתר מבעוד מועד את ההורים הנמנעים מלרשום את ילדיהם לתכנית בשל קשיים כלכליים ולנסות להסדיר להם הנחות.

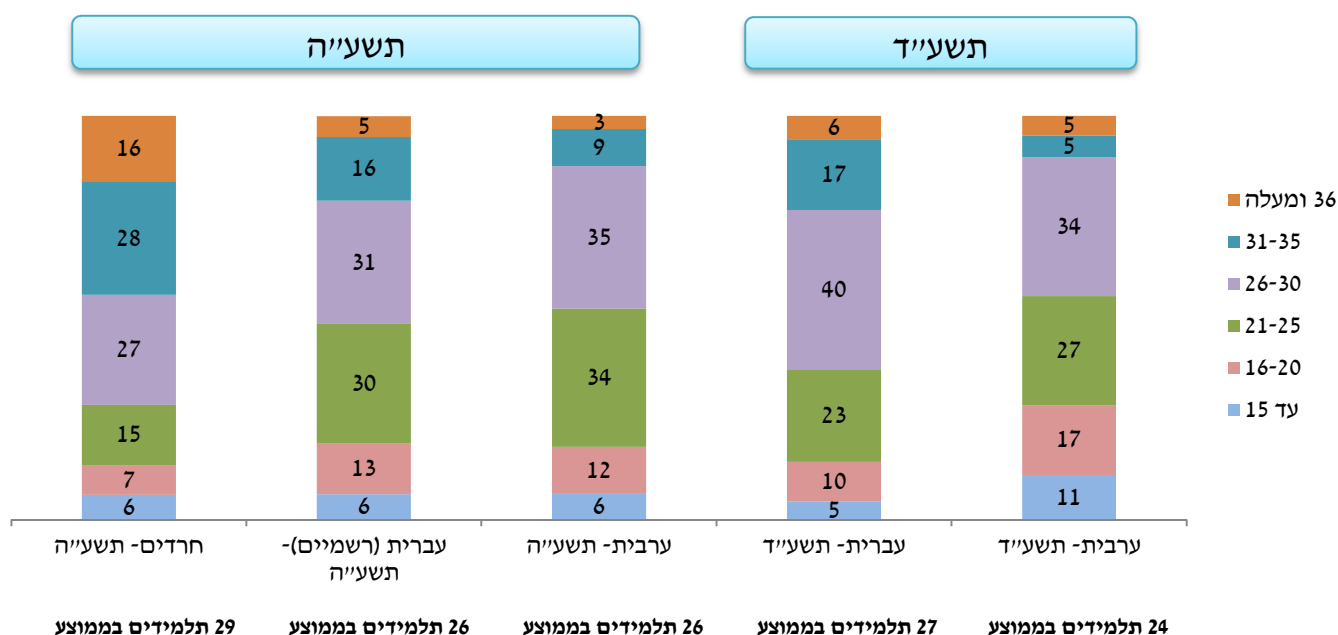
פרק 2: יישום התכנית והפעלתה - מאפיינים הקשורים בהשתתפות התלמידים בתכנית

פרק זה יבקש לבחון את יישום התכנית והפעלתה, בכל הקשור למאפיינים של השתתפות התלמידים בתכנית: גודל קבוצות התלמידים ומאפייניהן בפועל, מידת השתתפות הילדים בכל ימי הפעילות והסיבות להיעדרות, מאפייני התכניות בפועל, התנהלות וסדר יום ושביעות הרצון מהתכנים ומסדר היום.

2.1 הרכב הקבוצות ומאפייניהן

על פי הנחיות משרד החינוך, גודל קבוצה ממוצע בתכנית הינו 28 תלמידים בחינוך הרגיל ו-7 תלמידים בכיתות חינוך מיוחד. **מדיווחי הרכזים והמדריכים עולה שונות גדולה בגודל הקבוצות: 61% מכל הקבוצות כללו עד 28 תלמידים.** גרף מס' 1 מציג את התפלגות מספר התלמידים בקבוצות לפי מגזר ושנה.

גרף 1: התפלגות מספר התלמידים בקבוצות- דיווחי רכזים

נראה כי גודל הקבוצה השכיח ביותר הוא של 26-30 תלמידים, ואחריו של 21-25 תלמידים. יוצאות דופן הן קבוצות מבתי ספר חרדיים, שבהם הקבוצות השכיחות הן של 31-35 תלמידים (28%) ושל 30-26 תלמידים (27%). בהשוואה לשנה שעברה לא ניתן לראות הבדלים משמעותיים בגודל הקבוצות (24 תלמידים בממוצע בתשע"ד בהשוואה ל-26 תלמידים בתשע"ה בבתי ספר דוברי ערבית ו-27 בתשע"ד בהשוואה ל-26 בתשע"ה בבתי ספר דוברי ערבית).

ממצאים איכותניים

מראיונות העומק עולה כי ברוב בתי הספר הקבוצות הפעילות הן נפרדות לכל שכבת גיל (תלמידי כיתות א' וכיתות ב' לחוד), כאשר החלוקה לקבוצות מתבצעת על פי כיתות האם או באמצעות קיבוץ תלמידים מכמה כיתות באותה שכבת גיל, בעיקר בשל מיעוט נרשמים. במקרים מסוימים קיימת גמישות בחלוקה זו; הדבר עשוי לקרות, לדוגמה, כאשר הצוות החינוכי נענה לבקשות תלמידים להצטרף לקבוצת גיל אחרת או כאשר

פעילויות מסוימות מכוונות לשתי שכבות הגיל - א' ו-ב'. באחד מבתי הספר שבו מתקיימת פעילות גם לכיתות ג' ו-ד', קובצו תלמידי כיתות אלו בקבוצה אחת.

בבתי ספר שבהם החלוקה לקבוצות היא לא לפי כיתות האם, שיבוץ התלמידים מתבצע תוך ניסיון לשמור על קבוצות מאוזנות מבחינת היחס בין בנים ובנות, ומבחינת הפיזור של התלמידים המועדים יותר לבעיות משמעת באופן שווה בין הקבוצות. לעתים מתבצעת החלוקה לקבוצות גם בכפוף לבקשות התלמידים המעוניינים להיות עם חבריהם באותה הקבוצה. באחד מבתי הספר דוברי העברית בקיבוצים, אשר קולט לתכנית תלמידים ממספר בתי ספר, השיבוץ לקבוצות התבצע גם בהתאם לבתי הספר שמהם מגיעים התלמידים.

מהראיונות עולה שביעות רצון גבוהה בקרב המורים והמדריכים מהרכב הקבוצות, בין אם נשמר הרכב כיתת האם ובין אם לאו. בנושא החלוקה לפי כיתות, נטען כי באופן זה, התלמידים זוכים גם להימצא עם חבריהם וגם לומדים להכירם טוב יותר. כמו כן, נטען כי קל יותר לעבוד עם התלמידים כאשר הם נשארים בקרב בני כיתתם. אשר לשילוב תלמידים משכבות גיל שונות, נטען כי תלמידי שכבה ב' משמשים דוגמה לצעירים ומסייעים להם וכי *"השילוב מביא עזרה הדדית... הילדים הצעירים יותר מוסיפים את הדילמה ההתנהלותית... גם ככה הם מאותה שכנה, אותם חולקים. הכול מיעוט מידית"*.

מראיינים מעטים בלבד ציינו היבטים שהיו רוצים לשנות בנוגע להרכב הקבוצה. בהקשר זה נטען כי רצוי היה לפזר את התלמידים הגורמים לבעיות משמעת בין הקבוצות. במקרים אחרים נטען שהקבוצה גדולה מדי. מעניין לציין כי רק מורה אחת סברה כי נכון היה לקבץ תלמידים מכל השכבה במקום לדבוק בכיתת האם, כפי שהונהג בבית ספרה, וזאת כדי לאפשר לתלמידים להכיר זה את זה.

2.2 שינויים בגודל ובהרכב של הקבוצות במהלך התכנית

המדריכים והרכזים דיווחו על השינויים שנערכו במהלך התכנית בנוגע לגודל הקבוצות. לוח 10-11 מציגים שינויים אלו.

לוח 10- שינויים בגודל הקבוצה - דיווחי מדריכים

(שיעור המשיבים "כן")

חרדים	דוברי ערבית		דוברי עברית (רשמיים)		
	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	
467	645	442	587	1931	N
10%	41%	55%	22%	41%	האם חלו שינויים בגודל הקבוצה במהלך התכנית?

לוח 11- אופן השינוי בגודל הקבוצה - דיווחי מדריכים

(שיעור המשיבים בקרב מי שענה שחלו שינויים בגודל הקבוצה במהלך התכנית)

חרדים	דוברי ערבית		דוברי עברית (רשמיים)		כיצד התבטא השינוי?
	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	
45	266	244	130	100	N
-	15%	15%	8%	3%	הקבוצה גדלה מאוד במהלך התכנית
33%	40%	45%	31%	25%	הקבוצה גדלה קצת במהלך התכנית
62%	41%	36%	58%	62%	הקבוצה הצטמצמה קצת במהלך התכנית
4%	4%	4%	4%	11%	הקבוצה הצטמצמה מאוד במהלך התכנית

22% מהמדריכים בבתי ספר דוברי עברית רשמיים, 41% בקרב דוברי ערבית ו-10% בקרב מדריכים מבתי ספר חרדיים מדווחים כי במהלך התכנית חלו שינויים בגודל הקבוצות. יחד עם זאת, הנתונים מגלים כי במהלך התכנית בשנה זו ישנם פחות שינויים בגודל ובהרכב של הקבוצות. מבין המדריכים שדיווחו על שינויים בגודל הקבוצות במהלך התכנית, נראה כי מגמת השינויים כפולה, כלומר הגדלה של חלק מהקבוצות לצד צמצום של קבוצות אחרות.

2.3 מידת השתתפות הילדים בכל ימי הפעילות וסיבות להיעדרות

אחד המדדים החשובים ביותר שעל פיהם נבחנת הצלחתה של התכנית הוא מידת השתתפותם של התלמידים בה. נתאר להלן את היקפי השתתפותם של התלמידים במהלך ימי הפעילות בה ונבחן את הסיבות השונות להיעדרותם. לוחות 12-13 מציגים נתונים אלה.

לוח 12 : נוכחות תלמידים במהלך הפעלת התכנית – דיווחי רכזים

"מה הייתה מידת נוכחות הילדים במהלך שלושת השבועות של התכנית?" (שיעור המשיבים)

רכזים					
חרדים	דוברי ערבית		דוברי עברית (רשמיים)		
	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	
127	185	187	167	187	
78%	52%	37%	56%	50%	כל הילדים הופיעו בכל ימי התכנית או במרביתם
19%	40%	48%	42%	41%	כשלושה רבעים מכל הילדים הופיעו בכל ימי הפעילות או במרביתם
2%	6%	12%	0%	7%	רק כמחצית מהילדים הופיעו בכל ימי הפעילות או במרביתם
0%	1%	2%	0%	1%	רק כרבע מהילדים הופיעו בכל ימי הפעילות או במרביתם
2%	0%	1%	2%	1%	כמעט כל הילדים לא הופיעו בכל ימי התכנית או במרביתם

לוח 13 : סיבות להיעדרות תלמידים במהלך הפעלת התכנית – דיווחי הורים

סיבה להיעדרות ילדים מימי הפעילות

(שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד" מתוך % ההורים שילדיהם לא השתתפו בכל הימים או במרביתם – ניתן היה לציין יותר מתשובה אחת)

הורים		
תשע"ה	תשע"ד	
56*	252	N
49%	39%	פעילויות משפחתיות
31%	32%	צום הרמדאן (מקרב דוברי ערבית בלבד)
56%	27%	הילד לא רצה
51%	18%	חוסר עניין בפעילויות
28%	9%	עייפות
18%	4%	קשיים חברתיים

*בשל מספר קטן של דיווחי הורים לילדים שלא השתתפו בכל הימים או במרביתם לא נעשה ניתוח לפי מגזרים

התמונה המצטיירת מהנתונים לעיל מצביעה על כך שרוב הרכזים (כ 95%) מדווחים כי לפחות שלושה רבעים מקרב הילדים הופיעו בכל ימי הפעילות או במרביתם. נוכחות התלמידים הייתה גבוהה מעט יותר בבתי הספר דוברי העברית (98%) בהשוואה לנוכחותם בבתי הספר דוברי הערבית (92%). נתונים דומים נצפו בתשע"ד בבתי הספר דוברי העברית (הרשמיים), ואילו בבתי הספר דוברי הערבית נרשמה עלייה בדיווחים על נוכחות מלאה בכל ימי התכנית או במרביתם (עלייה של 15%).

בנוסף, נשאלו ההורים האם ילדם השתתף בכל ימי התכנית או במרביתם, מרביתם (96% בקרב דוברי העברית, 89% בקרב דוברי הערבית ו-98% בקרב החרדים), דיווחו כי ילדיהם השתתפו בכל ימי הפעילות בתכנית או ברובם (עלייה לעומת השנה הקודמת של 5%-6% בהתאמה לדוברי עברית וערבית). במקרים הבודדים (N=56) שבהם דווחו היעדרויות התלמידים, היה זה כתוצאה מחוסר רצון של הילד/ה (56%), בשל פעילות משפחתית (49%), צום הרמדאן (31%), חוסר עניין בפעילות (51%), עייפות (28%) או קשיים חברתיים (18%).

ממצאים איכותניים

מראיונות העומק עולה כי הסיבה הבולטת ביותר להיעדרות שצוינה על ידי מראיינים מכלל הרשויות המקומיות היא חופשות משפחתיות (למעט ברשויות מקומיות המדרגות באשכולות חברתיים-כלכליים נמוכים - 1 או 2). סיבות נוספות שצוינו הן מחויבויות משפחתיות וביקורי קרובים וכן מחלה או סיבה רפואית המונעת השתתפות התלמיד/ה בפעילות מסוימת. בבתי ספר בודדים דווח על היעדרות בשל חוסר רצון התלמידים להגיע לפעילות.

בבתי ספר בודדים דווח על אחוז נמוך של תלמידים הרשומים לתכנית ומעולם לא הגיעו לפעילות או שפקדו אותה פעמים בודדות בלבד.

הסיבה הבולטת להיעדרות במגזר הערבי היא חפיפת הזמנים של הפעילות ושל חודש הרמדאן. חלק מהמרואיינים במגזר הערבי אף דיווחו על שיעורי השתתפות נמוכים בהשוואה לאלו שבמגזר היהודי. סופר כי במהלך הרמדאן התלמידים שוכבים לישון בשעות מאוחרות עקב שבירת הצום בשעות הערב וקיום התפילות. כתוצאה מכך הם מתקשים להתעורר בבוקר ואינם מגיעים לפעילות. סיבה נוספת להיעדרות שצוינה בקרב מרואיינים במגזר הערבי היא שילובם של הילדים על ידי הוריהם בעיסוקים ובסידורים שונים במסגרת המשפחה.

סיכום פרק 2: יישום התכנית והפעלתה - מאפיינים הקשורים בהשתתפות

התלמידים בתכנית

פרק זה דן בהיבטים הקשורים ליישום ולהפעלה של התכנית מבחינת השתתפותם של התלמידים בה. הצוותים מדווחים על שונות גדולה במספר התלמידים בקבוצות השונות: **ב-61% מהקבוצות מספר הילדים לא עלה על המינימום הנדרש - 28 תלמידים.** בהשוואה לשנה שעברה לא ניתן לראות הבדלים משמעותיים בגודל הקבוצות (בממוצע 24 תלמידים בתשע"ד בהשוואה ל-26 בתשע"ה בבתי ספר דוברי הערבית ו-27 בתשע"ד בהשוואה ל-26 בתשע"ה בבתי הספר דוברי העברית). בבתי ספר חרדיים ממוצע גודל הכיתות גבוה יותר ועומד על 29 תלמידים.

המרואיינים מתארים כי התלמידים חולקו לקבוצות קבועות, לרוב החלוקה לקבוצות נעשתה על פי כיתות האם ועל פי שלב הגיל. המרואיינים מסבירים שהרכבת הקבוצות בהתחשב בהיכרות המוקדמת של הילדים חשובה מאוד, ורק מיעוט טוען שיש לפזר את התלמידים, אם בשל בעיות משמעת או בשל הרצון להעמיק את ההיכרות עם תלמידי השכבה. קבוצות שההרכב שלהן היה יוצא דופן מבחינה זו היו מבתי ספר עם מיעוט נרשמים או כאלו שקלטו תלמידים ממספר בתי ספר.

בהשוואה לשנה הקודמת נרשמו במהלך התכנית בתשע"ה פחות שינויים בגודל הקבוצות (בתשע"ה 22% בבתי ספר דוברי עברית ו-41% בבתי ספר דוברי ערבית, ולעומת זאת בתשע"ד 41% ו-55% בהתאמה. בבתי ספר חרדיים בתשע"ה - 10%). יתרה מכך, נראה כי השינויים שנעשו היו מכורח המציאות ולא נמצא אפיון ברור של קבוצה שיש בו כדי להסביר מדוע קבוצה מסוימת מועדת לצמצום או לחילופין להגדלה. יש לציין כי בשנה הראשונה לתכנית עלה הצורך לצרף קבוצות, בשל נוכחות מעטה של תלמידים בעקבות המצב הביטחוני. המרואיינים העלו כי הסיבה הבולטת ביותר להיעדרות התלמידים במגזר דוברי העברית בתשע"ה היא חופשות משפחתיות, ובמגזר דוברי הערבית עלו טענות כי ההיעדרות היא כתוצאה מצום הרמדאן.

פרק 3: יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בתכנים ובפעילויות בתכנית

האחריות של המערכת על חינוך הילדים, לפי תפיסת משרד החינוך, אינה מסתיימת בתום יום הלימודים או בסיום שנת הלימודים אלא משתרעת לאורך השנה כולה, והיא כוללת גם את חופשת הקיץ. תכנית 'בית הספר של החופש הגדול' הינה חלק מתפיסה זו, המקדמת מגוון פעילויות לימודיות, חווייתיות ופעילויות העשרה בתחום החברתי והערכי לכלל המגזרים במערכת החינוך, אשר ייסובו בכל שנה סביב נושא מרכזי אחר. עבור חופשת הקיץ של תשע"ה נבחר הנושא "חיים בצוותא בחברת הילדים". תכנית זו שמה לה למטרה לקדם אינטראקציות חברתיות מגוונות בצורה מכוונת, כדי שאלו בתורן ישפיעו על הסוג ועל העומק של הקשרים החברתיים בקבוצה ובכיתה.

על פי התכנון, אמורה התכנית לשלב בין פעילויות חברתיות-ערכיות ובין פעילויות של תרבות והעשרה, פעילויות סביב הנושא המרכזי, קריאה להנאה, ימי שיא שבועיים ופעילויות שיא מתוזמנות ארצית. מדובר בשני סוגי פעילויות שיא: האחת - 'חיים בצוותא בחברת הילדים', שייחודה בשיתוף ההורים בתכנית, והשנייה - פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן 'מעורבות חברתית בקהילה'.

פרק זה מתאר את תמונת המצב של התכנית ואת מידת שביעות הרצון של כל המעורבים בה, וזאת בהקשר של מידת היישום וההפעלה של התכנית ושל התכנים והפעילויות שהתקיימו בה בשנה זו לאור הפקת הלקחים מהתכנית של השנה הקודמת. בפרק יוצגו נתונים על אודות מאפייני הפעילויות של התכנית בפועל, על ההתנהלות וסדר היום ועל שביעות הרצון של הגורמים השונים מהפעילויות בפועל, תוך בדיקת התאמתם למה שנקבע לגביהם בעת בניית התכניות ותוך עמידה על שביעות הרצון של הגורמים השונים ממנה. מפרק זה ואילך אוחדו נתוני בתי הספר דוברי העברית ובתי הספר דוברי הערבית, וזאת על מנת להקל על קריאת הדוח. במידה שנצפו הבדלים משמעותיים, צוין הדבר באופן מפורש.

3.1 בניית תכניות הפעילות בבתי הספר

ממצאים איכותניים

על פי רוב, ההיערכות לקראת התכנית החלה כחודש וחצי לפני תחילתה ולעתים אף קודם לכן. לאחר גיבוש תכנית הפעילות על ידי צוות בית הספר בהובלת הרכז, הוגשה התכנית לאישור הרשות המקומית והפיקוח. בחלק מבתי הספר התכנית אף הועברה להורים לצורך התרשמות.

במרבית בתי הספר תכנית הפעילות נכתבה על ידי צוות בית הספר המוביל את הפעילות, על פי רוב על ידי רכז התכנית ומורים המשמשים בה כמדריכים. לעתים הרכז היה אמון על הבניית שלד התכנית, שאותו העביר לשאר הצוות לשם גיבוש סופי או כתוצר מוגמר. במקרים אחרים תהליך הבניית התכנית כלל סיעור מוחות של הצוות וכתובה משותפת או חלוקת תפקידים שבה כל מורה אחראי על היבט מסוים. מרבית מנהלי בתי הספר היו מעורבים בהבניית התכנית ברמה כזו או אחרת.

במרבית בתי הספר שבהם התכנית הופעלה בידי מפעיל חיצוני, מעורבותו בבניית התכנית הייתה בעיקר בכל הנוגע לתכנון הלוגיסטי (אספקת ציוד ומזון, הסעות), להתקשרות עם ספקי הפעלות ולפעילויות-חוץ. עם זאת, בחלק מבתי הספר המפעיל החיצוני היה אמון גם על בניית תוכני הפעילות, בניית סדר היום והכנת מערכים ללימוד.

במרבית בתי הספר דווח כי הרשות מעורבת בהיבטים של תקצוב, פרסום, ובקרה, אך רק חלק מהרשויות היו מעורבות הלכה למעשה (במישרין או באמצעות חברה עירונית) בהבניה של התכנים, של סדר היום ושל

מערך הפעילות. מעורבות שכזו באה לידי ביטוי בבניית תכנית-אב לפעילות ובמפגשי עבודה של בעלי תפקידים ברשות עם צוות התכנית בבתי הספר.

בשתיים מתוך שלוש רשויות במגזר הערבי עלו הסתייגויות לגבי התנהלות הרשות בכל הנוגע להבניית התכנית. באחד מבתי הספר נטען כי לאחר שתכנית הפעילות, שנכתבה על ידי צוות בית הספר, אושרה על ידי הרשות והפיקוח, עלתה דרישה מצד הרשות לבטל את התכנית לטובת תכנית מטעם המפעיל החיצוני, אשר נבחר כשבוע לפני תחילת הפעילות. הדבר לא יצא אל הפועל בסופו של דבר בשל התנגדות נחרצת של מנהלי בתי הספר. בבית ספר ברשות אחרת נטען כי לאחר שאושרה תכנית הפעילות, "הנחיתה" הרשות פעילויות-חוץ (מבלי להתייעץ עם צוות בית הספר), אשר שיבשו את התכנית המקורית שנבנתה. אחד המרואיינים התבטא כך: "אני לא מרגיש את האוטונומיה שלי, יש את המערכת שלי".

רכזי התכנית ברוב בתי הספר ציינו כי עשו שימוש בחומרים שפותחו על ידי האגף לחינוך יסודי ובאתר "מחנכים מסביב לשעון" לצורך תכנון הפעילות. באופן ספציפי, דווח על שימוש במערכים בנושאים "חיים בחברה", "מפתח הלב", "זהירות בדרכים", "חכם בשמש" וכן בחוברת "ידיד לקיץ". מרואיינים בודדים (בבתי ספר שבהם התכנית מופעלת על ידי מפעיל חיצוני) ציינו כי אינם מכירים כלל את החומרים. חלק קטן מהמרואיינים טענו כי רמת החומרים אינה מספקת או שהם "לא אטרקטיביים מספיק בצבעי הילדים". באחד מבתי הספר במגזר הערבי נאמר כי החומרים אינם מותאמים למגזר. לבסוף, הציע אחד המרואיינים כי משרד החינוך יפיק "חוברת דיגיטלית" שתכלול קישורים לפעילויות והפעלות, במקום החומרים לדוגמה שסופקו.

במרבית בתי הספר דווח על תכנית עבודה הדומה לזו שנבנתה בשנה הקודמת. הדבר מתיישב עם העובדה שבמקרים רבים התבססה בניית תכנית הפעילות בשנת תשע"ה על תשתית הפעילות ועל כוח האדם של השנה הקודמת. מטבע הדברים, בניית תכנית הפעילות בשנה זו הייתה קלה בהשוואה לבנייתה בשנה הקודמת, שבה נדרש הצוות "להמציא את הגלגל". רובם המכריע של המרואיינים שותפים לדעה זו, וחלקם אף סיפרו כי בניית התכנית בתשע"ה התבססה על תובנות ולקחים שהופקו מהתהליך בשנה הקודמת. לדברי מנהל באחד מבתי הספר במגזר הערבי: "הנה אצטרף אל הנהלת בית הספר. השנה הנהלת בית הספר לא תהיה כזו".

על פי רוב, השינויים שחלו בתכנית העבודה לעומת השנה הקודמת נתפסים כשינוי לטובה. עיקר השינויים נוגעים להוספה של תכנים (הצגות, ריקודים, פעילויות חוץ, שעת סיפור). כמו כן, רבים מהמרואיינים תופסים את הפעילות בתשע"ה כמגוונת ואיכותית יותר. עוד דווח על שינוי של "הנושא המרכזי" או של הערכים שעליהם הושם דגש בתכנית (כגון "מסביב לעולם", אורח חיים בריא). במקרים מסוימים דווח על גריעה של תכנים ופעילויות שהתקיימו בשנה הקודמת. באחד מבתי הספר דווח על צמצום תכנים פדגוגיים לטובת תכנים חווייתיים.

כמעט כל המרואיינים הביעו רמה גבוהה של שביעות רצון מאופן הבניית התכנית וכן ממידת המעורבות של בעלי התפקידים השונים בתהליך (בכלל זה בעלי תפקידים ברשות, בתי הספר ומפעילים חיצוניים). גם בכל הנוגע לקבלת סיוע ותמיכה מהגורמים השונים נרשמה רמה גבוהה של שביעות רצון.

נקודת חוזק שצוינה בראיונות עם בעלי תפקידים, בפרט בבתי הספר דוברי העברית, היא האוטונומיה והגמישות הפדגוגית שניתנת לבתי הספר ו/או למורים ולמדריכים בבניית הפעילות. מראיונות שבוצעו עם בעלי תפקידים מרכזיים ברשויות עולה כי ככל שלצוות בית הספר אוטונומיה גבוהה יותר בהבניית התכנית,

כך מתעצמים ההבדלים בהפעלת התכנית בינם ובין בתי ספר אחרים באותה הרשות, שאינם נהנים מאותה רמת אוטונומיה. מעורבות רבה של הרשות ופעילות ענפה של מפעיל חיצוני מצמצמות את האוטונומיה הבית ספרית, לטוב ולרע.

הצעות לשיפור התהליך שהעלו המרואיינים בנוגע לבניית התכנית הן **קיום ישיבה משותפת לכל הרכזים ברשות** לשם הפריה הדדית, **הקדמת ההיערכות לתכנית והוספת פעילויות מחוץ לבית הספר** (למשל טיולים, בריכה), הוספת הפעלות בתוך בית הספר באמצעות ספקים חיצוניים, **"עקיצ יוטר מפעילויות Fe כף"** והוספת תכנים בתחום המדעים.

3.2 מאפייני התכניות בפועל

שנת היישום השנייה לתכנית מאפשרת ראייה רחבה המבוססת על הניסיון שנצבר בבניית התכנית, בכל הנוגע לתכנים ולפעילויות המתאימים לתלמידים. בתת-הפרק הקודם עסקנו בתהליכים שעמדו בבסיס התכנון ובניית הפעילות לתכנית. בתת-הפרק הנוכחי נתאר את **מגוון הפעילויות שנכללו בתכנית בפועל, את תדירותן ואת מידת התאמתן בפועל למה שתוכנן לגביהן במתווה התכנית, תוך התייחסות להפקת הלקחים מהשנה הקודמת ולשינויים שנעשו בהתאם.**

3.2.1 תדירות הפעילויות השונות

המדריכים נשאלו לגבי תדירות קיומן של הפעילויות השונות שתוכננו במסגרת התכנית ולגבי המידה שבה אלה תאמו את התכנון המוקדם. לוחות 14-15 מציגים נתונים אלה. הנתונים יוצגו תוך השוואה בין בתי הספר הרשמיים⁵ (עברית וערבית) ובין בתי הספר החרדיים.

⁵ בתי הספר דוברי העברית ודוברי הערבית. אוחדו לצורך הצגת הנתונים, כיוון שלא נמצא הבדלים משמעותיים בין הקבוצות.

לוח 14 – תדירותן של הפעילויות במסגרת התכנית – דיווחי מדריכים

"באיזו תדירות התקיימו..." (שיעור המשיבים)

מדריכים							
		N	בכלל לא	פעם או פעמיים במהלך התכנית	בערך פעם בשבוע	3-2 פעמים בשבוע	בכל יום או כמעט בכל יום
פעילויות ספורט	בתי ספר רשמיים	1232	2%	8%	15%	28%	48%
	תשע"ה	877	1%	7%	16%	38%	38%
	חרדיים	467	1%	10%	21%	36%	31%
פעילויות אומנות	בתי ספר רשמיים	1232	1%	1%	6%	21%	71%
	תשע"ה	877	1%	1%	7%	24%	67%
	חרדיים	467	0%	2%	10%	42%	46%
פעילויות חברתיות- ערכיות - תכנים חברתיים ערכיים	בתי ספר רשמיים	1232	1%	2%	9%	25%	62%
	תשע"ה	877	1%	1%	5%	19%	74%
	חרדיים	467	0%	1%	4%	17%	79%
בוקר של קריאה	בתי ספר רשמיים	1232	17%	9%	15%	24%	35%
	תשע"ה	877	13%	4%	8%	24%	50%
	חרדיים	467	7%	8%	16%	26%	43%
מופעי תרבות	בתי ספר רשמיים	1232	13%	19%	27%	27%	13%
	תשע"ה	877	13%	26%	25%	28%	8%
	חרדיים	467	11%	12%	21%	39%	17%
ביקורים במוזיאונים	בתי ספר רשמיים	1232	79%	14%	3%	2%	2%
	תשע"ה	877	78%	18%	3%	1%	0%
	חרדיים	467	89%	7%	2%	1%	1%
פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר	בתי ספר רשמיים	1232	4%	8%	18%	38%	32%
	תשע"ה	877	2%	11%	21%	38%	29%
	חרדיים	467	2%	5%	15%	38%	40%

מהנתונים עולה כי באופן כללי היקף הפעילויות שהתקיימו תואם את המתווה שתוכנן⁶. נראה כי בהשוואה לשנה שעברה, לא נמצאו הבדלים משמעותיים; 76%-92% מהמדריכים מדווחים כי פעמיים עד שלוש פעמים בשבוע לפחות נערכו פעילויות ספורט, אמנות ופעילויות חינוכיות-ערכיות. בבתי ספר חרדיים כ-80% דיווחו על קיומן של פעילויות חינוכיות-ערכיות כמעט בכל יום, לעומת 62% מהמדריכים בבתי הספר הרשמיים שדיווחו כך. 60% מהמדריכים בבתי הספר הרשמיים דיווחו כי 2-3 פעמים בשבוע לפחות התקיים בוקר של קריאה, ירידה של 15% בהשוואה לשנה שעברה (בקרוב דוברי עברית-רשמיים 17% מהמדריכים טענו כי כלל לא נערכה פעילות כזו, לעומת 7%-13% בקרב דוברי הערבית והחרדים).

⁶ לפי אתר האינטרנט של משרד החינוך

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/lomdimbegadol/NehaliemHanchayot/nehaliem_hanhayot.htm

בהשוואה לשנה שעברה, עולה נתון מעניין נוסף שלפיו **כמחצית מהמדריכים בבתי הספר הרשמיים מדווחים על קיומן של פעילויות ספורט כמעט בכל יום**. (יותר בבתי ספר דוברי ערבית מאשר בבתי ספר דוברי עברית ובתי ספר חרדיים). נראה כי היקף הפעילויות תואם את המתווה שתוכנן ומושתת על התכנית של השנה הקודמת עם דגשים מעט שונים (מעט יותר פעילויות ספורט, מופעי תרבות ופעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר ומעט פחות פעילויות חברתיות-ערכיות ובוקר של קריאה).

לוח 15 – התאמת תדירות הפעילויות השונות לתכנית העבודה – דיווחי מדריכים

“באיזו מידה תדירותה של הפעילות תאמה את תכנית העבודה?” (שיעור המשיבים)

מדריכים					
			N	התקיימו פחות/קצת פחות מן הדרוש על פי תכנית העבודה	התקיימו קצת/הרבה יותר מן הדרוש על פי תכנית העבודה
פעילויות ספורט	בתי ספר רשמיים	תשע"ה	1232	7%	67%
		תשע"ד	877	11%	69%
	חרדיים	תשע"ה	467	6%	78%
פעילויות אומנות	בתי ספר רשמיים	תשע"ה	1232	3%	64%
		תשע"ד	877	4%	69%
	חרדיים	תשע"ה	467	1%	74%
פעילויות חברתיות-ערכיות	בתי ספר רשמיים	תשע"ה	1232	9%	64%
		תשע"ד	877	6%	75%
	חרדיים	תשע"ה	467	3%	68%
בוקר של קריאה	בתי ספר רשמיים	תשע"ה	1232	22%	59%
		תשע"ד	877	16%	71%
	חרדיים	תשע"ה	467	11%	72%
ימי שיא שבועיים	בתי ספר רשמיים	תשע"ה	1232	15%	69%
		תשע"ד	877	17%	73%
	חרדיים	תשע"ה	467	6%	78%
מופעי תרבות	בתי ספר רשמיים	תשע"ה	1232	21%	64%
		תשע"ד	877	23%	67%
	חרדיים	תשע"ה	467	13%	68%
ביקורים במוזיאונים	בתי ספר רשמיים	תשע"ה	1232	59%	30%
		תשע"ד	877	49%	46%
	חרדיים	תשע"ה	467	57%	39%
פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר	בתי ספר רשמיים	תשע"ה	1232	9%	67%
		תשע"ד	877	9%	75%
	חרדיים	תשע"ה	467	2%	73%

התמונה המצטיירת בנוגע לקיומן בפועל של הפעילויות השונות והתאמתן לתכנון, על פי מתווה התכנית, מעלה מספר מגמות:

כשני שלישים מהמדריכים דיווחו כי **הפעילויות בתוך בית הספר**, קרי ספורט, אומנות, פעילויות חברתיות-ערכיות, ימי שיא שבועיים ופעילויות העשרה **התקיימו בערך על פי תכנית העבודה, נתונים אשר דומים לאלו שעלו בשנה הקודמת. אולם** בפעילות 'בוקר של קריאה', כפי שעלה בטבלה הקודמת, התגלו שינויים בקרב בתי הספר הרשמיים, שבהם נרשמה ירידה קלה בפעילות זו, אם כי עדיין ללא חריגה משמעותית מתכנית העבודה, וכרבע מהמדריכים אף מדווחים כי הפעילות התקיימה פחות מן הדרוש.

כרבע ועד כשליש מהמדריכים דיווחו כי פעילויות האומנות, הפעילויות החברתיות-ערכיות ופעילויות ההעשרה נערכו יותר מן הנדרש. בקרב רבע מהמדריכים בבתי הספר הרשמיים גם פעילויות הספורט נערכו יותר מן הנדרש על פי תכנית העבודה.

ביחס לפעילויות-חוץ, בעוד שנראה כי **הדיווחים על קיום מופעי תרבות על פי תכנית העבודה דומים לאלו של השנה שעברה, הרי שדווחו שיעורים נמוכים יותר בנוגע לביקורים במוזיאונים**. יתר על כן, מעל מחצית המדריכים טוענים כי ביקורים במוזיאונים התקיימו הרבה פחות מכפי הדרוש על פי תכנית העבודה.

ממצאים איכותניים

ברובם המכריע של בתי הספר דווח כי הפעילות בפועל תאמה את התכנית שהוגדרה מראש, ועם זאת ההתנהלות התאפיינה בגמישות ולא בהיצמדות נוקשה למתווה התכנית. כך, למשל, אם נראה כי במהלך הפעילות התכנית עמוסה מדי, אזי הועברו חלק מהתכנים ליום פעילות אחר. מנגד, לעתים הסתיימה פעילות מסוימת מוקדם מהצפוי, ואז נוצר צורך למלא את הזמן בפעילות אחרת. סיבות נוספות שגרמו לסטייה מהתכנית הן עיכוב בקבלת חומרים לפעילות, בקשה מצד המפעיל לשנות מועד של פעילות מסוימת וכן הלאה. כפי שצוין לעיל בתת-פרק 3.1, באחד מבתי הספר במגזר הערבי חלו שינויים רבים בפעילות בעקבות הנחיות פתאומיות מצד הרשות. נטען כי הרשות "הנחיתה" פעילויות בתוך בית הספר ומחוץ לו כמעט ללא הודעה מראש (למשל ביקור במוזיאון חיל האוויר, או קיום תיאטרון בובות בתוך בית הספר). פעילויות אלו התקיימו על חשבון תכנים אחרים שצוות בית הספר תכנן לאותם ימים. בהקשר זה נטען כי חשוב להודיע מראש לרכזי התכנית על מועדי הפעילויות או לחילופין לאפשר להם לקבוע את המועדים בעצמם, כדי שצוותי בית הספר יהיו ערוכים לשינויים וידעו לתכנן בהתאם את יתר הפעילות באותם ימים.

3.2.2 סוגי הפעילויות

מרואיינים רבים הגדירו חלק מהפעילויות בתכנית כ"פעילויות חברתיות-ערכיות", משום שנשזרו בהן ערכים (דוגמת מתן כבוד לזולת, שימור סביבה וכדומה). מורה באחד מבתי הספר סיפר על אירוח מתוכנן של ילדי אחד הגנים בפעילות.

בכל בתי הספר דווח על מגוון רחב של פעילויות שהתקיימו במסגרת התכנית. בסך הכול תמהיל הפעילויות בבתי הספר השונים היה דומה וכלל שילוב של פעילויות חווייתיות, פעילויות יצירה, משחק חופשי (בכיתה או בחצר), פעילויות של תרבות והעשרה (כגון הנחלת ידע באופן חווייתי על תרבויות עתיקות) ועוד.

ברוב בתי הספר יום הפעילות נפתח במפגש. בבתי הספר שבפיקוח ממ"ד יום הפעילות החל בתפילה ובהלכה יומית, ואילו באחד מבתי הספר במגזר הערבי סופר על מפגש "בוקר ידידות בנושא הרמדאן". בבתי ספר בפיקוח הממלכתי סופר על פתיחת היום בפעילות ספורט והרקדת זומבה, ולחלופין בהקניית תכנים לימודיים הרלוונטיים לנושא השבועי. בחלק מבתי הספר סופר גם על מפגש סיכום יום.

ככלל, הודגש כי הפעילויות בתכנית חווייתיות יותר לעומת אלו המתקיימות בבית הספר במהלך שנת הלימודים. בחלק מבתי הספר ניתנים גם תכנים "לימודיים", בעיקר במתמטיקה ובשפה (עברית, אנגלית וערבית). עם זאת, גם תכנים אלו מוצגים על פי רוב באופן חווייתי ולא דידקטי, למשל באמצעות שירים ומשחקים. אחד מרכזי התכנית ציין בהקשר זה כי *"המסר של לימודים לא לתת לתלמידים תעודת הכרה של הכישרון"*.

ברובם המכריע של בתי הספר התקיימו "הפעלות חיצוניות", שהועברו על ידי גורמים שהגיעו לשטח בית הספר. בחלק מבתי הספר התקיימו פעילויות כאלה פעם-פעמיים ביום, ובאחרים בתדירות נמוכה יותר. פעילויות לדוגמה הן הפעלת בועות סבון, קיפולי בלונים, באולינג, קפארה, סדנת קומיקס, סדנת תיפוף, פעילות בנושא זהירות בדרכים ועוד.

3.2.3 פעילויות מיוחדות

בשנת תשע"ה הנושא המוביל לפעילות, כפי שהוגדר על ידי משרד החינוך, הוא "חיים בצוותא בחברת הילדים". מעבר לכך, בכל בית ספר הוגדרו נושאים מובילים שבועיים ו/או יומיים, אשר היוו חוט מקשר בין הפעילויות שהתקיימו באותו היום/השבוע, כגון "עמים וארצות" (בפיקוח ממלכתי), או "שמיטה", "שבת", ו- "מחורבן לגאולה" (בפיקוח ממ"ד). באחד מבתי הספר במגזר הערבי הנושא שהוביל את פעילות התכנית היה "החיים בצוותא בכפר שלנו", אשר הגדיר את העיסוק במורשת הכפר.

המרואיינים נשאלו על קיומן של פעילויות מיוחדות במהלך התכנית: ימי שיא שבועיים, פעילויות עם הורים ופעילויות משותפות לילדים ולנוער. לוח 16 מציג נתונים אלה:

לוח 16: קיומן של פעילויות מיוחדות במהלך התכנית - דיווחי רכזים ומדריכים

"האם במהלך התכנית התקיימו הפעילויות שלהלן:" (שיעור המשיבים "כן")

מדריכים			רכזים			
חרדיים	בתי ספר רשמיים		חרדיים	בתי ספר רשמיים		
	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	
	467	1232	877	127	352	374
	89%	79%	75%	97%	90%	84%
	82%	78%	52%	85%	85%	58%
	48%	41%	37%	65%	54%	48%

מתוך דיווחי הרכזים והמדריכים ניתן לראות כי ברוב בתי הספר התקיימו פעילויות מיוחדות כגון ימי שיא שבועיים ופעילות משותפת להורים ולילדים (מעל 80%). נראה כי יש מגמת עלייה בקיומן של פעילויות אלו בהשוואה לשנה שעברה, בעיקר בפעילות משותפת להורים ולילדים. בנוגע לפעילות המשותפת לילדים ולנוער, ניכרת עלייה קלה בפעילות זו בהשוואה לשנת תשע"ד, אולם עדיין רק כמחצית (בקרוב דוברי העברית הרשמיים) ועד שני שלישים (בקרוב דוברי ערבית ובקרוב החרדים) מהמדריכים והרכזים דיווחו על קיום פעילות זו.

3.2.4 יחס בין פעילויות חוץ לפנינים

על פי תכנית העבודה של 'בתי ספר של החופש הגדול', עיקר הפעילויות בתכנית אמורות היו להתקיים בין כותלי בית הספר, וחלקן מחוץ לבית הספר. בין פעילויות-חוץ אלה ניתן למנות טיולים רגליים, ביקורים במוזיאונים, יציאה לבריכה ועוד. בנוסף, בתי הספר הזמינו מדי פעם בפעם ובהתאם למגבלות התקציב מפעילים חיצוניים להפעלות ייחודיות אטרקטיביות בבית הספר. מדיווחי ההורים עולה כי מרביתם (55%) בקרב דוברי העברית הרשמיים, 68% בקרב דוברי הערבית ו-73% בקרב החרדים) היו שבעי רצון במידה רבה או רבה מאוד מהיקף הפעילויות מחוץ לבתי הספר. לוח 17 מציג נתונים על דיווחי הרכזים והמדריכים ביחס למיקום הפעילויות.

לוח 17: מיקום הפעילויות ביום טיפוס – דיווחי רכזים ומדריכים

"במהלך יום טיפוס, היכן התקיימו הפעילויות השונות?" (שיעור המשיבים)

רכזים			
חרדיים	בתי ספר רשמיים		
	תשע"ה	תשע"ד	
127	352	374	N
32%	25%	43%	כל היום או רובו בתוך הכיתות או במבנה
32%	24%	20%	חלק גדול מהיום בתוך הכיתות או במבנה
35%	48%	35%	בתוך הכיתות ומחוצה להן במידה שווה
1%	4%	2%	חלק גדול מהיום או כולו בחוץ

הממצאים מראים כי לתפיסת הצוותים, בשנת תשע"ה ישנה עלייה בפעילויות-החוץ של התכנית יחסית לשנה שעברה. קרוב למחצית מהרכזים בבתי הספר הרשמיים מדווחים בתשע"ה כי הפעילויות התקיימו בתוך הכיתות ומחוצה להן במידה שווה. ניתן אולי לייחס את התזוזה הזו למצב הביטחוני, אשר איפשר יציאה נוחה יותר אל מחוץ לכותלי בית הספר, בהשוואה לשנה שקדמה לה, שבה התנהל מבצע "צוק איתן" שחייב נגישות מידית למרחב מוגן.

בנוסף, נשאלו אנשי הצוות מהחינוך הרשמי על מידת השינויים שחלו בהיקף פעילויות-החוץ בהשוואה לשנה שעברה. ארבעים אחוז מהמדריכים דיווחו כי לתפיסתם, ישנה עלייה במידה רבה או במידה רבה מאוד בהיקף פעילויות-החוץ בהשוואה להיקפן בתשע"ד.

93% מהרכזים בבתי הספר הרשמיים (בדומה לשנה שעברה) ו-96% מהרכזים בבתי הספר החרדיים דיווחו כי התלמידים היו שבעי רצון במידה רבה או במידה רבה מאוד מהפעילויות שנערכו מחוץ לבית הספר.

ממצאים איכותניים

כפי שעולה מן הראיונות, במרבית בתי הספר יצאו התלמידים לפעילויות מחוץ לשטח בית הספר, בעיקר לבריכה, להצגה, לסרט או לטיול/סיור. פעילויות אלו התקיימו על פי רוב בתדירות נמוכה יחסית (פעם או פעמיים במהלך התכנית) ובבתי ספר מעטים (כולם בפיקוח הממלכתי במגזר היהודי-עירוני), הן לא התקיימו כלל.

רבים מהמראיינים היו סבורים כי פעילויות המתקיימות מחוץ לבית הספר הן אטרקטיביות במיוחד בעבור התלמידים, והם היו רוצים לקיים יותר מהן, לו הדבר היה ניתן. לעומתם היו מראיינים שסברו כי מבחינת עלות-תועלת לא משתלם לצאת לפעילויות-חוץ בשל עלותן הגבוהה (הנגזרת ממחיר הכניסה לאתרים ומההסעה אליהם ובחזרה), והפעלות של גורמים חיצוניים המתקיימות בשטח בית הספר נתפסות כתחליף ראוי. בנוסף, צוינו שיקולי בטיחות, שהיה להם משקל מכריע בהחלטה לקיים פעילויות בתוך בית הספר ולא מחוצה לו.

מעניין לציין כי מראיינים מבתי ספר ביישובים המדורגים באשכולות סוציו-אקונומיים נמוכים נטו לציין שיקולים תקציביים שהשפיעו על בחירתם להמעיט בפעילויות חוץ. לעומתם, מראיינים מבתי ספר

ביישובים המדורגים באשכולות סוציו-אקונומיים גבוהים יותר נטו לציין שיקולים אחרים אשר הובילו להחלטה להפחית בפעילויות-חוץ. כך למשל טענה אחת הרכזות מישוב באשכול סוציו-אקונומי גבוה: "אני לא מוצאת שם סיבה למה צאת החוץ, יש המון אפשרויות במית הספר, יש כאן הרבה מקומות... לדוגמה היה יום מתנפחים, והתלמידים יכולים ללכת לאחד הערבה והחוק מהפסקה...".

בהלימה לממצאים הכמותיים, נראה כי בשנת תשע"ה לעומת השנה הקודמת נרשמו יותר יציאות משטח בית הספר לצורך הפעילויות. עם זאת, לדברי חלק מהמרוואיינים, הם היו מעדיפים לקיים כמות גדולה אף יותר של פעילויות חוץ, לו הדבר היה מתאפשר מבחינת תקציב ולוגיסטיקה. ראוי לציין כי בשנה הקודמת בוטלו יציאות מחוץ לבית הספר בשל המצב הביטחוני.

בהקשר זה הומלץ על הבניית הסדרים של משרד החינוך מול גופים אטרקטיביים, באופן שיאפשר כניסה מוזלת לתלמידים מכלל בתי הספר והרשויות. נטען כי היקף כה גדול של תלמידים מהווה כוח קנייה שיש לנתב לטובת הוזלת העלויות.

3.3 שביעות הרצון מהתכנים

ההשתתפות ושביעות הרצון של התלמידים ושל הגורמים המעורבים בבניית התכנית קריטיים להמשך יישומה בשנים הבאות. תת-פרק זה בודק את התפיסות של המעורבים בתכנים לגביה: האם לדעתם התכנית מספקת מסגרת איכותית וערכית לילדים; האם ההורים העובדים סומכים על המסגרת כי היא אחראית בכל הנוגע לתכנים שהיא מספקת לילדיהם, וכן בנוגע ליכולתה להסב לתלמידים הנאה ולגרום להם לרצות להיות חלק ממנה.

3.3.1 השתתפות התלמידים מהפעילויות השונות ושביעות רצונם מהן

בתת-פרק זה נבדקו מידת השתתפותם של התלמידים בפעילויות, כפי שדווחו על ידי הרכזים והמדריכים. לוחות 18-19 מציגים נתונה אלה.

לוח 18: השתתפות התלמידים בפעילויות השונות – דיווחי רכזים ומדריכים

"מה הייתה מידת השתתפותם של התלמידים בפעילויות השונות..."
(שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

מדריכים			רכזים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			
חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	
467	1699	877	127	352	374	N
95%	97%	97%	95%	98%	99%	פעילויות ספורט
97%	97%	96%	97%	96%	98%	פעילויות אומנות
96%	89%	91%	95%	94%	97%	פעילויות חברתיות-ערכיות - תכנים חברתיים ערכיים
83%	73%	81%	81%	87%	91%	בוקר של קריאה
91%	85%	94%	92%	93%	98%	ימי שיא שבועיים
90%	82%	92%	90%	89%	97%	מופעי תרבות
29%	44%	89%	36%	52%	86%	ביקורים במוזיאונים
94%	91%	94%	97%	96%	98%	פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר
85%	75%	81%	91%	74%	86%	פעילות משותפת להורים ולילדים, בסימן "קשר משפחתי (תשע"ד/חיים בצוותא בחברת הילדים תשע"ה"
78%	68%	89%	89%	79%	88%	פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"

הנתונים מצביעים על מידת השתתפות גבוהה בקרב התלמידים ברוב הפעילויות הבית ספריות (מעל 74%). אשר לפעילויות מחוץ לבית הספר או לפעילויות מיוחדות, ניתן לראות ירידה חדה במידת השתתפותם של התלמידים בנוגע לביקור במוזיאונים (29%-52%), וירידה קטנה בהשתתפותם במופעי תרבות. גם בפעילות המשותפת לילדים ולהורים ובעיקר בפעילות המשותפת לילדים ולבני נוער, ניכר כי קיימת ירידה במידת הנוכחות בהשוואה לשנה שעברה.

לוח 19 – שביעות רצון התלמידים מהפעילויות השונות – דיווחי רכזים, מדריכים והורים

"מה הייתה שביעות הרצון של התלמידים מהפעילויות השונות..."
(שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

הורים			מדריכים			רכזים			
חרדיים	בתי ספר רשמיים		חרדיים	בתי ספר רשמיים		חרדיים	בתי ספר רשמיים		
תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	
337	1354	852	467	1699	877	127	479	374	N
88%	88%	88%	92%	96%	96%	95%	98%	96%	פעילויות ספורט
93%	85%	81%	98%	93%	94%	98%	94%	95%	פעילויות אומנות
94%	85%	85%	96%	87%	88%	98%	90%	93%	פעילויות חברתיות-ערכיות - תכנים חברתיים ערכיים
79%	76%	73%	79%	69%	70%	79%	79%	80%	בוקר של קריאה
88%	82%	80%	89%	80%	89%	94%	85%	94%	מופעי תרבות
45%	64%	69%	32%	47%	84%	36%	51%	90%	ביקורים במוזאונים
89%	84%	82%	95%	87%	88%	98%	92%	91%	פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר
88%	86%	82%	95%	86%	93%	94%	92%	96%	ימי שיא שבועיים
80%	70%	66%	94%	80%	89%	96%	84%	93%	פעילות משותפת להורים ולילדים, בסימן "קשר משפחתי חיים בצוותא בחברת הילדים"
69%	69%	62%	80%	70%	87%	91%	84%	91%	פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"

בנוגע לשביעות הרצון של התלמידים מהפעילויות השונות, **מדווחים המדריכים, הרכזים וההורים כי התלמידים היו שבעי רצון ממרבית הפעילויות** (פחות שביעות רצון נרשמה מבוקר של קריאה ומביקורים במוזיאון). עוד בנוגע לשביעות רצון התלמידים מהתכנית עולה כדלקמן:

- בשביעות הרצון **ממופעי התרבות** בקרב בתי הספר הרשמיים ניכרת מגמת ירידה קלה בהשוואה לשנה הקודמת.
- **ביקור במוזיאונים** - נראה כי פחות ממחצית אנשי הצוות וההורים מניחים כי ישנה שביעות רצון בקרב התלמידים מפעילות זו, ירידה חדה בהשוואה לשנה שעברה. במקביל, כמחצית מהמדריכים והרכזים דיווחו כי ישנה שביעות רצון מועטה עד חוסר שביעות רצון מוחלט ("כלל לא") מפעילות זו בקרב התלמידים.

- **פעילות משותפת לילדים ולנוער** נראה שיש ירידה בשביעות הרצון; כרבע מההורים ומהמדריכים בבתי הספר הרשמיים דיווחו כי הילדים נהנו במידה מועטה או כלל לא נהנו מפעילות זו.

בנוסף, מניתוחי הסקרים עולה כי 77% (בדומה לשנה שעברה) מההורים בבתי הספר הרשמיים ו-92% מההורים בבתי הספר החרדיים מדווחים כי ילדיהם היו שבעי רצון במידה רבה או רבה מאוד מסוגי הפעילויות. 90% (עלייה של 5% משנה שעברה) מההורים בבתי הספר הרשמיים ועד 94% בבתי הספר החרדיים מדווחים כי ילדיהם היו שבעי רצון במידה רבה או רבה מאוד מהזמן שהוקדש למנוחה.

ממצאים איכותניים

לדעת הרכזים, המנהלים והמורים, הפעילויות המועדפות על התלמידים הן פעילויות המתקיימות מחוץ לביתה – בבית הספר או מחוצה לו, אשר מאפשרות "להוציא אנרגיה": פעילויות ספורט, ריקוד ופעילויות הקשורות למים. רבים הזכירו גם פעילויות אמנות ויצירה וצינו שהתלמידים אוהבים לחזור הביתה עם פרי יצירתם. גם פעילויות עם בעלי חיים צוינו כאהודות.

רבים מהמראיינים ציינו גם את הפופולאריות של ההפעלות החיצוניות שהתקיימו בשטח בית הספר כדוגמת מתנפחים, בועות סבון וכדומה. בהקשר זה נטען כי "הילדים אלהבים אהבים אהבים חזקים פעילות פזיות אנה אלו הקבוצה". כמו כן הוזכרו פעילויות המתקיימות מחוץ לבית הספר ככלל, וברכה בפרט.

כמעט שלא הוזכרו בראיונות פעילויות שלא נתפסו כמוצלחות. בהקשר זה סופר על סיור במוזיאון חיל האוויר לבית ספר של תלמידים דוברי ערבית, שבו נראה כי התלמידים השתעממו, כיוון שהתכנים לא התאימו לשכבת הגיל וההדרכה התקיימה בשפה העברית. בבית ספר אחר עלה כי ביחס לפעילויות חווייתיות יותר - התלמידים פחות אהבו משחקי חשיבה.

3.3.2 שביעות רצון המדריכים וההורים מאיכות התכנים וממגוון הפעילויות

המדריכים וההורים נשאלו על שביעות רצונם לגבי איכות התכנים ומגוון הפעילויות בתכנית. לוח 20 מציג נתונים אלה.

לוח 20: **שביעות רצון מאיכות וממגוון הפעילויות – דיווחי מדריכים והורים**

"באיזו מידה אתה שבע רצון מ..." (שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

הורים			מדריכים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			
חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	
337	1354	852	467	1699	877	N
92%	76%	78%	97%	84%	86%	איכות התכנים המועברים
92%	75%	77%	96%	84%	83%	איכות הפעילויות
88%	71%	68%	95%	79%	79%	מגוון הפעילויות

נראה כי המדריכים וההורים תופסים בצורה חיובית את האיכות של התכנית ושל הפעילויות ואת המגוון שלהן. בבתי הספר החרדיים נצפתה אף שביעות רצון גבוהה יותר מאיכות התכנים, מאיכות הפעילויות וממגוון הפעילויות. השוואה בין נתוני תשע"ה לנתוני השנה הקודמת מראה כי הנתונים בבתי הספר הרשמיים בשתי השנים דומים למדי וכי ישנו פער קבוע בין התפיסות של המדריכים ושל ההורים – שכן נראה שהמדריכים שבעי רצון במידה רבה יותר מההורים. בנוסף, 78%-89% מהרכזים ו-72%-90% מהמדריכים (בבתי הספר הרשמיים והחרדיים בהתאמה) מדווחים על שביעות רצון רבה או רבה מאוד מפעילויות ההעשרה ומופעי התרבות שנרכשו בידי הרשות (בדומה לשנה שעברה).

ממצאים איכותניים

רובם המכריע של המרואיינים (רכזי התכנית, מנהלי בתי הספר ובעלי תפקידים מרכזיים ברשויות) היו תמימי דעים שהתכנית מספקת מענה חיוני לצרכים של התלמידים ושל הוריהם, מעצם כך שהיא מספקת מסגרת בטוחה, מוכרת ואיכותית לילדים. התכנית נתפסת כמענה של ממש להורים עובדים, בייחוד מאחר שהיא מסופקת במחיר שווה לכל נפש ובחלק מהמקרים גם ללא עלות.

מרואיינים במגזר היהודי-עירוני מיישבים המשובים לאשכולות סוציו-אקונומיים נמוכים-בינוניים (5-3) הדגישו את השירות שעושה התכנית לילדים ולהורים מעוטי יכולת: מעבר לכך שהתכנית מספקת מסגרת מסובסדת לתלמידים ומאפשרת להוריהם לעבוד, היא גם מאפשרת לתלמידים מסוימים להיחשף לפעילויות שאין באפשרות הוריהם לממן. אחד ממנהלי מחלקות החינוך התבטא כך: *"מדובר באוכלוסייה מצוה יחידה שזכתה לפעילות חינוכית ייחודית... הילדים הללו לא מרגישים, רובם לא מסוגלים לקיים חקיקות אחרות".* אחד מרכזי התכנית אף טען כי יש הורים שהיו מברכים על קיום התכנית גם בימי שישי, ועל הארכת שעות פעילותה עד השעה 16:00 מתוך צורך אמיתי למצוא מסגרת הולמת לילדים.

עם זאת, ראוי לציין כי היו מרואיינים שטענו כי ישנן מסגרות עדיפות בהשוואה לתכנית. הם נימקו את עמדתם בכך שמסגרות אלטרנטיביות מציעות לתלמידים פעילויות-חוץ מהנות דוגמת רחצה בבריכה, צפייה בהצגה או סרט ועוד.

אחד המרואיינים ציין היבט אחר: *"אני חושב שמתוך ילדי הייתי מצדיק מדריך צעיר".* צוין גם כי ישנן מסגרות נוספות המספקות מסגרות ראויות במחירים נמוכים (דוגמת קייטנה עירונית). גם המסגרות במגזר היהודי-כפרי נתפסות כאטרקטיביות, בייחוד בשל שפע הפעילויות החווייתיות שהן מציעות בתוך מסגרת המוכרת לתלמידים. לפי היבט אחר, שהעלה אחד ממנהלי מחלקות החינוך, *"יש תלמידים שהיה להם רצון להשתתף בהנהגת הספר. זו הנהגות להתנתק".*

3.3.3 השתתפות הורים בפעילות משותפת

חברי הצוות וההורים נשאלו על השתתפות ההורים בפעילות המשותפת להורים ולילדים. 78%-86% מהרכזים (בבתי הספר הרשמיים והחרדיים) מדווחים על נוכחות של לפחות מחצית ההורים, עלייה ניכרת מן השנה הקודמת, שבה רק 56% דיווחו על השתתפות של לפחות מחצית מההורים. 74%-91% מהמדריכים (בבתי ספר הרשמיים והחרדיים) ו-70%-82% מההורים (בבתי ספר הרשמיים והחרדיים) מדווחים על שביעות רצון רבה מהפעילות.

ממצאים איכותניים

במרבית בתי הספר תוכננו פעילויות משותפות לתלמידים ולהוריהם, על פי רוב ביום הפעילות האחרון (בהתאם להנחיות משרד החינוך). כך, למשל, באחד מבתי הספר תוכנן יום כיף ובישול עם ההורים. כמו כן באחד מבתי הספר השתלבה אמו הרוקחת של אחד התלמידים בפעילות שנערכה במסגרת "יום בריאות". יש לציין כי חלק קטן מהמראיינים בבתי הספר ציינו כי אף שפעילות שכזו מתוכננת להתקיים בבית ספרם, היא מיותרת בעיניהם. נטען כי בשנת הפעילות הקודמת היו הרבה הורים שלא הגיעו לפעילות כזו. כמו כן נטען כי "רק לפני שבועיים היו כל הטקסים fe סוף שנה, לא זה צריך את זה?"

3.4 התנהלות וסדר היום

על פי מתווה התכנית, סדר היום לכל יום מימי התכנית נקבע ותוכנן מראש על ידי ועדת ההיגוי. בתת-פרק זה יוצגו נתונים המתייחסים למידת הקביעות בסדר היום, התייחסויות הגורמים השונים לרמת המשמעת במהלך התכנית, היבטים הקשורים בהזנה והיבטים לוגיסטיים שונים.

3.4.1 סדר היום

הרכזים והמדריכים נשאלו באיזו מידה התנהלו הפעילויות על פי סדר יום קבוע. לוח 21 מציג נתונים אלה.

לוח 21: קביעות בסדר היום במהלך התכנית – דיווחי רכזים ומדריכים

(שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

מדריכים			רכזים			
חרדיים	בתי ספר רשמיים		חרדיים	בתי ספר רשמיים		
תשע"ד	תשע"ה	תשע"ו	תשע"ה	תשע"ו	תשע"ד	
467	1232	877	127	352	374	N
94%	89%	91%	94%	96%	94%	"באיזו מידה התנהלה הפעילות היום יומית על פי סדר יום קבוע?"

הנתונים בלוח 21 מראים כי אנשי הצוות סבורים כי הפעילות התנהלה על פי סדר יום קבוע. שיעורי הדיווחים דומים למדי בהשוואה בין השנים. זאת ועוד, בדומה לשנה שעברה, מרבית המדריכים (89% בקרב החינוך הרשמי ו-98% בקרב החינוך החרדי) ויותר מ-80% מההורים היו שבעי רצון במידה רבה או רבה מאוד מרמת הארגון בתכנית.

3.4.2 אחריות על הפעילויות

הרכזים נשאלו מי הגופים שהעבירו את הפעילויות. מתשובותיהם עלה כי בחלק מבתי הספר הפעילויות נרכשו והועברו על ידי מפעילים חיצוניים, בבתי ספר אחרים העביר אותן המורה/המדריך של הקייטנה ובבתי ספר אחרים חולקה ההדרכה בין המפעילים ובין מדריכי הקייטנה. בנוסף נשאלו המדריכים האם היו

עם הקבוצה במשך כל היום או שבחלק מהשעות פעלה הקבוצה עם מדריכים אחרים. לוח 22-24 מציג את התוצאות.

לוח 22: הגופים שהעבירו את הפעילות במהלך התכנית – דיווחי רכזים

”מי העביר את הפעילויות שלהלן” (שיעור המשיבים)

העביר אותן חלק מורה/מדריך וחלק נרכשו			הפעילויות נרכשו			העביר אותן מורה/מדריך			
העביר אותן חלק מורה/מדריך וחלק נרכשו			הפעילויות נרכשו			העביר אותן מורה/מדריך			
חרדיים	בתי ספר רשמיים	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	
127	352	374	467	1232	877	127	352	374	
39%	35%	35%	18%	16%	10%	43%	48%	55%	פעילויות ספורט
42%	36%	33%	12%	7%	8%	46%	56%	58%	פעילויות אומנות
34%	23%	24%	6%	7%	5%	59%	70%	71%	פעילויות חברתיות-ערכיות
10%	3%	5%		2%	1%	90%	95%	94%	בוקר של קריאה
42%	36%	32%	25%	24%	29%	34%	39%	38%	ימי שיא שבועיים

על פי דיווחי הרכזים, נראה שמתווה הפעילויות דומה לשנה שעברה, מחצית מכל הפעילויות בתחומים השונים הועברו על ידי המדריכים עצמם. כשליש מהרכזים מדווחים כי חלק מהפעילויות הועברו על ידי המדריכים וחלקן נרכשו. רבע מהרכזים דיווחו כי ימי השיא השבועיים חייבו מעורבותם של גורמי-חוץ. מלבד זאת, פעילויות בודדות (2%-18%) נרכשו בעיקר ימי שיא.

לוח 23: משך הזמן שבו נכח המדריך בקבוצתו – דיווחי מדריכים

” ביום טיפוס, האם היית עם הקבוצה במשך כל היום, או שבחלק מהשעות הקבוצה פעלה עם מדריכים אחרים ” (שיעור המשיבים)

מדריכים			
חרדיים	בתי ספר רשמיים	תשע"ד	
תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	
467	1232	877	N
87%	73%	70%	הייתי עם הקבוצה במשך כל היום
12%	19%	22%	הייתי עם הקבוצה במשך מרבית היום
1%	5%	6%	הייתי עם הקבוצה כמחצית מהיום
	2%	2%	הייתי עם הקבוצה במשך חלק קטן של היום

הדיווחים מראים כי מעל 90% מהמדריכים נכחו בקבוצתם במשך מרבית שעות היום, ונראה כי גם במהלך פעילויות-החוץ, המדריכים האחראים לקבוצה נמצאים עמה רוב הזמן. נתונים אלה דומים לאלו שעלו בשנה הקודמת, ומדגימים את ההתנהלות השגרתית בתכנית.

ממצאים איכותניים

מורים ומדריכים שרואיינו דיווחו כי הם נמצאים עם תלמידי הקבוצה שעליה הם אחראים לאורך כל היום, לרבות במהלך הפעלות חיצוניות. המרואיינים לא הביעו תמיכה או הסתייגות משיטת עבודה זו, אך נטען כי ההימצאות עם התלמידים במהלך כל היום אינה מותרת זמן להפסקה, ועל כן העבודה אינטנסיבית יותר ביחס לעבודה במהלך שנת הלימודים.

מנגד, היו מורים ומדריכים שצינו כי בחלק מהפעילויות מתקיימת רוטציה בין המורים, למשל כאשר מורים מסוימים אחראים להפעלה מסוימת שאותה הם מעבירים גם לתלמידים בקבוצות אחרות. מודל עבודה זה נתפס כחיובי בעיני המרואיינים, שכן הם סבורים שחילופין אלה בין המורים מרעננים ומעשירים את התלמידים ואת המורים כאחת.

3.4.3 רמת המשמעת

התכנית בתי ספר של החופש הגדול לא נועדה אמנם להיות קייטנה, ועם זאת נעשה ניסיון להנהיג בה אווירה קלילה וחוויתית יותר בהשוואה למה שנהוג בבית הספר במהלך השנה. לוח 24 מציג נתונים על דיווחי הגורמים השונים בנוגע לרמת המשמעת בתכנית.

לוח 24: רמת המשמעת במהלך התכנית – דיווחי רכזים, מדריכים והורים

"מה הייתה רמת המשמעת במהלך הפעילויות?" (שיעור המשיבים "גבוהה" או "גבוהה מאוד")

הורים			מדריכים			רכזים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			
חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	
337	1354	852	467	1699	877	127	352	374	N
92%	76%	77%	98%	83%	87%	99%	95%	94%	

רמת המשמעת בתכנית גבוהה או גבוהה מאוד לפי דיווחי אנשי הצוות וההורים ובהשוואה לדיווחי השנה שקדמה לה. רמת משמעת גבוהה יותר נרשמה בקרב בתי הספר החרדיים. המדריכים וההורים נשאלו בנוסף מהי מידת שביעות רצונם מרמת המשמעת במהלך התכנית. בקרב המדריכים דווח על שביעות רצון גבוהה וגבוהה מאוד (88% בקרב בתי הספר הרשמיים ו-99% בקרב בתי הספר החרדיים). שיעורים דומים לכך נמצאו בקרב ההורים (84% בקרב בתי הספר הרשמיים ו-96% בקרב בתי הספר החרדיים).

ממצאים איכותניים

מורים שרואיינו דיווחו על קיומן של בעיות משמעת ברמות שונות במהלך הפעילות, אך ציינו כי הן לרוב לא פגעו באופן משמעותי במהלכה התקין. הם ייחסו זאת לשינוי האווירה ביחס לשנת הלימודים, למסגרת החופשית יותר, לפריקת עול של התלמידים בתקופת הקיץ ולכך שחלק מהתלמידים המשתמשים דרך קבע בריטלין, אינם נוטלים אותו במהלך הקיץ. כך התנסחה אחת המורות:

"התלמידים רוצים להתפרק, רוצים להרשים קייטנה, הפצילות פתוחה ומזמנת בעיות משמעות, אבל זה לא מצב בלתי נסבל".

סיבות נוספות לבעיות משמעת שצוינו הן ריבוי ההפסקות ובלבול הנוצר כתוצאה "מערבוב" תלמידים בקבוצות חדשות.

נטען כי בהשוואה לשנת הלימודים, במהלך פעילות הקיץ לצוות יש פחות כלים להתמודדות עם בעיות משמעת וכי תגובתו לבעיות אלה מקלה יותר. כפועל יוצא, קשה יותר להשיב את הסדר על כנו. בהקשר זה צוינה תרומתן של הסייעות ושל בנות השירות הלאומי, וזאת בין היתר באמצעות השגחה פרטנית שלהן על התלמידים המפריעים, הפעלה נפרדת שלהם והרגעתם, עד שהם מוכנים לשוב אל מסגרת הקבוצה.

מעניין לציין כי מדריכים שאינם מורים לא דיווחו על בעיות משמעת.

מנגד היו מרואיינים שדיווחו דווקא על פחות בעיות משמעת בהשוואה לשנת הלימודים. הם ייחסו זאת למסגרת ה"פתוחה" יחסית, להיעדר הלחץ מהלימודים ולרצונם של התלמידים להימנע מקבלת עונש שמשמעותו הפסד השתתפות בפעילות(כגון לשבת בצד בבריקה). אחת המורות תיארה זאת כך :

"פתאום מצניין אלמוך כי זה בא ב"פאן". הכול באווירה יותר קליפה".

3.4.4 הזנה

במסגרת רכיבי התכנית הממומנים על ידי משרד החינוך וההורים ניתנה אפשרות לייחד תקציב לארוחת עשר. ארוחה זו, שהתלמידים היו אמורים לקבל במסגרת התכנית, הייתה חייבת להיות מורכבת על פי ההמלצות התזונתיות של משרד הבריאות ובהרכב מוגדר מראש.

ממצאים איכותניים

בכל בתי הספר מוגשת לתלמידים ארוחת עשר הכוללת כריך עם ממרח (גבינה לבנה, לאבנה, קוטג', גבינה צהובה, טונה, חביתה, פסטרמה, שוקולד, חומוס וכדומה) **באחת משתי דרכים: הכנה על-ידי הצוות או הכנה על-ידי ספק חיצוני.** מרואיינים ממספר בתי ספר סיפרו כי סוג הממרח נבחר בהתאם להעדפות התלמידים (למשל, מבצעים "מכרז" בסוף היום לגבי הכריכים של יום המחרת). תלמידים עם צליאק מקבלים מזון המתאים לצורכיהם.

בחלק מבתי הספר מוגשים לילדים בנוסף לכריך, ירקות טריים (עגבניות, מלפפונים, פלפלים) ורק בחלק קטן מבתי הספר מוגשים לילדים פירות. בחלק מבתי הספר הילדים מקבלים ארטיקים אחת לשבוע, ובחלקם מוגשים מדי פעם בפעם מאכלים נוספים (פלפל במסגרת "יום ישראלי", עוגה לשבת, קורנפלקס, שוקולד, שוקו וכדומה).

לוחות 25-27 מציגים נתונים על דיווחים בנוגע לארוחת העשר :

לוח 25: הכנת ארוחת עשר – דיווחי רכזים ומדריכים

"מי הכין את ארוחת העשר?" (שיעור המשיבים)

רכזים			
בתי ספר רשמיים			חרדיים
תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	
374	352	127	N
73%	75%	79%	הן הגיעו מוכנות מספק מזון
18%	18%	10%	הן הוכנו בבית הספר ללא עזרת הילדים
9%	7%	11%	הן הוכנו בבית הספר בעזרת הילדים

רוב בתי הספר בחרו להשתמש בשירותיהם של ספקי מזון לארוחת העשר (מעל 75% על פי דיווחי הרכזים והמדריכים). בהשוואה לשנה שעברה, נראה כי בתי הספר המשיכו באותה המתכונת.

ממצאים איכותניים

מראיינים בבתי ספר המקבלים כריכים מוכנים מספק חיצוני טענו כי הארוחה אינה משביעת רצון, מפני שהיא לרוב אינה כוללת ירק או פרי, הכריך אינו ארוז כראוי ואינו מפתה לאכילה ויש בו כמות קטנה מדי של ממרח.

מראיינים בבתי ספר המכינים את הכריכים בעצמם מחומרי גלם המסופקים להם מדי יום ביומו, טענו כי הדבר מאפשר להם להתאים את הכריכים טוב יותר לטעמים של התלמידים, אך חלקם טענו כי תהליך ההכנה גוזל זמן רב מדי.

לוח 26 מציג את שביעות הרצון מארוחת העשר, לפי דיווחי אנשי הצוות וההורים.

לוח 26: שביעות רצון מארוחת עשר – דיווחי רכזים ומדריכים והורים

"באיזו מידה הילדים אהבו את ארוחת העשר?" (שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

רכזים			מדריכים			הורים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			חרדיים
תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	
374	352	127	877	1699	467	852	1354	337	N
49%	55%	71%	50%	51%	71%	60%	56%	80%	

לפי הממצאים, רק כמחצית מאנשי הצוות וההורים בבתי הספר הרשמיים חשים כי הילדים אהבו את ארוחת העשר. נראה כי שיעורי שביעות הרצון נותרו דומים לאלו של השנה הקודמת. בקרב בתי הספר החרדיים ניכרת שביעות רצון גבוהה יותר בקרב התלמידים לפי דיווחי אנשי הצוות (71%) וההורים (80%). נתונים דומים בנוגע לשביעות הרצון מאיכות ארוחת העשר דווחו בקרב המדריכים וההורים. לפיכך, מחצית

מההורים ומהמדריכים בבתי הספר הרשמיים דיווחו על שביעות רצון במידה רבה או רבה מאוד, וכ-80% בקרב המדריכים וההורים דיווחו כך בבתי הספר החרדיים.

נראה שהבחירה הרווחת להכנת ארוחת העשר הייתה **מספק מזון** (כ-80%), בדומה לשנה שעברה. אמנם עלו קולות שטענו כי הארוחה אינה משביעת רצון ולכן ישנם ילדים שמביאים אוכל מהבית או שבית הספר מספק להם לחם לבן, שכן לחם מקמח מלא אינו לטעמם, אך שבכל זאת עדיף להזמין את הארוחה מספקים, בשל הזמן שנגזל כתוצאה מהכנה עצמאית. בדומה לממצאים מהשנה הקודמת, **רק כמחצית מאנשי הצוות ומההורים מאמינים כי הילדים אהבו את ארוחת העשר שלהם**, המורכבת לרוב מכריכים עם ממרחים לבקשת הילד. **במגזר החרדי נמצאה שביעות רצון גבוהה יותר מארוחת העשר** (כ-80%) לעומת דוברי העברית והערבית (כ-58%). מרבית הרכזים קיבלו הדרכה (68%-75% בקרב רכזים בבתי הספר הרשמיים ומבתי הספר החרדיים), אשר הקיפה בצורה מספקת את נושא ההזנה (עלייה של כ-50% משנת תשע"ד). לעומת זאת, רק מחצית מהמדריכים בבתי הספר הרשמיים קיבלו הדרכה בנושא (ירידה של 47% בהשוואה לשנה הקודמת).

ממצאים איכותניים

במחצית מבתי הספר ואף למעלה מכך המרואיינים תפסו את הארוחות כמזינות, מספקות ומשביעות רצון מבחינתם של התלמידים. עם זאת, בקרב למחצית מבתי הספר נטען כי ישנם ילדים שמביאים אוכל מהבית במקום הארוחה המסופקת להם בתכנית, שאינה לטעמם. חלק מהמרואיינים התייחסו לסוג הלחם המסופק: משרד החינוך מנחה את מפעילי התכנית לספק מזון בריא לילדים ובכלל זה לחם מקמח מלא. עם זאת, נטען כי לחם זה אינו לטעמם של הילדים, הנמנעים מלאכול אותו. לפיכך חרף הנחיית משרד החינוך חלק מבתי הספר מציעים לילדים לחם לבן.

לוח 27 מציג את הנתונים בנוגע להדרכה שאנשי הצוות קיבלו בנושא הזנה.

לוח 27: הדרכה בנושא ההזנה – דיווחי רכזים ומדריכים

(שיעור המשיבים "כן")

מדריכים			רכזים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			
תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	
467	1699	877	127	352	374	N
65%	46%	93%	68%	75%	76%	"האם קיבלת הדרכה בתחום ההזנה?"
98%	96%	94%	96%	95%	43%	"האם ההדרכה הייתה מספיקה?" (שיעור המשיבים מקרב אלה שצינו כי קיבלו הדרכה)

הממצאים מראים כי בשנה הזו ובקודמתה שיעור דומה של רכזים (כ-75%) בבתי הספר הרשמיים קיבלו לקראת התכנית הדרכה בנושא תזונה. כשני שלישים מהרכזים והמדריכים בבתי הספר החרדיים קיבלו

הדרכה בתחום. מרבית אנשי הצוות ציינו כי ההדרכה מספקת, וזאת לעומת פחות ממחצית הרכזים בבתי הספר הרשמיים שהעידו כך בשנה הקודמת. רק כמחצית מהמדריכים מבתי הספר הרשמיים דיווחו על הדרכה בתחום, ירידה חדה בהשוואה לדיווח בתשע"ד (93%).

3.4.5 התפעול השוטף של התכנית בבית הספר

על פי מודל ההפעלה של התכנית, וכפי שיושם שנה קודם לכן, **תפעיל** הרשות המקומית את השירותים הנדרשים לקיום התכנית בבית הספר, במתכונת דומה לזו שפועלת במהלך שנת הלימודים. התפעול יתבטא בכל הפרמטרים, לרבות התפעול השוטף של בית הספר (מנהלה, ניקיון, חשמל, מים, טלפון וכו'), שירותי אבטחה, הסעות לתלמידים זכאים, ביטוח תלמידים והעמדת סייעות רפואיות לתלמידים זכאים. לוח 28 מציג את דיווחי ההורים בנוגע לשביעות רצונם מההיגיינה ומהתנאים הפיסיים בבית הספר במהלך התכנית.

לוח 28: שביעות רצון מההיגיינה ומהתנאים הפיסיים - דיווחי הורים

"באיזו מידה..." (שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

הורים			
תשע"ה	בתי ספר רשמיים		תשע"ד
	תשע"ה	תשע"ד	
337	1354	352	N
94%	82%	81%	אתה שבע רצון מרמת הניקיון וההיגיינה במהלך התכנית
92%	88%	89%	הילדים שבעי רצון מהתנאים הפיסיים בסביבות שבהן התקיימו הפעילויות השונות

נראה כי מרבית ההורים שבעי רצון במידה רבה או רבה מאוד מרמת הניקיון וההיגיינה וכי הם מדווחים כי ילדיהם שבעי רצון מהתנאים הפיסיים בסביבות שבהן התקיימו הפעילויות השונות. בקרב הורים מבתי הספר החרדיים שביעות הרצון הייתה מעט גבוהה יותר. לא נצפה שינוי ניכר בהשוואה לשנה שעברה.

מבחינת התחזוקה והניקיון, עולה כי בחלק מהמקומות הרשות המקומית סיפקה את הפלטפורמה של התחזוקה, אך **בדומה לשנה הקודמת תוארו קשיים** שנבעו מהעובדה שכוח העזר בבית הספר לא קיבל שכר הקשור ישירות לתכנית, דבר שגרם לחוסר שיתוף פעולה מצדם. עם זאת, הסקרים הראו כי **מרבית ההורים היו שבעי רצון מרמת הניקיון וההיגיינה** (82%-94%) ומרביתם (88%-92%) גם סברו כי הילדים שבעי רצון מהתנאים הפיסיים של הסביבה שבה התקיימו הפעילויות.

ממצאים איכותניים

רשויות ובתי ספר נבדלים זה מזה בנוגע לזהותו של גוף האמון מבחינתם על ההתקשרות עם הספקים ועל הזמנת הציוד. בבתי ספר שבהם התכנית מופעלת על ידי צוות בית הספר, רכז התכנית ו/או מנהל בית הספר הם האמונים על הפן הלוגיסטי של התכנית, תוך הסתמכות על התקציב שהועבר להם לצורך כך. בבתי ספר שבהם הפעלת התכנית הופקדה בידי מפעיל חיצוני, יהא מפעיל זה אחראי על כך. כמו כן, חלק

מהרשויות מספקות בעצמן פעילויות ו/או ציוד מתכלה לבתי הספר, מספקות שירותי אבטחה, מתגמלות אבות בית ומזכירות, מדפיסות חומרים ומשנעות אותם לבתי הספר וכיוצא באלו.

חלק קטן מהמרואיינים הביעו הסתייגויות הנוגעות להיבטים הלוגיסטיים. במקרים בודדים דווח על עיכוב בקבלת חומרי יצירה, אשר הוביל לשינוי בתכנית הפעילות. במקרים אחרים קבלו המרואיינים על שימוש לא סביר בתקציב בית הספר לצורך רכישת חומרי יצירה ועל האובדן הכספי שנגרם כתוצאה מכך.

כמו כן, בחלק מבתי הספר נטען כי אבות הבית, המזכירות והסייעות אינם מקבלים תגמול על העבודה הנוספת הנדרשת מהם בשל התכנית, וכי ראוי להסדיר נושא זה. באחד מבתי הספר תוארו קשיים בעת הפיזור עם תום יום הפעילות, כיוון שחלק מהתלמידים חוזרים הביתה באמצעות הסעה, חלקם נשארים בצהרון וחלקם ממתינים לאיסוף בידי בן משפחה. נטען כי קשה לעקוב אחר כל תלמיד וכי קיים אי-סדר תמידי בנושא.

סיכום פרק 3: יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בתכנים

ובפעילויות בתכנית

פרק זה פורש תמונת מצב הנוגעת ליישום התכנית והפעלתה במגוון רחב של היבטים. **אשר לבניית התכנית** - ההיערכות לקראת התכנית החלה כחודש וחצי לפני תחילתה. המרואיינים מעידים **על תחושת נוחות בעת בניית התכנית בעיקר בזכות הניסיון של הצוותים החינוכיים שנצבר בהפעלת שעברה, זאת בניגוד לשנה הראשונה ליישום התכנית שבה היעדרו של ניסיון קודם ומבצע 'צוק איתן' הביאו לכך שהתכנית הופעלה במידה רבה תוך אלתורים של הרגע האחרון.** התכנית נכתבה בידי רכז מוביל ומורים המשמשים כמדריכים, ובבנייתה היו מעורבים גם המנהלים. **הרשות הייתה מעורבת לרוב בהיבטים של תקצוב, פרסום ובקרה.** במקרים בודדים התערבה הרשות בקביעת התכנים או ב"הנחתה" של פעילויות-חוץ למורת רוחם של צוותי בתי הספר. **בניית התכנית התבססה על מספר דברים:** על תשתית הפעילות וכוח האדם מהשנה הקודמת, על תובנות ולקחים שהופקו מהתהליך בשנה הקודמת ועל חומרים שפותחו על ידי האגף לחינוך יסודי שהוצגו באמצעות האתר 'מסביב לשעון'.

עיקר השינויים בתכנית בהשוואה לשנה שקדמה לה מתבטאים בהוספה של תכנים (הצגות, ריקודים, פעילויות-חוץ, שעת סיפור). המרואיינים מגדירים את התכנית מגוונת ואיכותית יותר. עם זאת ישנה דרישה להוסיף פעילויות-חוץ והפעלות בתוך בית הספר וכן להוסיף תכנים מתחום המדעים והפעלות של "כיף" עבור הילדים. בניית התכנית נתפסה כאוטונומית לבית הספר וכבעלת גמישות פדגוגית, לשביעות רצון של אנשי הצוות.

בחינת מאפייני הפעילויות במסגרת התכנית מעלה כי תדירות הפעילויות והתאמתן לתכנית העבודה תואמים את המתווה שתוכנן ולעתים אף עולים מעבר לדרישות. תכנית העבודה מושתתת על הפעילויות מהשנה שקדמה לה ומרבית הפעילויות נערכו בין כותלי בית הספר. בהשוואה לשנה שעברה, מצביעים הממצאים על עלייה בפעילויות הספורט ועל ירידה בפעילויות 'בוקר של קריאה' בקרב בתי הספר הרשמיים. בקרב בתי הספר החרדיים בולטות פעילויות חברתיות ערכיות: כ-80% מהרכזים והמדריכים דיווחו כי פעילויות אלו מתקיימות מדי יום ביומו או כמעט בכל יום. בביקורים במוזיאונים נרשמה ירידה בשנה זו, ובמחצית מכלל בתי הספר דיווחו על קיום ביקורים פחות מן הדרוש על פי תכנית העבודה.

בנוגע לפעילויות המיוחדות, הממצאים הראו עלייה בפעילויות המיוחדות כגון ימי שיא ופעילויות משותפות לילדים ולהוריהם ולילדים ובני נוער. העלייה בתדירותן של פעילויות הנתפסות כחוייתיות מתקפת את הפקת הלקחים של הצוותים מהשנה הקודמת בנוגע להוספת "פעילויות של כף". ניתן לומר כי ברוב המקרים הפעילויות שתוכננו התקיימו בפועל על פי התכנית, עם העדפה ברורה לפעילויות ספורט, אומנות ופעילויות "כיפיות" על פני ביקור במוזיאונים או בוקר של קריאה. היכולת להיענות להעדפות התלמידים היא תוצאה ההתנהלות הגמישה של הצוות המאפשרת לקבל החלטות בזמן אמת.

לפי דיווחי הרכזים והמדריכים, ניכרת מגמה של מעבר מפעילויות המתרחשות ברובן בתוך מבנים לטובת פעילויות מחוצה להם. נראה שההורים (כשני שלישים מהם) והתלמידים (כ-90%) שבעי רצון מהיקף הפעילויות ומהפעילויות עצמן. עם זאת, נשמעו קולות שלפיהם הפעילויות מחוץ לבתי הספר הן אטרקטיביות והיו רוצים לקיים יותר מהן, וזאת על אף הקשיים הבטיחותיים-ביטחוניים או הקשיים הכלכליים-לוגיסטיים. רוב הרכזים (כ-70%) דיווחו כי ביחס לפעילויות מחוץ בית הספר, ההתארגנות ליציאה לפעילות לא הייתה כרוכה בקשיים מיוחדים.

אשר לשביעות הרצון מהתכנים ומסדר היום, בהתאם למטרות וליעדים שהציב משרד החינוך, מעידים המרואיינים כי התכנית מספקת מענה חינוכי וכן מענה לצרכים של תלמידים והוריהם, בעיקר מהבחינה הכלכלית. התכנית חושפת את כלל הילדים לתכנים חינוכיים ערכיים, איכותיים ומבוקרים, שסביר כי בלעדיה, תלמידים ממעמד סוציו-אקונומי נמוך לא יוכלו להיחשף אליהם. בזכות התכנים החווייתיים, בית הספר נתפס כפחות פורמלי ומקבל חיזוק למעמדו כעוגן מרכזי בקהילה. הסקרים מצביעים על רמה גבוהה של נוכחות תלמידים בתכנית ושביעות רצון מכל הפעילויות שבה. עוד עולה בסקרים כי 'בוקר של קריאה', ביקורים במוזיאונים ופעילות משותפת לילדים ולנוער הן פעילויות ששביעות הרצון מהן נמוכה בהשוואה לשאר הפעילויות.

הפעילות היומיומית: ניכר כי אנשי הצוות היו שבעי רצון במידה רבה או רבה מאוד מההתנהלות היום-יומית של הפעילויות ומסדר היום הקבוע, בדומה לשנה שעברה (כ 95% מהרכזים, וכ-90% מהמדריכים). גם ביחס לרמת המשמעת נשמעו קולות חיוביים בקרב אנשי הצוות וההורים בדומה למה שנמצא בשנה הקודמת. בעיות המשמעת היו בעיקר בגלל תחושת החופש של הילדים ופריקת העול שלהם, אך התחושה הייתה כי בעיות אלה ניתנות לשליטה, בעיקר כאשר הילדים רוצים להשתתף בפעילויות השונות. **בתחום ההזנה**, רוב הרכזים ורק כמחצית מהמדריכים קיבלו הדרכה. רוב הצוותים בבתי הספר בחרו בספק מזון, וזאת בשל חיסכון בזמן (בדומה לממצאים של תשע"ד). עם זאת, רק כמחצית מאנשי הצוות ומההורים הביעו שביעות רצון מארוחת העשר. בקרב בתי הספר החרדיים שביעות הרצון מארוחת העשר מגיעה לכ-75%. בתי ספר רבים העידו כי התלמידים מביאים אוכל מהבית או שבית הספר מספק להם לחם לבן (ולא מלא כפי שדורש משרד הבריאות). מבחינת תחזוקה וניקיון, הביעו ההורים שביעות רצון רבה מרמת הניקיון ומהתנאים הפיזיים במבנים ובמתקנים שבהם התקיימו הפעילויות השונות (מעל 80%), אך, כפי שעלה בשנה הקודמת, גם בתשע"ה תוארו קשיים שנבעו מכך שכוח העזר בבית הספר לא קיבל שכר הקשור ישירות לעבודתו בתכנית.

פרק 4: יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בכוח האדם המפעיל את התכנית

שנת תשע"ה, כאמור, היא השנה השנייה ליישום התכנית 'בית הספר של החופש הגדול', ובשל כך בשנה זו כבר צברו המעורבים בתכנית ניסיון וידע הקשורים ליישומה ולהפעלתה, בעיקר בהיבטים השונים הנוגעים לכוח האדם המפעיל אותה. תפקיד הרכז הבית ספרי כולל, בין השאר, אחריות על הקשר עם כל הנוגעים בדבר, לרבות תלמידים, הורים, מדריכים ומנהלי מחלקות חינוך ברשות. כמו כן אחראי הרכז על התחומים הבאים: נוכחות תלמידים, יישום הוראות המנכ"ל, טיפול באירועי אלימות ובאירועים חריגים, גיבוש תכנית פעילות בית ספרית, השתתפות במפגש תדרוך בנושא ביטחון, בטיחות והזנה, קיום מפגש מקדים עם הצוות בתכנית וקיום ישיבות במהלך התכנית. בתפקיד הרכז הבית ספרי רשאי לשמש אדם בעל תעודת הוראה או בוגר אוניברסיטה בתחום החינוך שהוא בעל ותק של שלוש שנים לפחות בתחום החינוך.

פרק זה מתאר היבטים שונים הקשורים בכוח האדם המפעיל את התכנית, ובכללם השיקולים שעמדו בבחירת רכזי התכנית, לרבות בחירתם בשנית, והעמדות כלפי תפקודם, מי היא הדמות האחראית בתכנית מנקודת מבטם של ההורים, המאפיינים והתפקוד בשטח של הצוות המפעיל והיבטים הקשורים במפעיל החיצוני.

4.1 השיקולים בקביעת רכז התכנית

מנהל בית הספר רשאי לבחור אם לשמש בעצמו כרכז התכנית בתמורה לקבלת שכר או למנות רכז לניהול התכנית, תוך מתן עדיפות למינוי מורה מטעם בית הספר. לוח 29 מציג את תפקידם הנוסף של הרכזים בבית הספר.

לוח 29: תפקידי הרכז בבית הספר – דיווחי הרכזים

"בתשע"ד/בתשע"ה אתה..." (שיעור המשיבים "כן")

חרדיים	דוברי ערבית		דוברי עברית (רשמיים)		N
	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	
127	185	186	167	186	
24%	43%	60%	21%	27%	מנהל
70%	56%	40%	72%	61%	מורה
3%	0%	0%	1%	0%	סטודנט להוראה/חינוך
3%	0%	0%	1%	0%	סטודנט לא בתחום ההוראה/חינוך
0%	0%	0%	5%	12%	אחר

הנתונים מראים כי בקרב בתי ספר דוברי עברית (רשמיים וחרדיים) כשלושה רבעים מהרכזים משמשים כמורים בשנת הלימודים תשע"ה וכעשרים אחוזים מהרכזים משמשים גם כמנהלים. לעומת זאת, למעלה מ-40% מהרכזים בבתי הספר דוברי הערבית משמשים כמנהלי בתי הספר וכמחצית מהם משמשים גם כמורים. בהשוואה לשנה הקודמת, נראה כי בקרב דוברי הערבית ישנה ירידה בשיעור הרכזים המשמשים כמנהלים ועלייה במספר הרכזים מקרב המורים. בדומה לכך, גם בקרב דוברי העברית (הרשמיים) נצפה שיעור גבוה יותר של מורים בתפקיד הרכז בהשוואה לשיעורם שנה קודם לכן.

ממצאים איכותניים

בבתי ספר מעטים מנהלים/ות בתי הספר שרואיינו, משמשים בעצמם כרכזי התכנית. רובם ציינו כי עשו כן כדי להבטיח שהתכנית תתנהל על הצד הטוב ביותר בהיבטים של בטיחות ושל טובת הילדים. כמו כן, רואים המנהלים את ריכוז התכנית כהמשך ישיר לניהול בית הספר במהלך שנת הלימודים. אחת המנהלות ציינה כי אין זה סביר בעיניה שלא לקחת חלק בפעילות המתקיימת בבית הספר, ומנהלת נוספת ציינה כי היא אוהבת לרכז את התכנית ומכירה בחשיבות עשייה זו. מנהל בית הספר רשאי לבחור אם לשמש בעצמו כרכז התכנית בתמורה לקבלת שכר או למנות רכז לניהול התכנית, תוך מתן עדיפות למינוי מורה כרכז מטעם בית הספר.

רוב המנהלים שהתראיינו בחרו שלא לרכז את התכנית, מרביתם בשל העומס הרב שבו הם נתונים. אחת המנהלות ציינה כי "לא ניתן לנהל ק"טנה בצורה יעילה ורצונית ולעיתים לא לנהל". סיבות נוספות שצוינו הן מחויבויות אחרות לתקופת הקיץ (חופשות, השתלמויות), סיבות רפואיות וכן העדפה מקצועית לתת את התפקיד לאיש צוות אחר שיש לו ניסיון קודם בהפעלת "קייטנה" בבית הספר.

4.2 רכז התכנית - שביעות הרצון שלו ושביעות הרצון ממנו

ממצאים איכותניים

בראיונות שנערכו עם מנהלים, רכזים, מורים ומדריכים, תיארו הללו על פי רוב עבודת צוות ראויה ושיתוף פעולה פורה ביניהם. **רובן המכריע של ההתייחסויות כלפי הרכזים היו חיוביות, והם תוארו כמי שמבצעים את תפקידם נאמנה.** מדריכה בתכנית באחד מבתי הספר התבטאה כך: "הרכז נהדר! יש לו את כל מה שצריך". חלק מהמנהלים אשר אינם מרכזים את התכנית בעצמם ציינו כי הם לא מוצאים לנכון להיות מעורבים בתכנית כיוון שהם סומכים על הרכזים. **גם הרכזים מצדם הביעו שביעות רצון מהתכנית ומההשתתפות בה.**

4.3 הגורם האחראי בשטח מנקודת המבט של ההורים

ההורים נשאלו מי שימש מבחינתם הדמות האחראית בתכנית, כלומר מי הייתה הדמות שאליה פנו בבקשות או לשם פתרון בעיות שונות. לוח 30 מתאר את דיווחי ההורים.

לוח 30: הדמות האחראית בתכנית – דיווחי ההורים

”מי שימש מבחינתכם הדמות האחראית בתכנית?” (שיעור המשיבים)

חרדיים	דוברי ערבית		דוברי עברית (רשמיים)		N
	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	
376	270	269	453	583	
37%	33%	27%	38%	27%	המדריך האישי של ילדכם
10%	8%	26%	13%	26%	המדריך האחראי על הקבוצה
30%	28%	24%	22%	32%	רכז בית ספרי
5%	7%	9%	4%	2%	מנהל אגף חינוך רשותי
18%	24%	14%	23%	13%	אחר

חלק הארי מקרב ההורים ציינו כי הם רואים את המדריך האישי של הילד כדמות האחראית מבחינתם בתכנית ובשיעורים דומים צוין הרכז הבית ספרי. בהשוואה לשנה שעברה, ניכרת עלייה בשיעור ההורים הסבורים כי המדריך האישי הוא הדמות האחראית בתכנית וירידה בשיעור ההורים שצינו שהרכז הבית ספרי הוא הדמות שאליה אפשר לפנות בבקשות או כשמתעוררות בעיות שונות, ובפרט בבתי ספר דוברי עברית. כ-5% ציינו כי הדמות שאליה יש לפנות היא מנהל אגף החינוך הרשותי. אחוזים בודדים ציינו גם את צוות בית הספר ובפרט את המחנכת של הילד וכן את המזכירות או את המנהל/ת של בית הספר.

4.4 הצוות המפעיל

4.1.1 המוטיבציה של המורים לעבוד בתכנית

שנת תשע"ה הינה השנה השנייה ליישום התכנית, וככזו, מעניין לבחון מהו שיעור אנשי הצוות בתכנית שהיו שותפים לה גם בשנתה הראשונה. לוח 31 מביא את הדיווחים של אנשי הצוות בנושא.

לוח 31: מספר אנשי צוות שלקחו חלק בתכנית בשנת תשע"ד -

דיווחי רכזים ומורים

”האם עבדת גם בשנה שעברה בבית הספר של החופש הגדול?”

(שיעור המשיבים... רכזים ומורים מבתי ספר שהשתתפו בשנת תשע"ד בתכנית)

מורים		רכזים		N
דוברי ערבית	דוברי עברית	דוברי ערבית	דוברי עברית	
645	587	185	167	
58%	44%	75%	56%	כן, באותו התפקיד
3%	2%	8%	16%	כן, בתפקיד אחר
39%	54%	18%	27%	לא

מהממצאים נראה כי כמחצית מהמורים עבדו גם שנה קודם לכן בתכנית 'בית הספר של החופש הגדול'. בבתי הספר דוברי הערבית דיווחו 75% מהרכזים כי עבדו באותו התפקיד גם בתשע"ד. כרבע מהרכזים וכמחצית מהמורים לא עבדו בתכנית בשנה שעברה, ואנשי צוות בודדים דיווחו כי עבדו בתכנית אך בתפקיד אחר.

4.4.2 השיקולים בבחירת הצוות המפעיל

ממצאים איכותניים

מן הראיונות עולה כי במחצית מבתי הספר הצוות המפעיל את התכנית מורכב ממורים ומאנשי צוות מקרב בית הספר. חלק מהצוותים הם מורים ישירים של התלמידים שאותם הדריכו וחלקם מורים של כיתות אחרות. בחלק מבתי הספר נוספו עליהם גם סייעות, בנות שירות ו/או מלווים של תלמידים עם צרכים מיוחדים. גם בבתי ספר שבהם שולבו מדריכים חיצוניים (כגון מדצ"ים בתשלום או מדריכים מקרן קרב) על פי רוב היה שיעורם נמוך ביחס לשיעור המדריכים מקרב מורי בית הספר. יש לציין כי מטבע הדברים ההפעלות החיצוניות מועברות על ידי מדריכים חיצוניים.

המצדדים בבחירת צוות הדרכה המורכב כולו מצוות בית הספר טוענים כי יש לאפשר למורים המעוניינים להשתלב בתכנית לעשות כן בטרם פונים למדריכים חיצוניים. בנוסף נטען כי התלמידים מכירים את מורי בית הספר, ולכן יש להם יתרון ממש על פני מדריכים חיצוניים. (להרחבה בנושא ראה תת-פרק 4.4.4). מנגד, באחד היישובים במגזר הערבי, שבו משולבים בבתי הספר שבתכנית גם מדריכים מן החוץ, נטען כי מהלך זה הוכתר בהצלחה. מנהל בית הספר טען כי "הילדים באים בכיף כי זה לא האורית שלהם", ומנהל התכנית מטעם המתנ"ס אף סבור כי עם מחצית הצוות צריכים להימנות מדריכים מן החוץ. לדבריו: "האורית מפגישת הטלפון, ההורים סומכים עליהם, אבל כרצון האישי אחזיק יהיו מחוץ אף יש יכולת מיון. אם מסתמכים על בתי הספר אף אתה חייב לבחור מ"פול" נתון. מחוץ יש כוח רצון, צעיר, מחפץ להתפתח בקיץ".

4.4.3 גיוס צוות התכנית

ממצאים איכותניים

על פי רוב, גיוס הצוות (למעט מדריכים חיצוניים) נעשה על ידי רכזי התכנית ומנהלי בתי הספר. במרבית בתי הספר דווח על היקף מספק של היענות להשתתף בתכנית מצד המורים (למעט אחד מבתי הספר במגזר היהודי-עירוני בפיקוח ממ"ד). באחד מבתי הספר במגזר היהודי-כפרי נבחרו המורים על ידי המועצה (לאחר שהגישו קורות חיים), ולאחר מכן אושרה בחירתם על ידי מנהלת בית הספר.

השיקול המרכזי לבחירת צוות התכנית הוא רצון מצד אנשי הצוות לקחת בה חלק. נוסף על כך, דווח כי בבחירת אנשי הצוות הייתה העדפה למורים מצוות בית הספר ככלל ולמחנכים בפרט, וכן העדפה למורים בעלי ניסיון בעבודה עם תלמידי כיתות א' ו-ב'. כמו כן דווח על העדפת מורים מתחום המוזיקה והאמנות והעדפת מורים הידועים כבעלי יוזמה. באחד מבתי הספר במגזר היהודי-כפרי דווח על העדפה לקבלת תושבי המועצה. בחלק קטן מבתי הספר צוין כי לא נעשו כל פעילויות גיוס, מאחר שהצוות שהפעיל את התכנית בשנה הקודמת נבחר להפעיל אותה גם בתשע"ה.

נראה כי המניע המרכזי בבחירתם של המורים והמדריכים להצטרף לתכנית הוא המניע הכלכלי (הדבר משתקף בראיונות עם המורים והמדריכים, אך גם בראיונות עם הרכזים ומנהלי בתי הספר). מניעים נוספים שצוינו הם עניין והנאה, סיפוק מהעבודה, רצון להעשיר את התלמידים ולחזק את הקשר איתם והיעדר תעסוקה אחרת לקיץ. חלק מהמראיינים סיפרו כי עבדו בתכנית בשנה הקודמת וראו כי טוב. אחת המורות ציינה כי ההשתתפות בתכנית מקנה למורים תחושת שייכות: "מפחיתת מעלות זה לא יקנה לך מכונית חדשה, אבל מי שתתפתח זה משהי שיש לה שייכות, אכפת לה מביית הספר ומההצלחה שלה הקיטנה".

4.4.4 הכנת הצוות

מפגשי הכנה לרכזי התכנית

בסקרים נשאלו הרכזים על ההדרכה שקיבלו בנושאי ביטחון ובטיחות. לוח 32 מציג נתונים אלה.

לוח 32: הדרכה בנושאי ביטחון ובטיחות – דיווחי רכזים (שיעור המשיבים "כן")

רכזים					
האם קיבלת הדרכה בתחום?			האם ההדרכה הייתה מספיקה? (מקרב אלה שציינו כי קיבלו הדרכה)		
בתי ספר רשמיים		חרדיים	בתי ספר רשמיים		חרדיים
תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה
374	479	127	374	479	127
97%	96%	95%	93%	95%	95%
97%	96%	94%	94%	97%	100%

נראה כי מרבית הרכזים קיבלו הדרכות בנושא של בטיחות וביטחון וחשבו שההדרכות מספיקות, בדומה למה שעלה מן הממצאים של השנה שעברה.

ממצאים איכותניים

רכזי התכנית השתתפו על פי רוב במפגשי הכנה לקראת התכנית שנערכו מטעם הרשות, משרד החינוך ו/או המפעיל החיצוני האמון על הפעלת התכנית. מנהלי בתי הספר השתתפו במפגשים רק אם הם ריכזו בעצמם את התכנית. מפגשים אלו עסקו על פי רוב בהצגת התכנית, בקבלת הסבר על תכליתה ועל נהליה ובמתן הנחיות בנושאי בטיחות, לוגיסטיקה, תקציבים וכיוצא באלו. רק בחלק מן המקרים הייתה התייחסות לתכנים ולהפעלות ולעתים חולק גם חומר כתוב רלוונטי. על פי רוב השתתפו הרכזים במפגש אחד או שניים, ומיעוטם - בשלושה מפגשים או יותר.

רכזים רבים סבורים כי המפגשים היו טובים ומספקים, ואחרים העלו מספר הסתייגויות לגביהם: נטען כי כדאי להציג במפגשים היבטים הנוגעים לתכנים ולפעילויות ולא רק לנהלים ולבטיחות. בחלק מהמקרים נטען כי גם החלק הנוגע לנהלים אינו מפורט דיו. חלק מהמראיינים טענו כי במפגשים עלו תכנים מיותרים, כגון תכנים שמנהלים המשמשים כרכזים מכירים מתוקף תפקידם כמנהלים או היבטים בירוקרטיים שאינם רלוונטיים אם נשכר מפעיל חיצוני לתכנית. בכל הנוגע לממד הבטיחות, נראה כי ניתן מידע מקיף

בנושא. אחד הרכזים אף סבור כי הנושא הודגש יתר על המידה. לדבריו רוח הדברים במפגש ההכשרה היא "תעצור לי טובה ואף תעצור כלום... ראש קטן... אף תיקחו אחריות, כדי שנהיה מכוסים".

מעניין לציין כי רק רכזת אחת ציינה כי נכנסה לאתר התכנית כדי לקרוא את הנהלים וההנחיות. לדבריה "האתר כרוך מאלף".

הרכזים העלו מספר הצעות לשיפור ההכנה: הוצע להקדים את המפגש כך שיתקיים חודשיים לפני תחילת התכנית, ולקיים למידת עמיתים של רכזים מבתי ספר שונים לשם הפרייה הדדית.

הכנת המורים והמדריכים

ממצאים איכותניים

על פי רוב, הכנת המורים והמדריכים טרם הכנת התכנית התבצעה ברמה הבית ספרית במפגשים עם רכז התכנית ו/או עם מנהל בית הספר. במקרים רבים נערכו מפגשים נוספים גם במהלך התכנית, בתום כל יום פעילות. כאמור, חלק מהמורים ומהמדריכים השתתפו גם במפגשי ההכנה שנערכו מטעם הרשות, משרד החינוך ו/או המפעיל החיצוני האמון על הפעלת התכנית.

רמת שביעות הרצון של המורים והמדריכים ממפגשי ההכנה הייתה גבוהה: מרביתם סבורים כי ההכנה הייתה מספקת בהחלט. רק חלק קטן מהמורים דיווח כי לא התקיים מפגש הכנה מסודר ו/או כי ההכנה שניתנה לא הייתה מספקת. עיקר ההסתייגויות נגע לחוסר מידע לגבי הנהלים ולוח הזמנים של התכנית.

שביעות רצון כללית מההיערכות לתכנית

ממצאים איכותניים

ככלל, מרואיינים מבתי הספר ובעלי תפקיד ברשויות ביטאו רמה גבוהה של שביעות רצון מההיערכות לתכנית. כמו כן, מרבית המרואיינים היו סבורים כי ההיערכות לתכנית טובה וקלה יותר בהשוואה להיערכות שנה קודם לכן. הסיבה העיקרית לכך היא שהניסיון שנצבר בשנה הקודמת הקל על מלאכת ההיערכות: המרואיינים סיפרו על שימוש בחומרים שנבנו בשנת הפעילות הקודמת, על יישום לקחים שהופקו ועל עריכת תיאום ציפיות בהתאם לניסיון שנצבר. אחת ממנהלות בתי הספר התבטאה כך: "הנהגה היערכות יותר זרימה... היה לנו את הניסיון מנהל עברה, היו פחות בעיות, הדברים יותר ידועים. אף הייתי מנהל דבר לקראת הנהגה הבאה". עם זאת, המרואיינים הצביעו על מספר נקודות תורפה בהיערכות: באחת הערים במגזר היהודי סיפר מנהל מחלקת החינוך כי לא ניתן די זמן לצורך אישור התכנית, ולפיכך 60% מהתלמידים החרדים בעיר לא השתתפו בתכנית. מנהל מחלקת חינוך במגזר הערבי סיפר על חילוקי דעות בין מנהלי בתי הספר ובין המפעיל החיצוני שנשכר לפעילות, אשר נתגלעו גם בשנה הקודמת ונותרו בעינם. כמו כן, נטען כי לעתים מורים מחמיצים את ההכשרה כיוון שהם מצטרפים באיחור לתכנית.

מרואיינים שונים ציינו כי עיתוי ההיערכות ככלל ומפגשי ההכשרה בפרט בעייתיים בשל העומס המוטל על הצוות בסוף שנת הלימודים. חלקם הציעו להקדים בשל כך את ההיערכות ואת מפגשי ההכשרה. במגזר הערבי צוין גם כי חג הרמדאן צמצם את משך ההיערכות.

4.4.5 היקפי השעות שהוקדשו לתכנית ותגמולי הצוות

ממצאים איכותניים

מרבית המורים והמדריכים השתתפו במפגשי ההכנה טרם תחילת התכנית, וחלקם גם במפגשי היערכות שהתקיימו במהלכה בסיומו של כל יום פעילות. בנוסף, תיארו חלק מהמורים עשייה שביצעו באופן פרטני הקשורה להיערכות. כמו כן, חלק מהמורים היו שותפים לבניית התכנית ותכניה. המורים והמדריכים התקשו לכמת את היקף השעות שהקדישו להיערכות לתכנית, אך ציינו כי התקיימו 2-4 מפגשים טרם תחילת הפעילות (נוסף על עבודת ההכנה העצמית ועל המפגשים שהתקיימו כאמור גם במהלך הפעילות). חלקם ציינו היקף של 5-12 שעות שהוקדשו להיערכות.

מורים ומדריכים במחצית מבתי הספר לערך, ציינו כי אינם מתוגמלים על היערכות צוותית או על היערכות פרטנית לתכנית, למעט על מפגשי ההכנה מטעם הרשות. יתר המרואיינים לא ידעו אם התגמול שהם מקבלים הוא גם בעבור שעות ההיערכות או שציינו כי ההיערכות אכן מגולמת בשכרם.

רכזי התכנית (בין אם הם מכהנים כמנהלי בתי ספר ובין אם לאו) סיפרו כי ההיערכות לתכנית החלה כחודש וחצי-חודשיים לפני תחילתה וכי היא כללה גיוס כוח אדם ותלמידים לתכנית. נוסף על כך, כללה ההיערכות את בניית התכנית, הכנת הצוות, מפגשי ההכנה בנושא נהלים ובטיחות, טיפול בבקשות של הורים להנחה בתשלומים, התקשרות עם ספקים, דין ודברים עם בעלי תפקיד ברשות ועוד. חלק מהמרואיינים העריכו את משך הזמן שהוקדש להיערכות בשעה וחצי לערך ועד 10 שעות שבועיות.

רק חלק קטן מכלל המרואיינים הביע הסתייגויות לגבי גובה השכר. מרבית ההסתייגויות מתייחסות לכך שהשכר אינו מגלם בתוכו את שעות ההיערכות או את הזמן שהוקדש לקיום הראיונות למחקר ההערכה. כמו כן, נטען כי מועד התשלום (אשר על פי רוב חופף למועד שבו מקבל הצוות את דמי ההבראה) גורר עלייה בהיקף המס המשולם.

חלק מהמרואיינים סיפרו כי אבות הבית והמזכירות קיבלו תוספת שכר בשל קיום התכנית. עם זאת, הדבר לא מתבצע בכל מקום, חרף תוספת העבודה הנגזרת מקיום התכנית. מנהלת באחד מבתי הספר דוברי העברית במגזר הכפרי התייחסה לנושא באופן הבא: *"האנשים את האנשים המקומיים, ככה האשכנזים"* *הם לא הפנים' כל הנה, הנה בסדר יעצרו עוד צמודה בלי לפתח להם. זה צורם".* מרואיינים נוספים דיווחו כי גם סיעות לא מקבלות תוספת שכר, וכי יש מקום לתת את הדעת על כך.

4.4.6 שביעות הרצון מהצוות ושביעות רצונו של הצוות

כפי שעלה בשנת תשע"ד, מרבית ההורים (89%-97%), היו שבעי רצון במידה רבה או במידה רבה מאוד מאיכות הצוות. בשיעור דומה לכך ציינו ההורים כי ילדיהם הביעו שביעות רצון רבה או רבה מאוד מהקשר שלהם עם המדריכים. ולבסוף, בדומה לשנה שעברה, מעל 90% מהמורים הביעו שביעות רצון רבה או רבה מאוד מרמת המדריכים.

הרכזים, מנהלי בתי הספר ומנהלי מחלקות החינוך הביעו רמה גבוהה מאוד של שביעות רצון מהצוות, ובכלל זה מהמורים, המדריכים, אב הבית, המזכירות, המנקים וכיוצא באלו. המנהלים אף העידו על עבודת צוות ראויה המתקיימת באמצעות מפגשים טרם תחילת התכנית ובמהלכה, וכן באמצעות קבוצות וואטסאפ. גם המורים והמדריכים ציינו לטובה את שיתוף הפעולה השורר בקרב צוות התכנית.

המורים והמדריכים ציינו כי הם מקבלים סיוע, ליווי והדרכה במידה מספקת. בהקשר זה צוינה תרומתן של הסייעות הנמצאות בחלק מבתי הספר, בהקלה על העומס המוטל על שאר הצוות. לא דווח על הבדלים משמעותיים ברמת התמיכה שקיבלו המורים והמדריכים בתשע"ה ביחס לשנה הקודמת, אך התחושה הכללית ביחס לתכנית טובה יותר בשנה זו. כך סיפרה אחת המורות: *"התמיכה והליווי הם כאלה מידה, אבל לפני שנה הדברים פחות זרמי, לקח שבוע עד שהרעתי שהתכנית זורמת"*.

מרבית המרואיינים רואים בביצוע ההדרכה בידי צוות בית הספר יתרון משמעותי, מהטעמים הבאים: ההיכרות המוקדמת עם התלמידים נתפסת כיתרון של ממש, בין היתר בשל ההמשכיות שהיא מזמנת, בשל צמצום ההסתגלות הנדרשת למדריכים ולתלמידים ובשל המודעות של המורים לרגישויות חברתיות ואחרות של כל אחד מהתלמידים. עוד נטען כי למורים יש מחויבות ואכפתיות גדולה יותר כלפי התלמידים מאשר למדריכים חיצוניים מעצם ההיכרות עימם. גם ההיכרות עם בית הספר ועם נהלי נתפסת כיתרון. כמו כן, נטען כי התלמידים מקבלים עליהם יותר את מרותם של המורים מאשר את מרותם של המדריכים החיצוניים. היבט אחר שצוין הוא שהמורים מקצועיים יותר ומנוסים בעבודה עם ילדים ככלל, ובעשייה חינוכית בפרט. מתוקף כך, גם ההורים חשים כי ילדיהם נמצאים בידיים בטוחות.

מרבית המרואיינים סבורים כי הדרכת התלמידים בידי צוות בית הספר עשויה להשפיע לחיוב על היחסים עימם. בכלל זה נטען כי ההדרכה מקדמת יחסים קרובים יותר בין המורים לתלמידים ומעמיקה את ההיכרות עימם ועם משפחותיהם. השהות המשותפת ללא הלחץ הנלווה של הלימודים מאפשרת ראייה חדשה של המורה את התלמיד ולהיפך, וכן התבוננות שונה של התלמיד על בית הספר בכללותו וראייתו באור חדש. אחת המורות סיפרה כי *"כאן הם רואים אותי אחר, אני כן אינא, כן מדריכה. זה מאפשר לראות גם את המורה גם את התלמיד באור קצת אחר, זה נחשפים אליו במהלך השנה"*. מורות אשר הדריכו תלמידים שלא לימדו קודם לכן ציינו כי הדבר מזמן להן היכרות עם ילדים נוספים.

בהיבט אחר, צוין כי העבודה בצוותא של המורים במהלך הקיץ תורמת לגיבוש שלהם. כמו כן, נאמר כי התכנית מאפשרת השלמת הכנסה למורים.

רק חלק קטן מהמרואיינים הצביעו על חסרונות בשילוב אנשי צוות בהדרכה, ובעיקר בכל הקשור להנחלת משמעת מחדש עם תחילת שנת הלימודים לאחר "שחרור החבל" במהלך התכנית. כמו כן, הועלה קושי בהגדרה של מידת המשמעת הנדרשת במהלך הפעילות ועם החזרה ללימודים. אחד המדריכים בתכנית, המשמש גם כמנהל הצהרון בבית הספר, טען כך: *"אני לא יודע אם אני צריך להיות השומר השומר או הרצ. קשה לשים את האולות. באיזה תפקיד אני? זה יוצר לי בעיה עם התלמידים אחר כך. זה יוצר בעיות במערכת היחסים עם התלמידים. מה שהם לא מרשים לצרם בבית הספר, כתאום הם מרשים לצרם באופן קיצוני בצהרון. איך אני אמור להגיד?"* המצדדים בשילוב מדריכים חיצוניים טענו גם כי צוות חיצוני ייצור אווירה אחרת וחופשית יותר במהלך התכנית מזו המתקיימת כל השנה. אחד הרכזים טען כי *"התלמיד מרגיש שהוא 'בית ספר', מכיוון שהסדר והתקנון הם בית הספר נשמר. דמות חדשה לא מוכרת ייתכן"*.

והייתה מורידה את התחלה הזו". עוד נטען כי מדריכים צעירים יהיו יותר "פרפקט" והתלמידים, וכי המורים עייפים לאחר שנת הלימודים. לבסוף נטען כי העסקת מדריכים חיצוניים מאפשרת גיוס מתוך מאגר רחב יותר של מועמדים.

4.5 מפעיל חיצוני להפעלת התכנית

ממצאים איכותניים

בעוד שחלק מהרשויות המקומיות בחרו להעביר את תקציב התכנית ישירות לבתי הספר לשם הפעלת התכנית, הרי שרבות מהרשויות בחרו להפעיל את התכנית באמצעות גופים עירוניים או קבלנים פרטיים. לדברי בעלי תפקידים ברשויות שהתראיינו הבחירה במפעיל זה או אחר נעשת מתוך שיקולים כספיים.

בחלק מהרשויות הופעלה התכנית בידי מפעיל חיצוני רק בחלק מבתי הספר. כך למשל באחת הערים במגזר היהודי התכנית הופעלה על ידי מפעיל חיצוני רק בבתי ספר חרדיים אשר נכנסו באיחור לתכנית. במקרה זה המפעיל החיצוני גם הקל על פתרון סוגיות כשרות שונות.

לבחירה במפעיל חיצוני להפעלת התכנית מספר יתרונות: ראשית, באופן זה מועברת האחריות התפעולית והלוגיסטית מבתי הספר ומהרשויות המקומיות אל המפעיל החיצוני, אשר אמון על אספקת מזון וציוד, על התקשרות עם ספקים המקיימים הפעלות בשטח בית הספר, על ארגון יציאות של התלמידים לפעילויות- חוץ וכדומה. בנוסף, לגופים עירוניים כמו חברות עירוניות או מתנ"סים יש יתרונות כגון ניסיון בהפעלת קייטנות ומסגרות לילדים ומאגר כוח אדם איכותי ומיומן בעבודה עם אוכלוסייה זו. באחת הערים במגזר היהודי שבה התכנית מופעלת על ידי חברה עירונית, נטען כי באופן זה מתאפשר ניצול משאבים עירוניים לטובת התכנית ונחסך הצורך לשלם למנהל התכנית משכורת נוספת בשל היותו עובד שכיר של הרשות.

החיסרון המרכזי בהפעלת התכנית בידי מפעיל חיצוני הוא כלכלי: הוספת גורמי תיווך בתפעול הפעילות עשויה לגרוע בסופו של דבר ממה שניתן לתלמידים בתכנית. פערי התיווך מתרחבים כאשר המפעיל שנשכר מעסיק בעצמו קבלני משנה. בראיונות דווח על פערים משמעותיים בהצעות מחיר לציוד ולפעילויות אשר ניתנו ישירות לבית הספר לעומת אלו שניתנו דרך מפעילים חיצוניים. במספר בתי ספר ציינו המרואיינים כי בחרו להפעיל את התכנית בעצמם כדי לחסוך בעלויות. מנגד, נטען כי מפעיל חיצוני אשר מפעיל את התכנית בכמה בתי ספר דווקא חוסך בעלויות, כיוון שהוא מקבל הצעות מחיר זולות יותר בהשוואה לאלו שהיה מקבל רכז תכנית בבית ספר יחיד. יתר על כן, לעתים המחיר הכספי נתפס כמשתלם כשהוא נשקל כנגד העברת האחריות התפעולית לתכנית, הן בבתי הספר והן ברשויות. אחד ממנהלי מחלקות החינוך ברשות עירונית במגזר היהודי ציין כי הבחירה במפעיל חיצוני להפעלת התכנית הקלה מאוד על ההתנהלות הבירוקרטית ברשות. לדבריו "אתה יכול לפרוק כסף, אבל זה פותר האון כאק ראק".

ככלל, רבים מהמרואיינים הביעו רמה גבוהה של שביעות רצון מהמפעילים החיצוניים שנבחרו להפעיל את התכנית, וחלקם אף ציינו כי השנה הם מרוצים יותר בהשוואה לשנה הקודמת. שביעות רצונם נובעת ממקצועיות המפעילים, משיתוף הפעולה עמם, מהקשר הרציף איתם, מאיכות התכנים וההפעלות ועוד. כמה מרואיינים ציינו גם כי המפעילים החיצוניים קשובים לצורכיהם ומספקים מענה מידי ויעיל. באחד מבתי הספר צוין כי גופים המפעילים את התכנית במספר בתי ספר מסוגלים לגייס ספקי הפעלות שלא היו מסכימים להעניק שירותים בעבור בית ספר יחיד.

עם זאת, חלק מהמוראיינים סבורים כי שירותי המפעילים החיצוניים יקרים ללא הצדקה. הסתייגויות עלו גם בנוגע לסוג המזון המסופק ולאיכותו. באחד מבתי הספר במגזר הערבי הועברה ביקורת נוקבת על הקבלן המפעיל. נטען כי לא זו בלבד שהקבלן ביקש לבטל את תכנית הפעילות שנבנתה על ידי בית הספר ואושרה זה מכבר, אלא נראה כי הוא מתנהל באי-שקיפות כספית ומציג הצעות מחיר גבוהות בהרבה מהעלויות האמתיות. לדברי מנהל בית הספר נעשתה "מכירה פומבית" על גבם של התלמידים.

סיכום פרק 4: יישום התכנית והפעלתה - היבטים הקשורים בכוח האדם המפעיל את התכנית

פרק זה עסק בהיבטים הקשורים בכוח האדם המפעיל את התכנית: רכזי התכנית, הצוות המפעיל בשטח והיבטים הקשורים במפעיל החיצוני.

רכזי התכנית: לפי הסקרים ולפי הראיונות, כרבע מהרכזים בבתי הספר דוברי העברית ובבתי הספר החרדיים וכ-40% מהרכזים בבתי הספר דוברי הערבית משמשים גם כמנהלי בתי ספר. הללו ציינו כי בחרו בתפקיד הרכז כדי לקחת חלק בפעילות המתקיימת בבית הספר. המנהלים שבחרו לא לרכז עשו זאת מסיבות אישיות ובשל העדפות מקצועיות.

ככלל, קיימת בקרב כל המעורבים בהפעלת התכנית רמה גבוהה של שביעות רצון מתפקוד הרכזים, והתחושה הכללית היא שיש על מי לסמוך. עם זאת, מעל שליש מההורים רואים במדריך הקבוצה של ילדם דמות שאליה יש לפנות כאשר צצות בעיות, וכרבע מההורים תופסים את הרכז כדמות האחראית בתכנית. בנוסף, הרמה הגבוהה של שביעות הרצון בקרב הצוות מתבטאת בכך שמרבית מהרכזים (72%-83% בקרב דוברי העברית והערבית בהתאמה) וכמחצית מהמורים חזרו לקחת חלק בתכנית זו בשנה השנייה לקיומה. רוב המעורבים בהפעלתה של התכנית טוענים כי בכל הנוגע לגיוס המדריכים, לצוות בית הספר קדימות ועדיפות על המדריכים החיצוניים, בעיקר בשל ההיכרות הקודמת שלו עם הילדים, ואכן גיוס המורים קודם לגיוס החיצוני. המורים, מצדם, מביעים רצון רב לקחת חלק בתכנית, רובם בשל מניעים כלכליים וגם בשל ההנאה והסיפוק שהם שואבים מהתכנית. עם זאת, עלו קולות שלפיהם כדאי לשלב גם מדריכים מבחוץ ולו לצורך ריענון של הצוות.

אשר להכנת הצוות, מרבית הרכזים שהשתתפו בהכנה של הרשות, הכוללת בעיקר הדרכה לגבי היבטים של ביטחון ובטיחות, דיווחו כי המפגשים היו מספקים וטובים (כ-95%). כמו כן, עלו קולות שלפיהם יש להרחיב בהכנה גם בנושא התכנים ולקיים במסגרתה מפגשי למידת עמיתים. שביעות רצון רבה ביחס להיערכות לקראת תחילת התכנית נשמעה גם בקרב המורים, המדריכים ובעלי תפקיד ברשויות, והם ייחסו זאת בעיקר לניסיון שנצבר מהשנה שעברה. עם זאת, נטען כי סיום שנת הלימודים היא תקופה של עומס, מה גם שבקרב בתי הספר דוברי הערבית מתקיים חג הרמדאן, גורמים אשר יוצרים לחץ בהיערכות לקראת התכנית, ועל כן יש להקדים את המפגשים הללו.

גובה השכר נתפס מספק במרבית המקומות, אם כי מדווח על תגמול חסר בעבור שעות ההיערכות ועבור אבות הבית, המזכירות והסייעות. עם זאת, מציינים המורים והמדריכים כי הם מקבלים עזרה ותמיכה רבה בעיקר מצד הסייעות.

בנוגע למפעיל חיצוני, חלק מהרשויות בחרו להעסיק מפעיל חיצוני לתכנית, ובעיקר בולט הדבר בבתי ספר חרדיים אשר נכנסו באיחור לתכנית. היתרון הבולט בשכירת שירותי מפעיל חיצוני הוא הסרת האחריות של הרשות ושל בית הספר לפן הלוגיסטי, התפעולי והבירוקרטי. החיסרון בהעסקת מפעיל חיצוני הוא המחיר הגבוה של שירותיו, הנובע מפערי התיווך. טענות אלו עלו גם בשנה הראשונה ליישום התכנית, ועל כן נראה שיש להיערך מספיק זמן מראש ולבחון מחדש אם להעסיק קבלנים חיצוניים, ואם כן – אילו מהם.

פרק 5 : היבטים הנוגעים למערך הארגוני

פרק זה מתאר את המערך הארגוני שהוקם על ידי משרד החינוך והרשויות המקומיות לצורך הפעלת התכנית 'בית הספר של החופש הגדול', תוך התייחסות אל השנה הקודמת, שבה נבנה הבסיס למערך התכנית.

ההתייחסויות שיובאו בפרק זה הן על פי ההערכות האיכותניות בלבד.

5.1 גורמים שהיו מעורבים בהחלטה על ההצטרפות לתכנית

ממצאים איכותניים

קבלת ההחלטות לגבי ההצטרפות לתכנית התבצעה על פי רוב על ידי נציגים מהרשויות, בתי הספר והפיקוח. מרבית המנהלים של מחלקות החינוך סיפרו כי לא היו התלבטויות בשאלה האם להצטרף לתכנית אם לאו, או התנגדויות מכל סוג שהוא. עם זאת, נראה כי מלכתחילה לא הייתה אפשרות לסרב לתכנית, וכי הרשויות מחויבות להציע אותה לבתי הספר ולהורים.

ברשויות במגזר הערבי נטען כי ההצטרפות לתכנית היא מבורכת, אך קיימת בעייתיות, שכן המועד שבו חלה התכנית חופף את זה של חודש הרמדאן, וכי הבקשות שהופנו להנהלת המחוז או למשרד החינוך לשנות את מועדי התכנית נענו בשלילה. הבעייתיות העיקרית הנובעת מהחפיפה בין תאריכי התכנית וצום הרמדאן, מתבטאת בהיעדרות תלמידים, בשבירת רצף הפעילות בשל ה"עיד אל פיטר" הנחגג במהלך הפעילות ומקיום פעילויות, דוגמת יציאה לבריכה, שאינן מקובלות בתקופה זו.

במגזר היהודי נטען כי התכנית לא עברה התאמה למגזר הכפרי, שבו התלמידים מגיעים לבית הספר מיישובים שונים בהסעות. נטען כי התכנית אינה אורכת כמות מספקת של שעות ביום, שיש בה כדי להצדיק את ההגעה לבית הספר וכי ממילא לילדי הקיבוצים קיימת מסגרת משלהם לתקופת הקיץ.

5.2 מעורבות הרשות בתכנית והשפעת התכנית על ההערכות הכלל רשותית

ממצאים איכותניים

הרשויות המקומיות משמשות אפיק להעברת תקציבים ממשרד החינוך לצורך הפעלת התכנית. מעבר לכך, רבות מהן מהוות מעטפת לתכנית ברמה הלוגיסטית, התפעולית, התקציבית, השיווקית ולעתים אף ברמת התכנון והפדגוגיה. פונקציות נוספות שממלאת הרשות הן ארגון מפגשי הכנה לרכזים וביצוע בקורות בבתי הספר במהלך הפעילות, התקשרות עם ספקי פעילות ומזון ועוד.

מרבית רכזי התכנית ומנהלי בתי הספר הביעו שביעות רבה ממידת מעורבות הרשויות ומאיכותה (בתחומים שהוזכרו לעיל), וכן משיתוף הפעולה ומהקשר עם הגורמים השונים ברשות האמונים על התכנית. היבט נוסף אשר לגביו נרשמה שביעות רצון, הוא קבלת סיוע לשם ניהול משאבים מיטבי בכל הנוגע לתכנית. כך, למשל, סופר כי אחת הרשויות סיפקה לבית הספר סימולטור לחישוב ולתקצוב עלות החומרים והפעילות. בבית ספר אחר אמרה המנהלת *"ע"י ציפיה שיצאו לי אלה את האקסל נכון, וזה קורה"*.

כפי שצוין בתת-הפרק 3.1, בשתיים מתוך שלוש רשויות במגזר הערבי עלו הסתייגויות לגבי התנהלות הרשות בכל הנוגע לתכנית. באחד מבתי הספר נטען כי לאחר שתכנית הפעילות שנכתבה על ידי צוות בית הספר אושרה על ידי הרשות והפיקוח, עלתה דרישה מצד הרשות לבטל את התכנית לטובת תכנית מטעם המפעיל החיצוני. בבית הספר השני נטען כי לאחר שאושרה תכנית הפעילות, "הנחיתה" הרשות פעילויות-

חוץ מבלי להתייעץ עם צוות בית הספר. כמו כן, במספר בתי ספר במגזר היהודי הובעה אי-נחת מהביקורות שעורכים נציגי הרשות בבתי הספר. אחת מרכזות התכנית סיפרה כי חשה ש"Jntik p'leha" בביקורות הללו.

רבים מרכזי התכנית וממנהלי בתי הספר סבורים כי מידת המעורבות של הרשויות בתכנית השנה דומה למידת המעורבות שהייתה בשנה הקודמת. מיעוט סבורים כי המעורבות השנה (תשע"ה), גבוהה יותר ותורמת יותר.

בעלי תפקידים בכמה מהרשויות דווחו על שינויים בהיערכות הכלל רשותית לתקופת הקיץ, עם כניסת התכנית. כך, למשל, בחלק מהרשויות דווח על צמצום פעילות קייטנות הקיץ במהלך התקופה שבה פועלת התכנית. עם זאת, אין מדובר במגמה גורפת, וברבות מהרשויות פועלות מסגרות אלטרנטיביות, דוגמת מסגרות קיץ בקיבוצים (במגזר היהודי-כפרי), פעילות בבתי ספר של כנסיות (במגזר הערבי), פעילות קיץ בבתי ספר רשמיים ושאנים רשמיים, קייטנות של מתנ"סים ופעילות של מועדוניות. באחת הערים היהודיות דווח גם על בית ספר תורני בפיקוח ממ"ד אשר ממשיך את פעילותו חודש נוסף.

5.3 ממשקי עבודה בין הרשות המקומית, הפיקוח ובתי הספר

ממצאים איכותניים

כפי שתואר בתת-פרק 5.2 לעיל, הרשויות המקומיות מקיימות קשר עם בתי הספר סביב היבטים רבים הנוגעים לתכנית. הקשר בין הרשות לבתי הספר מתבצע בצורה פרונטלית או באמצעות טלפונים, דואר אלקטרוני וקבוצות וואטסאפ. לעתים הקשר בין בתי הספר לרשות מתבצע ישירות מול מנהלי מחלקת החינוך או בעלי תפקיד אחרים ברשות, ולעתים דרך בעלי תפקידים בגופים עירוניים (חברות עירוניות או מתנ"סים). בחלק קטן מהרשויות סופר על רכוז עירוני המהווה איש קשר בין אגף החינוך ברשות ובין רכזי התכניות בבתי הספר ומפעיל חיצוני, אם ישנו. בעלי תפקידים מרכזיים ברשות דיווחו על קשר רציף מול בתי הספר ועל שהרשות ערוכה לספק מענה מהיר וענייני לכל פנייה.

כפי שמשקף בראיונות, הממשק של הרשויות ובתי הספר עם משרד החינוך מתקיים כדלקמן:

הפיקוח הכולל - בתי הספר מחויבים לשלוח את תכנית הפעילות שלהם לאישור מפקח בית הספר, שבדק אותה ומאשר אותה לאחר שמצא אותה ראויה וטובה. חלק מהמנהלים שראיינו טענו כי המפקח של בית ספרם הגדיל לעשות והגיע לבית הספר כדי לשוחח עם צוות התכנית ולעקוב אחר יישומה. עם זאת, ניכר כי משקלם של המפקחים הכוללים בתכנית אינו רב.

האגף לחינוך יסודי במשרד החינוך - האגף הוא גוף המטה האמון על יישום התכנית מטעם משרד החינוך, ולפיכך משקלו ביישום התכנית היה רב. הקשר בין הרשויות לבין האגף התנהל בראש ובראשונה סביב הנושא התקציבי, אך גם סביב דיווח, בקרה ובניית תכנית הפעילות.

בנושא התקציבי, הרשויות מקבלות את התקציב לתכנית ממשרד החינוך, בהתאם לקריטריונים ולאומדן ראשוני של מספר הנרשמים לתכנית. לאחר תחילת התכנית מדווחים בתי הספר על נוכחות התלמידים בתכנית בפועל ברמה היומית, מה שיקבע בסופו של דבר את גובה התקציב הסופי שתקבל הרשות ושיקבלו בתי הספר. הראיונות מלמדים כי **דיווח הנוכחות היומי גרם לבתי הספר לפעול להגדלת מספר התלמידים הנוכחים בכל יום**, למרות שלדברי חלק מהמראיינים, חלק ניכר מההיעדרויות נבעו מסיבות שאינן תלויות

באיכות התכנית, כגון חופשות משפחתיות, חג הרמדאן (ביישובים דוברי ערבית) ועוד. (ראה הרחבה נוספת בנושא התקציב בתת-פרק 5.4).

בנושא הבקרה, הבקרה של התכנית בוצעה על ידי מפעיל חיצוני שנשכר על ידי משרד החינוך. הבקרים הגיעו לכל בית ספר פעם אחת לפחות במהלך התכנית ובדקו את אמיתות דיווחי הנוכחות ואת יישום נוהלי התכנית. חלק מהמראיינים טענו כי **הבקרה הייתה בוטה מדי בחלק מהמקרים, והם נאלצו להפסיק את הפעילות מפני "ההקדש" שהציג את הילדים בעזרת צלילי מוזיקה אלוטו**. בנוגע לתכנית הפעילות, פרסם האגף חומרים מקצועיים הכוללים את הנושא המרכזי, הצעה לפעילויות, הצעה לימי שיא, פורמט לבניית תכנית פעילות ועוד. מהראיונות עולה כי **חלק מרכזי התכנית ומהמורים השתמשו בחומרים שפרסם האגף באתר האינטרנט ובחוברת התכנית ומצאו בהם תועלת**.

מינהל חברה ונוער – המינהל, באמצעות המפקח הארצי והמפקחים המחוזיים על הקייטנות, הוא האחראי על אישור הקייטנות ומחנות הקיץ בישראל, מתוקף חוזר מנכ"ל בנושא. תפקידו של המינהל בתכנית היה להכשיר ולתדרך את רכזי התכנית בכל ההיבטים הרלוונטיים להפעלת קייטנה, תוך מתן דגש להיבטים של ביטחון ובטיחות. חלק ממפקחי המינהל אף הגיעו לבתי הספר כדי לעקוב מקרוב אחרי יישום ההנחיות בשטח. מהראיונות עם רכזי התכנית עלה כי **התדרכים שניתנו לרכזי התכנית היו טובים ומספקים** (ראה הרחבה בתת-פרק 4.4.2).

5.4 היבטים הנוגעים לתקציב

ממצאים איכותניים

תקצוב משרד החינוך את התכנית מחושב בהתאם למספר התלמידים המשתתפים בפועל בפעילות. שיטת תקצוב זו העלתה הסתייגויות רבות בראיונות, בין היתר מאחר שהיא משפיעה בדיעבד על החלטות הננקטות מראש, למשל מספר אנשי הצוות המועסקים, היקף הציוד והחומרים הנדרשים לפעילות וכיוצא באלו. שינוי במספר התלמידים המשתתפים בתכנית לאחר פתיחתה עשוי להוביל לקשיי תשלום לספקים, לפיטורין של אנשי צוות ובמקרים מסוימים גם לשינוי בגובה שכרם.

מראיינים רבים ברשויות ובבתי הספר ציינו כי אומדן משרד החינוך לגבי מספר התלמידים המשתתפים בפועל בתכנית אינו משקף נאמנה את המציאות. נטען כי לעתים המבדק מתקיים מוקדם מדי בבוקר, לפני שכל התלמידים מגיעים. במקרים אחרים המבדק מתקיים ביום מסוים שדווקא בו נעדרים תלמידים רבים, למשל בתקופת הרמדאן. הסתייגות הובעה גם לגבי מעמד הספירה. כך התבטא אחד ממנהלי מחלקות החינוך שהתראיינו: "מה ע'דפק' את הק"טנה והכניס ללחץ זה התקצוב לפי ממוצע נוכחיס יומי. לא ייתכן שהק"טנה תתנהל לפי קרינה של הורים. זה היה נורא ואילו כשהקרינה של משרד החינוך הצמידו ילדים וספרו אותם אחד אחד".

היעדרות ופרישה של תלמידים מן התכנית משפיעה ישירות על התקציב הניתן לתכנית. בשל כך עלתה הצעה מצד בעל תפקיד באחת הרשויות לגבות "דמי רצינות" גם בבתי ספר המשוויכים לישובים מאשכולות סוציו-אקונומיים נמוכים, וזאת כדי להגביר את מחויבות ההורים והתלמידים להגיע לפעילות.

אשר למכסת התלמידים המינימלית שנקבעה לקיום התכנית בבית הספר (60 תלמידים)⁷, נטען על ידי מנהלת מחלקת חינוך באחת הרשויות כי היא אינה מתאימה למגזר הכפרי: לדבריה ריחוק התלמידים מבתי הספר וקיום מסגרות קיץ אטרקטיביות בקיבוצים מובילים לשיעורי רישום נמוכים לתכנית המקשים על עמידה במכסת הסף. בהיבט אחר נטען כי ההנחיות לגבי גודל הקבוצות אינן ברורות דיין, שכן חוזר מנכ"ל מתייחס למומוצע של 28 תלמידים בקבוצה ולא למכסת מינימום או למכסת מקסימום של תלמידים.

בעיה נוספת שצוינה היא היעדר נוהל מסודר לגבי החזר כספי להורי תלמידים אשר פרשו מן הפעילות לאחר שהחלה.

רבים מבעלי התפקידים המרכזיים ברשויות המקומיות שהתראיינו סבורים כי התקציב אינו מספק, ובעיקר נוכח השאיפה לקיים יותר פעילויות מחוץ לבית הספר (כגון טיולים או נסיעה לפארק מים), בשל העלות הגבוהה הכרוכה בהפקתם. נקודה זו חזרה בקרב מרואיינים ברשויות המדורגות על פני כל טווח האשכולות הסוציו-אקונומיים ובכל המגזרים. נטען כי הקושי התקציבי בא יותר לידי ביטוי ברשויות קטנות, שבהן ההוצאות הקבועות נחלקות בין מספר קטן של תלמידים. בנוסף, בחלק קטן מהרשויות נטען כי תמיכה תקציבית מגופים שונים שהתקבלה בשנה הקודמת - לא ניתנה בתשע"ה.

יש לציין כי מספר מרואיינים הצביעו על הפקת לקחים שנעשתה לאור הניסיון שנצבר בשנת הפעילות הקודמת. כך, למשל, באחת הרשויות במגזר היהודי בחרו שלא להעביר את הפעלת התכנית למפעיל חיצוני (במרבית בתי הספר) על מנת לנצל בצורה טובה יותר את המשאבים הקיימים לתכנית. לדברי מנהל מחלקת החינוך ברשות זו "יש לי תחושה של חוסר תאוצה". כמו כן, באחד מבתי הספר דוברי העברית במגזר העירוני, שבו הייתה נוכחות נמוכה של תלמידים בתכנית, בחרו להימנע מעגמת הנפש הכרוכה בהפקת עבודתו של אחד המורים במהלך הפעילות. לשם כך ערכו תיאום ציפיות מסודר עם המועסקים טרם תחילת הפעילות וגם חילקו את התגמול שווה בשווה בין המורים. באופן זה השכר השעתי פחת אמנם, אך הובטחה הכנסתם של מורים, שהנוכחות בקבוצתם פחתה במהלך הפעילות.

5.5 תוספות תקציב לתכנית במימון הרשות המקומית

ממצאים איכותניים

נמצאו פערים בין הרשויות השונות לגבי תוספת תקציבית שמקנה הרשות לטובת התכנית, מעבר לזו הניתנת על ידי משרד החינוך. בעלי תפקידים מרכזיים ברשויות דיווחו על תוספת תקציבית לטובת הסעיפים הבאים: שירותי ניקיון, חשמל ומים בבתי הספר, פעילויות-חוץ לתלמידים, הסעות, כוח אדם לפעילות בבתי הספר ועוד. בנוסף, דווח על תוספת תקציב עבור מערכת הרישום באינטרנט וגביית תשלומי ההורים, עבור מסיבת הסיום וכן לשם שילוב "נוער המנהיגות הצעירה" בפעילות התכנית. מעניין לציין כי תוספת תקציב מצד הרשות ניתנה גם ברשויות מאשכולות סוציו-אקונומיים נמוכים ובינוניים.

בנוסף חלק מהרשויות מאשכולות סוציו-אקונומיים בינוניים וגבוהים נושאות בעלות התכנית עבור תלמידים ממשפחות מעוטות יכולת, בהיעדר תקצוב עבורם ממשרד החינוך. בהקשר זה יש לתת את הדעת על כך שאין בכל רשות ועדה מסודרת שתדון בעניינם של הורים המתקשים לעמוד בתשלום בעבור הפעילות.

⁷ במידה ששבבית ספר מסוים רשומים לתכנית 60 תלמידים לכל היותר, יכול בית הספר הזה להתאחד עם בית ספר נוסף באישור המשרד.

5.6 השפעת התכנית על התארגנות בתי הספר לפתיחת שנת הלימודים הבאה

ממצאים איכותניים

קיום התכנית השפיע על מהלכים שנועדו לשיפוץ ולאחזקה של חלק מבתי הספר, אך נמצאו פתרונות שאפשרו בכל זאת את ביצוע העבודות. כך, למשל, לעתים התבצעו העבודות במקביל לפעילות בבית הספר (למשל בקומות שאינן מאוישות). במקרים אחרים פעילות התחזוקה נדחתה בחלקה או במלואה עד לאחר סיום התכנית, דבר שצמצם את משך הזמן שהוקדש לביצוע העבודות. פתרון נוסף שהוזכר הוא העברת הפעילות לבית ספר אחר בזמן ביצוע עבודות השיפוץ. נטען כי הנושאים בנטל היו בעיקר אבות הבית, שרק חלק מהם מקבלים תגמול נוסף בגין עבודתם זו.

בהיבט אחר נטען כי תפעול התכנית וההיערכות אליה מתקיימים בזמן המוקדש בדרך כלל להיערכות לשנת הלימודים הבאה. חלק מהמנהלים בחרו כאמור להעביר את הריכוז אל איש צוות אחר בבית הספר, כדי שהם עצמם יוכלו להיערך באין מפריע לשנת הלימודים. עם זאת, אחת המנהלות סיפרה כי ההמולה הקיימת בבית הספר במהלך קיום התכנית פוגעת ביכולתה לבצע כהלכה את ההיערכות לקראת התכנית.

סיכום פרק 5 : היבטים הנוגעים למערך הארגוני

הפרק דן במערך הארגוני שהוקם על ידי משרד החינוך והרשויות המקומיות לצורך הפעלת התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול'. ההתייחסויות שהובאו בפרק זה הסתמכו על ההערכות האיכותניות בלבד.

מהראיונות עולה כי התכנית התקבלה ללא התלבטויות, מה גם שהרשויות מחויבות להציע את התכנית להורים בהיותה פתרון טוב וזול לחודשי הקיץ. עם זאת, **ברשויות המגזר הערבי נתקלו בקשיים הקשורים לחפיפה בין עיתוי התכנית לצום הרמדאן**, ולא נמצא פתרון לכך אף על פי שגם שנה קודם לכן הן התריעו בעניין. במגזר היהודי התכנית אינה תואמת את צורכי המגזר הכפרי, שבו מתבססים על הסעות של תלמידים לבתי הספר ולקייטנות, והתכנית אינה מציעה מספיק שעות פעילות שיצדיקו את העניין. נוסף על כך, פעילויות לתלמידים מתקיימות גם בקיבוצים, אך בעקבות הניסיון משנה שעברה נמצא פתרון והוסרו ההתנגדויות. בניגוד לשנה שעברה לא הועלו התנגדויות לתכנית מטעם גורמים שונים כגון הסתדרות המורים, הסתדרות המעו"ף והקייטנות הפרטיות.

במרבית הראיונות הובעה רמה גבוהה של שביעות רצון מהקשר עם הרשויות, וצוין כי הרשויות מסייעות לבתי הספר בכל הקשור ללוגיסטיקה, לתפעול ולניהול המשאבים הקשורים בתכנית. המרואיינים סיפרו כי לתחושתם הם מקבלים ליווי ותמיכה מלאים בהקשר הזה, כפי שטענו גם בשנה שעברה. עם זאת, **במגזר הערבי** עלו טענות אשר לפיהן הרשות מתערבת גם בעניינים תוכניים, ובכך משבשת לצוות בית הספר את תכניתו המקוריות. בנוסף, עלתה ציפייה כי הרשויות ייצגו את בתי הספר מול משרד החינוך ויביאו לפתרון הבעיה שנגרמה מחפיפת הזמנים של התכנית ושל החגים המוסלמיים (העיד אל פיטר והרמדאן). **במגזר היהודי** עלו טענות לגבי ביקורים מרובים מדי מצד נציגי הרשות בתחום בית הספר. התכנית 'בית הספר של החופש הגדול' אמנם יצרה שינוי משמעותי בממצאי התכניות לילדים שפעלו בימות הקיץ, וזאת בעיקר לאור הניסיון החיובי של התכנית שנה קודם לכן. אולם עדיין קיימות מסגרות אלטרנטיבות לתכנית באזורים מסוימים: מסגרות קיץ בקיבוצים או בבתי הספר הרשמיים או שאינם רשמיים או בבתי הספר הפועלים בכנסיות במגזר הערבי.

אשר לממשקי העבודה בין הרשות המקומית לפיקוח ולבתי הספר, נטען כי **הרשות ערוכה לספק מענה מהיר וענייני לכל פנייה**, אם תוך קשר עם מנהל מחלקת חינוך או עם אדם האמון על התפקיד מטעם הרשות. הקשר עם הפיקוח נוגע בעיקר לאישור תכנית הפעילות בין בתי הספר לפיקוח ואילו הקשר של הרשות עם האגף לחינוך יסודי במשרד החינוך נסוב ברובו סביב נושא התקציב. גובה התקציב נקבע על סמך רישום התלמידים לתכנית, ומשום כך דיווח הנוכחות היומי של בתי הספר קיבל משמעות כלכלית גדולה מאוד, שבעטיה נעשה ניסיון מטעם בתי הספר לפעול להגדלת מספר התלמידים הנוכחים בתכנית מדי יום ביומו. קשר נוסף של הרשות המקומית עם האגף לחינוך יסודי היה בהקשר של בקורות בבית הספר, שבמהלכן הגיעו אליו הבקרים לפחות פעם אחת ובדקו את יישום נוהלי התכנית. כמו כן, עלו קולות בבתי הספר שטענו כי הבקרה הייתה בוטה מדי וכי יש לתת את הדעת לעניין זה. ולבסוף, רכזי התכנית והמורים שלה מצאו תועלת בחומרים שהאגף פרסם באתר האינטרנט של התכנית ובחוברת התכנית.

העמדות בנוגע לתקציב שהועמד לרשות בתי הספר והרשויות המקומיות לטובת הפעלת התכנית העלה הסתייגויות רבות; ראשית, **הבקרה** של משרד החינוך על מספר התלמידים התבררה כבעייתית. לעתים הבקרה התבצעה מוקדם מדי בבוקר, לעתים תלמידים לא הגיעו באותו היום לפעילות עקב אירועי הרמדאן או בשל חוסר מחויבות של ההורים. ההיעדרות של התלמידים יצרה בתורה השפעה ישירה על התקציב, שהיה בכוחה להוביל לקשיי תשלום לספקים ולפיטורין של אנשי צוות. שנית, **מכסת התלמידים המינימלית**

לקיום התכנית לא תאמה את צורכי המגזר הכפרי, שבו פזורים התלמידים ברדיוס רחב, ואשר בו מתקיימות תכניות אלטרנטיביות בקיבוצים, המתחרות עם תכנית 'בית הספר של החופש הגדול'. ולבסוף, **היעדר נוהל מסודר וברור לגבי החזר כספי להורי תלמידים** אשר פרשו מן הפעילות. כמו כן, הועלו קשיים בנוגע לקיום פעילויות מחוץ לבית הספר, שמקורם באילוצים תקציביים. קשיים אלו עלו גם בתשע"ד וזכו למענה בזכות תמיכה מגופים שונים, אך השנה תמיכה זו לא ניתנה. כל הרשויות, כולל אלו מאשכולות סוציו-אקונומיים בדירוג נמוך, נאלצו להעביר תקציבים נוספים למה שהוקצב על ידי משרד החינוך, בעיקר לטובת ניקיון, חשמל, ומים, ופעילויות-חוץ. סוגיה נוספת שעלתה בתשע"ד ולא קיבלה התייחסות בתשע"ה נוגעת לאותם תלמידים ממשפחות מעוטות יכולות ברשויות מאשכולות סוציו-אקונומיים בינוניים וגבוהים, שבהם ההורים משלמים 450 ש"ח בעבור התכנית, ואשר הרשויות נאלצות לשאת בעלויות השתתפות ילדיהן בתכנית, בהיעדר תקצוב עבורן ממשרד החינוך.

הקולות שהתריעו מפני השלכות התכנית על ההיערכות לקראת פתיחת שנת הלימודים הבאה, היו בתשע"ה מתונים יותר מאשר בשנה שקדמה לה. יש לייחס זאת לניסיון שצברו מנהלי התכנית בשנה הקודמת, שבגינו הם ידעו כיצד להיערך לשנת הלימודים שבפתח, חרף המאמצים והזמן שהיה עליהם להקדיש בו-זמנית להפעלת התכנית. גם לגבי עבודות התחזוקה בבית הספר נמצאו פתרונות יצירתיים, שאפשרו להיערך לקראת שנת הלימודים הבאה מבלי לפגוע בפעילויות התכנית.

פרק 6: שביעות רצון מהתכנית ועמדות כלליות

תחילתה של התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול בשנת תשע"ד' לוותה במאמץ של משרד החינוך להוביל לשינוי, שלפיו בתי הספר יישמשו עוגן בקהילה לאורך כל ימות השנה, לרבות ימי הקיץ. שאיפת התכנית הייתה לחולל שינוי בתפיסותיהם של התלמידים, של ההורים ושל צוותי ההוראה ביחס למקומה של מערכת החינוך בחיי התלמידים. כבר בשנה הראשונה ליישום התכנית החלו להיראות ניצניו של השינוי המיוחל. אלו באו לידי ביטוי בשיעורים גבוהים של שביעות רצון מהתכנית שנצפו בקרב כלל המעורבים בה: הגורמים שהובילו אותה לצד המשתמשים בה, עד כדי דרישה להמשיך את קיומה גם בשנה שלאחריה. הפרק החותם את הדוח מתאר את **שביעות הרצון ואת העמדות הכלליות של כלל הגורמים המעורבים בתכנית בשנת תשע"ה, מנקודת המבט של השנה השנייה ליישומה**. הפרק יתמקד בעמדות צוות ההוראה, ההורים והתלמידים כלפי התכנית בכללותה, בהפקת הלקחים מהשנה הקודמת ובהמלצות להמשיך בהפעלתה שנה נוספת, השנה השלישית לקיומה.

6.1 שביעות רצון כללית: הצוות, ההורים והתלמידים

במסגרת הסקרים, נבחנה שביעות הרצון של הגורמים השונים מהתכנית באופן כללי, נכונותם לשמש בתפקידים גם בשנה הבאה והמלצותיהם בנוגע לאופן שבו רצוי להמשיך בתכנית בשנים הבאות. לוחות 33-36 מציגים נתונים אלה.

לוח 33: שביעות רצון כללית מהתכנית – דיווחי רכזים, מדריכים והורים

"באופן כללי, באיזו מידה..." (שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

הורים			מדריכים			רכזים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			
חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	
337	1354	852	467	1699	877	127	352	374	N
93%	83%	81%	96%	83%	79%	91%	86%	79%	אתה שבע רצון מהתכנית
--	--	--	95%	91%	94%	96%	93%	93%	ההורים היו מרוצים מהתכנית
93%	81%	81%	--	--	--	--	--	--	ילדכם/ילדתכם היה/תה מרוצה מהתכנית

הממצאים מלמדים כי **מרבית הרכזים, המדריכים וההורים שבעי רצון מהתכנית במידה רבה או רבה מאוד (83%-96%)**. בקרב אנשי הצוות וההורים בבתי הספר החרדיים, דווח על שיעור גבוה יותר. בהשוואה לשנה שעברה נצפו שיעורים דומים של מידת שביעות רצון.

לוח 34: רצון להמשיך בתפקיד – דיווחי רכזים ומדריכים

” במידה שהתכנית תמשיך באותה מתכונת, האם היית רוצה לשמש שוב כ...? ”
(שיעור המשיבים ”כן”)

מדריכים			רכזים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			
חרדיים	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	
467	1699	877	127	479	374	N
-	-	-	93%	86%	79%	כרז
97%	87%	86%	-	-	-	כמדריך

שביעות הרצון הרבה של אנשי הצוות באה לידי ביטוי גם בדיווחי המדריכים (87%-ו-97% בבתי ספר רשמיים ובבתי ספר חרדיים בהתאמה) ושל הרכזים (86%-ו-93% בבתי ספר רשמיים ובבתי ספר חרדיים בהתאמה), המביעים רצון להמשיך בתפקידם הנוכחי גם בשנה הבאה.

לוח 35: המלצה להמשיך התכנית – דיווחי רכזים, מדריכים והורים

” אילו הדבר היה תלוי בך, האם היית בוחר/ת להמשיך לקיים את התכנית גם בשנה הבאה? ”
(שיעור המשיבים)

הורים			מדריכים			רכזים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			
חרדיים	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	
337	1354	852	467	1699	877	127	352	374	N
54%	40%	43%	60%	35%	23%	32%	29%	26%	כן, במתכונתה הנוכחית
45%	58%	51%	40%	64%	75%	68%	69%	73%	כן, עם שינויים
1%	2%	6%		1%	2%		1%	1%	לא

בשנת תשע"ה, כמו בשנה שקדמה לה, עולה ממצא חד-משמעי מהמלצות אנשי הצוות וההורים בנוגע להמשכה של התכנית: **מרביתם של הרכזים (99%-100%), המדריכים (99%-100%) וההורים (98%-99%) ממליצים להמשיך את התכנית גם אל השנה הבאה.**

בקרב הרכזים, כשבעים אחוז היו בוחרים להמשיך לקיים את התכנית בשנה הבאה עם מספר שינויים וכשלושים אחוז - במתכונתה הנוכחית. כשליש בקרב המדריכים בבתי הספר הרשמיים היו גם הם בוחרים להמשיך את התכנית במתכונתה הנוכחית (עליה של 12% בהשוואה לשנה שעברה) וכשני שלישים מהם ציינו כי כדאי להכניס במתכונת התכנית מספר שינויים. בקרב המדריכים בבתי הספר החרדיים המגמות היו הפוכות. רוב המדריכים (60%) היו בוחרים להמשיך את התכנית במתכונתה הנוכחית ו-40% עם שינויים.

ולבסוף, בין ההורים נראה כי מחציתם היו בוחרים להמשיך בתכנית במתכונת הנוכחית ומחציתם עם מספר שינויים.

מרבית ההורים אשר המליצו על שינויים בתכנית ביקשו לשלב בה יותר פעילויות-חוץ, להכניס גיוון בפעילויות ופעילויות נוספות שנחשבות חווייתיות. עוד ביקשו ההורים הארכת משך התכנית לחודש שלם והארכת משך התכנית בכל יום, גיוון באוכל ופתיחה של התכנית גם לכיתות בוגרות יותר ולכיתות גן. יש לציין שאותן בקשות נרשמו בשנה הראשונה לתכנית.

המדריכים אשר המליצו על שינויים ביקשו גיוון באוכל, יותר פעילויות-חוץ, גיוון בפעילויות הכיפיות, הרחבת התכנית לשכבות גיל נוספות, מתן הדרכה רחבה יותר למדריכים, התחשבות בצום הרמדאן, העשרת התכנית והקצאת חומרי יצירה רבים יותר. לבסוף, מספר לא מועט של מדריכים טענו שיש לוותר על הפעילויות המשותפות עם ההורים.

הרכזים, כמו גם ההורים והמדריכים המליצו על שדרוג האוכל, תכניות העשרה נוספות ופעילויות-חוץ. מספר רכזים ביקשו שהתקציב ינוהל ישירות על ידי בית הספר ולא באמצעות הרשות. אחרים ביקשו להתחשב בצום הרמדאן, להרחיב את טווח הגילאים בתכנית ולהגדיל את התקציב.

לוח 36 : נכונות להשתתפות בתכנית גם בשנה הבאה - דיווחי רכזים, מורים והורים

"באיזו מידה ... " (שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

הורים			מדריכים			רכזים			
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			
חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	חרדיים	תשע"ה	תשע"ד	
337	1354	852	467	1699	877	127	352	374	N
97%	90%	84%	98%	96%	96%	100%	97%	97%	ההורים יהיו מעוניינים לרשום את ילדם לתכנית גם בקיץ הבא
96%	81%	73%	--	--	--	--	--	--	הילדים יהיו מעוניינים להשתתף בתכנית גם בשנה הבאה

כפועל יוצא של ההמלצות להמשכה של התכנית, אכן מרבית הרכזים (97%-100%), המדריכים (96%-98%) וההורים (90%-97%) סבורים כי ההורים יהיו מעוניינים לרשום את ילדם לתכנית גם בקיץ הבא. כמו כן, 81% מההורים בבתי הספר הרשמיים ו-96% מההורים בבתי הספר החרדיים סבורים שגם ילדיהם ירצו כך. בהשוואה לשנה שעברה נראה שעדיין ישנו פער קטן בין מה שההורים (בבתי הספר הרשמיים) מעוניינים בו לבין תפיסתם את הדבר שבו מעוניינים ילדיהם.

ממצאים איכותניים

ככלל, עמדותיהם של בעלי התפקידים ברשויות ובבית הספר חיוביות מאוד כלפי התכנית. לתפיסתם, התכנית מספקת לתלמידים מענה חינוכי וערכי במסגרת מוכרת ומפוקחת. מסגרת זו ניתנת במחיר השווה לכל נפש ומספקת פתרון ראוי להורים עובדים, אשר יודעים כי ילדיהם נתונים במסגרת בטוחה, שאנשי חינוך מנוסים אמונים עליה.

כפי שעלה מממצאי השאלונים, גם בראיונות הביעו המורים והמדריכים שביעות רצון גורפת מעצם השתתפותם בתכנית והביעו רצונם ליטול בה חלק גם בשנה הבאה. בנוסף הם ציינו כי מעבר לתגמול הכלכלי שקיבלו, הם נהנו מן העשייה, האווירה בפעילות ומחיצוק הקשר עם התלמידים. כמו כן צוינו לטובה שיתוף הפעולה בתוך הצוות ותחושת השייכות שמקנה ההשתתפות בתכנית.

חלק מהמראיינים בבתי הספר בירכו על האוטונומיה שמאפשרת התכנית, אך חלק קטן מהמנהלים והרכזים סבורים כי לא ניתנה להם די אוטונומיה בתכנון הפעילות. לעומתם, היו מעטים אשר בירכו דווקא על קבלת תכנית מובנית, שלא הצריכה היערכות רבה נוספת.

בעלי תפקידים מרכזיים ברשויות הוסיפו גם כי התכנית מספקת מענה לאוכלוסיות חלשות מבחינה סוציו-אקונומית. באחת הרשויות במגזר היהודי-עירוני סופר על בניית תכנית-אב המיושמת בכל בתי הספר בעיר, באופן שמונע אפליה בין תלמידים ובין בתי ספר.

חלק מהמראיינים ציינו היבטים בתכנית הנתפסים בעיניהם כנקודות תורפה. רבים מהמראיינים ברשויות ובבתי הספר היו מעדיפים שיתקיימו יותר פעילויות מחוץ לבית הספר. בהקשר זה צוין כי הגדלת התקציב תאפשר את הרחבת רפרטואר הפעילויות האפשרי, לרבות פעילויות-חוץ והפעלות המתקיימות בשטח בית הספר על ידי ספקים חיצוניים. גם שיטת תקצוב התכנית בהתאם למספר התלמידים הנוכחים בפועל, גררה הסתייגויות שנומקו בשינוי היקף התקציב תוך כדי הפעלת התכנית ובהסתמכות על שיעור נוכחות התלמידים ברגע מסוים שאינו משקף בהכרח את המציאות. חלק מהמראיינים מתחו ביקורת על איכות המזון המסופק לתלמידים וכן על עלויות התיווך הנגבות על ידי מפעילים חיצוניים האחראים להפעלת התכנית בחלק מהרשויות. אחרים סבורים כי יש להקדים את מועד תחילת ההיערכות לתכנית. במגזר הערבי קיימת בעייתיות עם קיום התכנית בעיתוי שמקביל לרמדאן.

מראיינים מבתי הספר ציינו כי הקבוצות גדולות מדי וכי יש מקום לתגמל את אבות הבית, המזכירות והסייעות על חלקם בתפעול התכנית. כמו כן, מורים ורכזים היו מעדיפים לקבל תגמול על שעות ההיערכות לתכנית.

מרבית המראיינים בבתי הספר וברשויות סבורים כי התכנית השנה טובה לפחות כמו זו של השנה הקודמת, ואף טובה ממנה. הדברים אמורים לגבי ההיערכות טיב תכנית העבודה, איכות ומגוון התכנים והפעילויות והתפעול השוטף של התכנית. הדבר נגזר מהניסיון הנצבר, מהפקת המסקנות והלקחים שנעשתה בשנה הקודמת, מהקדמת מועד ההיערכות לתכנית, מהתנהלותה בתקופה של רגיעה מדינית (לעומת התנהלותה בתקופת צוק איתן בשנה הקודמת), ובמקרים מסוימים גם בשל הוספת סייעות.

6.2 מהו הערך המוסף של התכנית ובמה היא שונה מפעילויות קיץ אחרות

בסקרים נשאלו ההורים "באיזו מידה התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' היא כמו קייטנות אחרות שאתם מכירים". תפיסות ההורים שסברו כי התכנית שונה מקייטנות אחרות נחלקות לשניים: המצדדים בשוני הזה, שלדעתם ניכרת בתכנית **חשיבה אחראית של הגורמים המארגנים**, **ערך מוסף של למידה והתפתחות מחשבתית** שהילדים זוכים להם, איכות של הצוות החינוכי ואכפתיות שלו - איכויות שאינן מאפיינות קייטנות אחרות. לעומתם, טוענים ההורים אשר השוני אינו לרוחם, כי **ההשקעה הכספית בתכנית פחותה** מההשקעה בקייטנות אחרות, **אין מספיק פעילויות-חוץ ואטרקציות** והתכנית **נתפסת לימודית יותר ופחות 'כיפית'**. עם זאת, כמחצית מההורים תופסים את התכנית כדומה במידה רבה או רבה מאוד לקייטנות אחרות.

בנוסף, נשאלו המדריכים והרכזים באיזו מידה התכנית "בתי ספר של החופש הגדול" הינה חלק מתפיסת "חינוך מסביב לשעון" של מערכת החינוך ולא קייטנה בלבד. 84%-90% בקרב הרכזים (מבתי הספר הרשמיים והחרדיים) ו-79%-91% מהמדריכים (מבתי הספר הרשמיים והחרדיים) תופסים את התכנית כך במידה רבה או רבה מאוד. בהשוואה לשנה שעברה ישנה עלייה של 6% בקרב חברי הצוות הסבורים כך. לבסוף נשאלו המדריכים בהקשר זה, על תחושתם בנוגע לשינוי דרכי הוראתם בעקבות התכנית. 74%-78% מהמדריכים בבתי הספר הרשמיים והחרדיים העידו כי הם חשים שהשתתפותם בתכנית גרמה לשינוי בדרכי ההוראה שלהם, עלייה של כ-15% מהדיווח של השנה הקודמת.

ממצאים איכותניים

במה שונות הפעילויות בתכנית מפעילויות בקייטנה רגילה?

מרואיינים ברשויות ובבתי הספר הצביעו על מספר הבדלים בין פעילות 'בית הספר של החופש הגדול' לעומת "קייטנה רגילה".

רבים ציינו כי בהשוואה לקייטנות "רגילות", בתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' יש פחות פעילויות-חוץ, כגון פעילויות מים (בעיקר בריכה), הצגות וכדומה. הדבר נובע הן ממשאבים מוגבלים, והן מהוראות חוזר מנכ"ל, המצמצמות את אפשרויות פעילות-החוץ מטעמי בטיחות.

הבדל נוסף שבלט בתשובות המרואיינים נוגע למאפייני הסגל: בעוד שבקייטנות "רגילות" הצוות מורכב לעתים קרובות ממדריכים צעירים, הרי שב'בתי הספר של החופש הגדול' הצוות מורכב על פי רוב ממורים מקצועיים בעלי ניסיון בעבודה עם ילדים.

בנוסף, תלמידים המשתתפים בתכנית נמצאים בסביבה ובחברה המוכרת להם, לעומת קייטנות שבהם התלמידים אינם מכירים בדרך כלל את יתר המשתתפים. באחד מבתי הספר אשר קלט לתכנית גם תלמידים העתידים להצטרף לספסל הלימודים בשנת הלימודים הבאה, נטען כי הפעילות גם הקלה עליהם את המעבר וההשתלבות בבית הספר החדש.

עוד נטען כי התכנים וסדר היום של התכנית מובנים יותר בהשוואה לקייטנות "רגילות".

בהיבט אחר נאמר כי התכנים ב'תכנית בתי הספר של החופש הגדול' הטרוגניים יותר בהשוואה לקייטנות אחרות המבוססות על עיסוק בנושא מסוים.

נוסף על כל המוזכר לעיל, ציינו מנהלי בתי ספר כי התכנית מספקת סביבה בטיחותית ומוגנת יותר ביחס לזו המסופקת בקייטנות אחרות. כמו כן, באחד מבתי הספר שבהם התכנית מופעלת על ידי הצוות וללא מפעיל חיצוני, התבטא המנהל כך: "יש לא מסגרת פרטית עם אינטרסים כלכליים, אנחנו שוארים על זכויות התועלות, הידיים פועלים את המורים בסיכול אציה אחרת וזה טוב".

באחד מבתי הספר במגזר היהודי-כפרי **נטען כי הקייטנה הקיבוצית אטרקטיבית יותר ביחס לתכנית 'בית הספר של החופש הגדול'**, כיוון שהיא כוללת בריכה, שיעורי שחייה ומגוון חוגים. נוסף על כך היא מציעה ארוחות בוקר וצהריים עשירות. בשונה ממרבית בתי הספר, המסגרת הקיבוצית היא גם המסגרת הקבועה של הילדים במהלך השנה, ולפיכך הם מכירים זה את זה. לעומתה, דווקא בתכנית התלמידים אינם מכירים בהכרח את יתר חברי הקבוצה. כמו כן בקייטנה הקיבוצית שעות הפעילות ארוכות יותר, אך לצד זאת צוין כי עלות הפעילות של הקייטנה הקיבוצית גבוהה בהרבה מזו המוצעת במסגרת התכנית. זאת ועוד, באחת הרשויות **במגזר דובר הערבית סיפר מנהל מחלקת החינוך על פעילות המתקיימת בבתי ספר של הכנסיות, הנתפסת כאטרקטיבית ביחס לזו המתקיימת במסגרת התכנית**, כיוון שהיא כוללת יותר "פינוקים" ופעילויות-חוץ. כמו כן, בעוד שנאסרה קבלת תרומות מגופים פרטיים לתכנית 'בית הספר של החופש הגדול', הרי שילדים בפעילות הכנסיות נהנים מתרומות של חולצות, מארוחות חמות, כובעים וכיוצא באלו.

מרבית המרואיינים סבורים כי לתכנית ערך חינוכי מוסף ביחס ל"קייטנה רגילה", התפסת בעיניהם כחוויתית גרידא. הדבר בא לידי ביטוי בערכים השזורים בתוכני הפעילות: עבודת צוות, שמירה על איכות הסביבה, קבלת השונה, היכרות עם תרבויות שונות ועוד. באחד מבתי הספר דוברי הערבית צוינו גם *"ערכי Fe הרמזאן"*, המשולבים בפעילות. אחד המורים התנסח כך: *"הפעילויות הרבה יותר ערכיות, משמעותיות. הילדים מלמדים מהן ויוצאים עם ידע בסוף היום... כל רק פאן"*. בחלק מבתי הספר סופר גם על שילוב של תכנים לימודיים בפעילות, כדוגמת מתמטיקה ושפה (דרך משחק, שירים, חוברות עבודה וכדומה).

6.3 השפעת התכנית על תפיסות בית הספר על ידי ההורים

לוח 37 – שביעות רצון מאיכות וממגוון הפעילויות – דיווחי הורים

"באיזו מידה השפיעה השתתפות ילדכם בתכנית על..." (שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד")

הורים								
השפיעה לטובה או מאוד לטובה			לא השפיעה			השפיעה לרעה או מאוד לרעה		
בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים			בתי ספר רשמיים		
חרדיים			חרדיים			חרדיים		
תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה	תשע"ה	תשע"ד	תשע"ה
337	1063	852	337	1063	852	337	1063	852
N								
75%	55%	54%	24%	43%	44%	1%	2%	2%
60%	42%	40%	40%	56%	60%	0%	1%	0%
תפסתכם ביחס לבית הספר								
הקשר שלכם עם צוות ההוראה בבית הספר								

בדומה לממצאים של השנה שעברה, נראה כי גם השנה לתכנית השפעה חיובית על תפיסת ההורים את בית הספר: מעל מחצית ההורים בבתי הספר הרשמיים מדווחים על השפעה חיובית של התכנית וכ-75% מדווחים כך בקרב ההורים בבתי הספר החרדיים.

כ-40% מההורים בבתי הספר הרשמיים מדווחים על השפעה חיובית של השתתפות ילדיהם בתכנית על הקשר שלהם עם צוות ההוראה, וכ-60% מדווחים כי ההשתתפות לא השפיעה על הקשר. בקרב הורים בבתי הספר החרדיים מצטיירת מגמה הפוכה: 40% מהם מציינים כי השתתפות ילדיהם בתכנית לא השפיעה על הקשר שלהם עם צוות ההוראה, וכ-60% מדווחים על השפעה חיובית על הקשר.

ממצאים איכותניים

המראיינים טענו כי התכנית חושפת רובד אחר של בית הספר בפני הילדים והוריהם, שהוא פחות פורמלי וכרוכה בו הנאה רבה יותר בהשוואה למהלך שנת הלימודים. בשל מאפיינים אלה משפרת התכנית את הקשר של בית הספר ככלל, ושל המורים בפרט, עם ההורים והתלמידים, וגם את האופן שבו בית הספר נתפס בעיניהם של האחרונים. חלק ממנהלי בתי הספר שהתראיינו אף סיפרו על תגובות חיוביות שקיבלו מההורים בעקבות התכנית. בהינתן כי התכנית נתפסת כמספקת מענה לצורך אמתי של הורים עובדים במחיר שווה לכל נפש, יש בכך בכדי להעלות את קרנן של הרשויות בעיני ההורים. בעל תפקיד באחת הרשויות התבטא כך: "ההורים מאוד מרוצים. מראיית ביטחון לפעול את הילדים לבית הספר, למקום מוכר, עם צוות שהם סומכים עליו. יחד עם הצלילות הנמוכה והמסכנת המוכרת והמפוקחת – ההורים מברכים על המהלך".

6.4 האם התכנית מקדמת שוויון הזדמנויות?

ממצאים איכותניים

ככלל, מעצם העובדה שהתכנית מספקת מסגרת ראויה במחיר מסובסד (או ללא עלות) לכלל התלמידים, מכל המגזרים, אזורי המגורים והאשכולות החברתיים-כלכליים, הרי שהיא מקדמת שוויון הזדמנויות

לתלמידים ולהוריהם. שיעורי הרישום הגבוהים במרבית הרשויות מהווים עדות להצלחת התכנית ולנחיצותה בקרב כלל האוכלוסייה.

עם זאת, חפיפת הזמנים של חלק מפעילות התכנית עם חג הרמדאן פוגעת במימוש התועלת הגלומה בתכנית במלואה בקרב תלמידים במגזר הערבי. הדבר בא לידי ביטוי בשיעורי רישום או השתתפות נמוכים יותר במגזר זה. בנוסף, נראה כי לעתים הפעלת התכנית בבתי ספר דוברי עברית במגזר הכפרי מערימה קשיים על כלל המערכת וגם על התלמידים: לאור קיומן של מסגרות קיבוציות אטרקטיביות עבור התלמידים המורגלים בהן, שיעור הרישום נמוך מקרב ילדי הקיבוצים. מתוקף כך נוצר קושי מערכתי לעמוד במכסת הסף לקיום התכנית בבתי הספר, ועולה הצורך למצוא פתרונות עבור תלמידים הבוחרים להשתתף במסגרת הבית ספרית בבוקר, ובזו הקיבוצית אחר הצהריים. בנוסף, ברשויות קטנות קשיים תקציביים באים לידי ביטוי ביתר שאת, כיוון שההוצאות הקבועות נחלקות בין מספר קטן יותר של תלמידים בהשוואה לרשויות גדולות.

לרשות המקומית השפעה רבה על אופייה של התכנית בבתי הספר ולפיכך על שוויון ההזדמנויות בהסתכלות כלל ארצית. חלק מהרשויות מספקות תוספת תקציבית לתכנית שהיא מעבר לתקציב משרד החינוך. מעניין לציין כי תוספת תקציבית ניתנה לא רק ברשויות מאשכולות סוציו-אקונומיים גבוהים, אלא גם ברשויות מאשכולות בינוניים ונמוכים. כמו כן, ישנן רשויות המספקות מעטפת תומכת בהיבטים של לוגיסטיקה, ציוד, כוח אדם, פיתוח תכנים וכיוצא באלו לעומת רשויות אשר מעורבות פחות.

העובדה שבחלק מהרשויות התכנית מופעלת באמצעות מפעילים חיצוניים ולא ישירות על ידי צוות בית הספר, מקדמת אף היא שונות בתוצר הסופי. בחלק מהרשויות נטען כי התלמידים מקבלים "פחות" בשל עלויות התיווך הגבוהות הכרוכות בכך, ואילו ברשויות אחרות נטען כי מהלך זה הוליד תכנית עשירה מזו שבית הספר היה יכול לספק בכוחות עצמו.

6.5 פוטנציאל התכנית והמלצות להרחבה לכיתות נוספות

ממצאים איכותניים

רובם המכריע של המרואיינים ברשויות ובבתי הספר תומכים בהמשך קיום התכנית לשכבות א' ו-ב'. חלקם סבורים כי יש להרחיב את התכנית גם לשכבות גבוהות יותר, בעיקר ג' ו-ד'. נטען כי חשוב לספק מסגרת ראויה וערכית לתלמידים, באופן שיבטיח את שלומם וביטחונם ויאפשר להורים לצאת לעבודה. עם זאת, נטען כי עם העלייה בגיל התלמידים שישתתפו בתכנית יש לבצע בה התאמות שונות כך שתהיה אטרקטיבית יותר, שכן נטען שילדים בוגרים זקוקים ליותר גירויים בהשוואה לילדים צעירים וכי הם מעוניינים במגוון רחב יותר של פעילויות שירתקו אותם. חלק מהמרואיינים סבורים כי כדאי להציע קידום לימודי בגילאים אלו, ואחרים סבורים כי כדאי דווקא לשווק את התכנית כשונה במהותה "מבית ספר". אחת המורות טענה כי "תלמידים צעירים יותר, לא בא להם לקום במקרה. הם יצאו אל התכנית תהיה משמעותית ותהווה אטרקציה אמיתית לציסוקים אחרים".

במקביל, נטען כי הרחבת התכנית לכיתות ג'-ד' תפגע באינטימיות הקיימת בתכנית כיום, ותקשה על הצוות. כמו כן, הרחבת התכנית דורשת כוח אדם רב יותר וייתכנו קשיים בגיוס צוות מתוך בית הספר לשם כך.

סיכום פרק 6: שביעות רצון ועמדות כלליות

פרק זה מתאר את עמדות המדריכים, הרכזים, ההורים ובעלי התפקידים הנוספים ברשויות, אשר מעורבים בהצלחת התכנית, כלפי התכנית, כלפי הערך המוסף שלה ואת המלצותיהם להמשך קיומה של התכנית.

ככלל, נראה כי ישנה מידה רבה של שביעות רצון מהתכנית, כפי שגם דווח בשנה הראשונה לקיומה, ובתוך כך בתי הספר החרדיים מביעים שביעות רצון גבוהה אף יותר. נראה כי הצוות וההורים ואף בעלי התפקידים ברשויות מודעים לציפיות שתולים בהם, כמי שיש להם השפעה על התכנית, ובתכנית בכלל. ההיערכות לתכנית והתפעול השוטף נתפסים קלים יותר בעקבות הניסיון שנצבר החל מהשנה הראשונה לקיומה, מרבית העוסקים בתכנית אף מעוניינים להמשיך באותה המתכונת ובאותו התפקיד (רכזים 86%-87%, מדריכים 87%-97% בקרב בתי הספר הרשמיים והחרדיים בהתאמה).

עם זאת, בבתי הספר הרשמיים עדיין ניכר פער קטן בין תפיסות אנשי הצוות את שביעות רצון ההורים (93% מהרכזים ו-91% מהמדריכים) לבין דיווחי ההורים (83%). אך במה שנוגע לרישום הילדים לשנה הבאה לתכנית, נראה שפער זה מצטמצם וישנה תמימות דעים בין ההורים (90%) לאנשי הצוות, הסבורים כי ההורים יהיו מעוניינים במידה רבה או רבה מאוד (96%-97%) לרשום את ילדיהם לתכנית בקיץ הבא. בהקשר זה, מפתיע למצוא פער קטן בין רצון ההורים לרשום את הילדים לתכנית בקיץ הבא (כאמור 90% מההורים מעוניינים בכך מידה רבה או רבה מאוד) לבין תפיסת ההורים את רצון ילדיהם להשתתף בתכנית (81%). יש לציין שפער זה דווח גם שנה קודם לכן. בבתי הספר החרדיים, עם זאת, קיימת תמימות דעים בקרב כל הנוגעים בדבר בנוגע להרשמה לתכנית בשנה הבאה (מעל 96%).

נראה שישנה הסכמה גורפת כי יש להמשיך לקיים את התכנית גם בשנה הבאה, אם כי עלו מספר שינויים שיש לעשות. **פה אחד ביקשו ההורים, המדריכים והרכזים להוסיף פעילויות-חוץ, תכנים חווייתיים וגיוון באוכל.** אנשי הצוות העלו כי **הפעילות בשיתוף ההורים היא בעייתית, והרכזים ביקשו לנהל את התקציב בתוך בית הספר.**

מתוך הראיונות והסקרים עולה כי התכנית מאפשרת שוויון הזדמנויות לכל התלמידים, וכן שהיא מספקת להם מענה חינוכי, ערכי, איכותי ומבוקר. כיוון שכך, ומאחר שהתכנית מקלה על נטל התשלומים המוטל על ההורים, מקבל בית הספר לגיטימציה כמוסד חינוכי שהוא עוגן מרכזי בחיי הקהילה.

התכנית מקבלת ערך מוסף המייחד אותה מקייטנות אחרות, ההורים העלו כי לפי תחושתם פרושה על התכנית המטרייה של משרד החינוך, שמשמעותה אחריות כוללת של המשרד להיבטים השונים בתכנית, ובייחוד להתפתחות הלימודית והערכית שהיא מציעה לתלמידים. עם זאת, העלו ההורים כי **דווקא יש לנסות להביא לידי ביטוי בתכנית ביתר שאת את פעילויות הקיץ המסורתיות, להמעיט בתכנים הלימודיים ולאפשר לתלמידים לחוות יותר 'כיף', ובעיקר באמצעות בילוי בבריכות השחייה.** אנשי הצוות הוסיפו כי ייחודה של התכנית בכך שיש היכרות בין הילדים לצוות בית הספר ובינם לבין עצמם, דבר המאפשר השתלבות חברתית ולימודית קלה, ומשפיע לטובה או מאוד לטובה (42%) על הקשר שלהם עם צוות בית הספר. התכנית נתפסת כמענה לצורך שעלה מצד ההורים והנתונים מצביעים על הכרת תודה מצדם על כך. יתר על כן, רשויות רבות נותנות תקציבים נוספים או מעטפת תומכת נוספת שתסייע להצלחת התכנית. עם זאת, בראיונות ובסקרים עלה צורך חזק **בהתחשבות של משרד החינוך בחפיפה של עיתוי התכנית והמועד של וצום הרמדאן ובחשיבה מחודשת לגבי שיטת התקצוב הנהוגה בתכנית.**

לבסוף, שביעות הרצון הגבוהה העלתה שוב, כפי שעלה בשנה הקודמת, את הרעיון להרחיב את התכנית גם לכיתות ג',ד' ולהאריך את משך הפעילות (היומי והחודשי) על אף הקשיים הלוגיסטיים המורכבים הטמונים במהלך זה.

סיכום כללי

דוח זה מתאר את ממצאי המחקר להערכת בתי הספר של החופש הגדול בשנה השנייה ליישום התכנית. התכנית הופעלה בקיץ תשע"ה בפריסה ארצית בבתי ספר בחינוך הרשמי ולראשונה בחינוך המוכש"ר (חרדיים), במגזרים דוברי העברית ודוברי הערבית, בקרב תלמידים שסיימו את כיתות א' ו-ב'. מחקר ההערכה שילב מתודולוגיה כמותית ואיכותנית, ומטרתו העיקרית הייתה לבחון את יישום התכנית תוך השוואה להערכה שנעשתה בתשע"ד, בשנה הראשונה ליישומה, לרבות בחינת העמדות כלפיה מצד הגורמים השונים המעורבים בה והערכת תוצאותיה.

הנתונים מצביעים על **שיעורים גבוהים של תלמידים שהצטרפו לתכנית: 75% מכלל תלמידי כיתות א' וב' מהחינוך הרשמי הצטרפו לתכנית, עלייה מרשימה לעומת השנה הקודמת (65%)**. בקרב החינוך המוכש"ר שיעור ההרשמה נמוך יותר, 61%, וניתן להסביר זאת בכך שבחינוך המוכש"ר התכנית הופעלה לראשונה בתשע"ה, ובכך שהתקצוב לתכנית בחינוך המוכש"ר אושר בשלב מאוחר יחסית.

מבט כולל על הנושאים שהועלו במחקר זה, החל מבחינת תכנון התכנית ושיווקה, עבור בהתנהלותה השוטפת ובמימוש מטרותיה וכלה בתפיסות שביעות הרצון של כל המעורבים בה - מבליטים את הצלחתה במימוש מטרותיה העיקריות. **רוב אנשי הצוות וההורים תומכים בהמשך קיומה של התכנית ואף מבקשים להרחיבה לכיתות גבוהות יותר ולהאריך את משך הפעילות במסגרתה מעבר לשלושה שבועות**. עוד עולה כי הצלחת התכנית בשנה הראשונה ליישומה התוותה דרך ליישומה בשנת תשע"ה ואפשרה גמישות והמשכיות בהפעלתה, תוך הפקת לקחים ויישומם. שביעות הרצון מן התכנית אמנם גבוהה, אך עדיין יש היבטים שיש לחזקם ולהזרים אליהם תשומות נוספות, שיתרמו להפעלת התכנית בשנים הבאות.

אשר ל**שיווק התכנית ולגיוס התלמידים**, נראה שההיכרות עם התכנית בתשע"ד גרמה להפחתה בצורך לשווק התכנית, שכן המידע על אודותיה עבר מפה לאוזן בין ההורים. עם זאת, היו הורים שביקשו מידע נוסף, בעיקר לגבי סדנאות ומופעים.

ההורים רשמו את ילדיהם לתכנית מתוך אמונה שהילדים נמצאים **במקום בטוח, עם צוות איכותי ועם חבריהם לכיתה**, וכל זאת **בעלות נמוכה ותוך מתן אפשרות להורים להמשיך בעבודתם כרגיל**. לעומתם, הורים שלא צירפו את ילדיהם לתכנית, דיווחו כי המניע השכיח ביותר לכך היה רצון הילד/ה. ממצא מפתיע הראה כי מבין תלמידי ב' שהצטרפו בשנה הקודמת לתכנית, 67% טענו כי לא הצטרפו בשל מניע זה. **אשר לגודל הקבוצות** הממוצע בשנת תשע"ה היה גבוה מעט בהשוואה לשנה הקודמת, ממוצע של 30.3 בבתי הספר הרשמיים ושל 29.5 תלמידים בקבוצה בבתי הספר החרדיים, אך ההתפלגות של כל הקבוצות נותרה דומה. ברוב הקבוצות **לא דווח על שינויים בגודל ובהרכב של הקבוצות במהלך התכנית**, ומהדיווחים של אנשי הצוות וההורים עולה כי **מידת השתתפות הייתה גבוהה בכל ימי הפעילות**. בהשוואה לשנה הקודמת, רק חלק קטן מההורים דיווח כי ילדם לא היה נוכח במרבית הימים, וחלקם העלו כי בין הסיבות להיעדרות היו פעילויות משפחתיות, רצון הילד, חוסר עניין או צום הרמדאן.

התכנים והפעילויות בתכנית נבנו על בסיס השנה הקודמת כחודש וחצי לפני תחילתה, ולכן בניית התכנית בשנה זו לא הייתה כרוכה בלחץ רב. מעורבות הרשות הייתה בעיקר בהיבטים הקשורים לתקצוב, לפרסום ולבקרה, אך היו בתי ספר שהתלוננו כי הרשות מתערבת גם בתכנים, מה שמקשה על ההתנהלות בבית הספר. **הפעילויות השונות תאמו את המתווה של התכנית**, למעט הפעילויות **בוקר של קריאה, ביקור**

במוזיאונים ומופעי תרבות, שתדירותן הייתה פחותה מן הדרוש ושביעות הרצון מהן בקרב התלמידים הייתה פחותה. רוב הפעילויות התרחשו בין כותלי בית הספר, אמנם בתשע"ה המצב הביטחוני היה יציב לעומת המצב בתשע"ד (מבצע צוק איתן), אך אנשי הצוות דיווחו כי אף שההתארגנות ליציאה אל מחוץ לבית הספר אינה כרוכה בקשיים מיוחדים ועל אף שביעות רצונם הרב של התלמידים מפעילויות אלו - השיקולים התקציביים, הבטיחותיים, הביטחוניים והלוגיסטיים הכתיבו פתרון אחר בדמותם של מפעילים מבחוץ שהגיעו לתוך בית הספר.

אשר לפעילויות המשותפות להורים ולתלמידים, נרשמה נוכחות הורים מרשימה ורמה גבוהה של שביעות רצון. אולם בכל הנוגע לפעילויות המשותפות לילדים ולבני נוער, דווח כי אלה התקיימו פחות מן הנדרש, וגם שיעורי שביעות הרצון מפעילויות אלו היו נמוכים יותר.

סדר היום התנהל על פי סדר יום קבוע, ורמת הארגון הייתה משביעת רצון. המדריכים שהו עם קבוצתם במשך רוב שעות היום, ולא דווח על בעיות משמעת הדורשות התייחסויות מיוחדות.

בנושא ההזנה, ברוב המקרים נבחר ספק מזון להכנת ארוחת העשר, כפי שהיה בשנה הקודמת. בנושא זה היו גם שטענו כי לעתים התלמידים מביאים אוכל מהבית ועלה גם שלעתים בית הספר עצמו מספק לילדים ארוחות.

אשר לתפעול השוטף של התכנית בבית הספר, **רמת הניקיון והתחזוקה היו משביעי רצון**, אך כפי שדווח גם שנה קודם לכן, **היו קשיים שנבעו מכך שכוח העזר בבית הספר לא קיבל שכר הקשור ישירות לתכנית**, דבר שגרם לאי-שיתוף פעולה מצדם.

מרבית חברי הצוות, הרכזים והמדריכים חזרו לקחת חלק בתכנית גם בשנה השנייה לקיומה, מה שמדגיש את המוטיבציה ושביעות הרצון הגבוהה בקרב חברי הצוות. עם זאת, **ניכרת ירידה ברמת שביעות הרצון בקרב המנהלים המשמשים גם כרכזים**, בעיקר במגזר דובר הערבית (אם כי כמחצית מהרכזים עדיין מדווחים כי הם מנהלי בתי הספר).

השיעורים הגבוהים של חברי הצוות המגיעים מתוך בית הספר מדגיש כי בשיקול בחירת צוות התכנית ניתנת עדיפות וקדימות לצוות בית הספר על פני מדריכים חיצוניים, בעיקר בשל היכרות צוות בית הספר עם התלמידים. נקודה זו הועלתה על ידי ההורים כנקודת חוזק בתכנית.

חברי הצוות דיווחו כי **קיבלו הכנה מראש לתכנית** וכי המפגשים היו טובים ומספקים, אך עם זאת הם ביקשו להרחיב בנושא התכנים ולקיים מפגשי למידת עמיתים. נוסף על כך, בהתחשב בעומס האופייני לתקופת סוף השנה וללחץ שיוצר חג הרמדאן החל באותו מועד - יש להקדים את מפגשי ההיערכות הללו. עוד דיווחו חברי הצוות כי **גובה השכר בתכנית מספק**, אך ששעות רבות של היערכות אינן מתוגמלות. כמו כן ציינו חברי הצוות כי אבות בית, מזכירות וסייעות אינם מתוגמלים מספיק.

חלק מהרשויות בחרו מפעיל חיצוני, בעיקר בבתי ספר חרדיים אשר נכנסו באיחור לתכנית. היתרון הבולט בבחירה זו הוא הסרת האחראיות לפן הלוגיסטי, התפעולי והבירוקרטי של התכנית, והחיסרון העיקרי שלה

הוא מחירה הגבוה שמקורו בפערי התיווך. טענות אלו עלו גם בשנה הקודמת, ועל כן נראה שאכן יש להתחיל להיערך לתכנית מבעוד מועד, ולהקדיש לכך כמות זמן מספקת, וכן ולבחון מחדש אם להעסיק קבלנים חיצוניים, ואם כן - אילו מהם.

אשר למערך הארגוני, לא נצפו התנגדויות להצטרפות לתכנית, אך בקרב בתי הספר דוברי הערבית ובקרב בתי הספר הכפריים עלו מספר נקודות תורפה של התכנית; **בבתי הספר דוברי הערבית נטען בשנית בתשע"ה, כפי שעלה בשנה שעברה, כי החפיפה בין המועדים של התכנית ושל צום הרמדאן בעייתית מאוד**, וגוררת היעדרויות רבות של תלמידים, חוסר יכולת לקיים פעילויות כגון יציאה לבריכה ושבירת רצף הפעילויות. **בבתי הספר הכפריים נטען כי יום הפעילות בתכנית אורך שעות ספורות בלבד, פרק זמן שאין בו כדי להצדיק את ההגעה לבית הספר** בהסעות מהקיבוצים ומהיישובים הקטנים. כך גם נוצר קושי לעמוד במכסת התלמידים המינימלית (60 תלמידים⁸).

אשר לחלקן של הרשויות, נראה כי יש שביעות רצון רבה בממשק בין הרשויות לבית הספר בנוגע לתכנית. עם זאת, בבתי ספר דוברי הערבית הובעה אי-נוחות מההתערבויות של הרשויות בתוכני התכנית. חלק מהרשויות הללו דיווחו על צמצום פעילות קייטנות הקיץ במהלך התקופה שבה פועלת התכנית. בכל הנוגע לקשר של בתי הספר והרשויות מול משרד החינוך, עלו מספר נקודות: **אשר לנושא התקציבי** עלו קולות שטענו כי **דיווח הנוכחות היומי** גרם לבתי הספר **לפעול להגדלת מספר התלמידים הנוכחים** בכל יום, למרות שלדברי חלק מהמראיינים, **חלק ניכר מההיעדרויות נבעו מסיבות שאינן תלויות באיכות התכנית**, כגון חופשות משפחתיות או חג הרמדאן. הקושי בעמידה במכסת התלמידים היומית, כקבוע, העלה את ההצעה לגבות "דמי רצינות" מהורים. נוסף על כך, **דווח על קושי בהתארגנות בהיבטים של כוח אדם, היקף ציוד, קשיי תשלום לספקים ואף פיטורין של אנשי צוות** בשל שיטת התקצוב. עוד נטען ברשויות כי התקצוב לא מספיק מאפשר קיום פעילויות מחוץ לבית הספר. קושי זה בא לידי ביטוי בעיקר בקרב הרשויות הקטנות. כמו כן דווח כי תוספות תקציביות שמקנות הרשויות לטובת התכנית ולטובת חלק מהרשויות אף נושאות בעלות התכנית עבור תלמידים ממשפחות מעוטות יכולת. בהקשר זה, עלה צורך בוועדה שתדון בעניינם של הורים המתקשים לעמוד בתשלום הפעילות.

בנושא הבקרה עלו קולות שטענו כי היא הייתה בוטה בחלק מהמקומות וכי נאלצו להפסיק בעטיה את הפעילויות. עם זאת, התדרוכים שניתנו לרכזי התכנית בקשר לביטחון ולבטיחות היו משביעי רצון כמו גם השימוש בחומרים שפרסם האגף באתר האינטרנט.

שתי נקודות בעייתיות נוספות שהועלו: **ההנחיה לגבי גודל הקבוצה אינה ברורה**, חוזר מנכ"ל מתייחס לממוצע של 28 תלמידים בקבוצה ולא למספר מינימום או מקסימום. בעיה נוספת היא **היעדר נוהל מסודר לגבי החזר כספי להורים שילדיהם פרשו מהפעילות**.

לבסוף, רמה גבוהה של שביעות רצון נרשמה בקרב חברי הצוות, ההורים והתלמידים. חברי הצוות אף הביעו נכונות להצטרף לתכנית בשנה הבאה באותו התפקיד, וההורים מצדם הביעו נכונות לרשום את ילדיהם לתכנית גם בקיץ הבא. נראה שישנה הסכמה גורפת כי יש להמשיך ולקיים את התכנית גם בשנה

⁸ אם מספר התלמידים המרבי בבית הספר הוא 60, הוא יכול להתאחד עם בית ספר נוסף, באישור המשרד.

הבאה, אם כי עלו מספר הצעות לשינויים שיש לעשות. **פה אחד ביקשו ההורים, המדריכים והרכזים להוסיף פעילויות-חוץ, תכנים חווייתיים וגיוון באוכל.** אנשי הצוות העלו כי הפעילות בשיתוף עם ההורים היא בעייתית. הרכזים ביקשו לנהל את התקציב בתוך בית הספר ולא דרך הרשות.

הערך המוסף של התכנית, כפי שהיא נתפסת על ידי כל המעורבים בה, **קשור לכך שהיא מאפשרת שוויון ההזדמנויות לכל התלמידים, וכן שהיא מספקת להם מענה חינוכי, ערכי, איכותי ומבוקר.** בשל איכויותיה אלה של התכנית, והיות שהיא מקלה על נטל התשלומים המוטל על ההורים, בית הספר שבו היא מתנהלת מקבל לגיטימציה כמוסד מרכזי שהוא עוגן בקהילה. ההורים העלו כי לתחושתם פרושה על התכנית מטריה של משרד החינוך, שמשמעותה אחריות כוללת של המשרד להיבטים השונים בתכנית, מה שמאפשר את ההתפתחות הלימודית והערכית שהיא מציעה לתלמידים. עם זאת, העלו ההורים כי **יש לנסות ביתר שאת לשלב את פעילויות הקיץ המסורתיות, להמעיט בתכנים הלימודיים ולאפשר לתלמידים לחוות יותר 'כיף',** בעיקר באמצעות יציאה אל בריכות שחייה. אנשי הצוות הוסיפו כי הייחוד של התכנית הוא בכך **שיש היכרות בין הילדים לצוות בית הספר ובינם לבין עצמם,** דבר המאפשר השתלבות חברתית ולימודית קלה. התכנית נתפסת כמענה לצורך שעלה מצד ההורים, והנתונים מצביעים כי ההורים מכירים תודה על כך. יתרה מכך, רשויות רבות מעבירות לבתי הספר תקציבים נוספים או מעטפת תומכת נוספת כדי לסייע בהצלחת התכנית.

המראיינים טענו כי התכנית חושפת רובד אחר של בית הספר בפני הילדים והוריהם, שהוא פחות פורמלי ושכרוכה בו יותר הנאה. בשל מאפיינים אלה משפרת התכנית את הקשר של בית הספר ככלל, ושל המורים בפרט, עם ההורים והתלמידים, וגם את האופן שבו בית הספר נתפס בעיניהם של האחרונים.

שיעורי הרישום הגבוהים במרבית הרשויות מהווים עדות להצלחת התכנית ולנחיצותה בקרב כלל האוכלוסייה. עם זאת, בראיונות ובסקרים עלה צורך חזק **בהתחשבות של משרד החינוך בחפיפה בין תאריכי התכנית ועיתויו של צום הרמדאן ובחשיבה מחודשת לגבי שיטת התקצוב הנהוגה בתכנית.** רמת שביעות הרצון הגבוהה מעלה שוב, כפי שעלה בשנה הקודמת, את הרעיון להרחיב את התכנית גם לכיתות ג', ד' ולהאריך את משך הפעילות (היומי והחודשי) על אף הקשיים הלוגיסטיים המורכבים הכרוכים בכך.

ההשוואה שנעשתה לאורך כל הערכה זו בין ממצאי תשע"ד לממצאי תשע"ה מעלה כי רמת שביעות הרצון הגבוהה שדווחה בתשע"ד ממשיכה להתקיים גם בשנת תשע"ה, וכי היא אף עולה עליה. כל הגורמים המעורבים בתכנית מסכימים כי תהליכי הפקת הלקחים והלמידה שנעשו בשנה הראשונה ליישומה תרמו להמשך יישומה המוצלח, לרצון הצוות בהצלחתה ולחיזוק תחושות ההורים ש"יש על מי לסמוך".

בקרב בתי הספר החרדיים, לאורך כל הדוח ניכרת רמה גבוהה של שביעות רצון שעולה על זו שדווחה בבתי הספר הרשמיים, אם כי שיעור ההרשמה בהם נמוך יותר. ייתכן שהדבר נובע מכך שאישור התקציב נעשה בבתי ספר אלו בשלב מאוחר יחסית, ושהוא נובע גם מחוסר ההיכרות של ההורים עם התכנית. מעניין יהיה לבדוק בשנת תשע"ו את שיעור הנרשמים בבתי הספר החרדיים בהשוואה לשיעורם בתשע"ה.

המלצות:

- ✓ כדאי לשמר את האוטונומיה של בתי הספר בבניית תכנית הפעילות (בבתי הספר עלו קולות שאף צידדו בניהול תקציבי עצמאי).
- ✓ כדאי להקצות תקציב שיאפשר יותר פעילויות-חוץ או פעילויות של מפעילים חיצוניים בתוך בית הספר.
- ✓ יש לתת את הדעת לנושא ההזנה.
- ✓ יש לשקול מהו האיזון הנכון בין מינון פעילויות ההפגה וההנאה המתקיימות מחוץ לכותלי בית הספר ו/או בתוך בית הספר על-ידי מפעילים חיצוניים, לבין פעילות פדגוגית-דידקטית בכיתה.
- ✓ כדאי לבחון היטב את יחס העלות-תועלת בעבודה עם מפעיל חיצוני לתכנית. במקרים מסוימים ניכר כי השימוש במפעיל חיצוני הוכיח את עצמו מבחינת היקף הפעילויות, איכותה ומבחינת השירות שניתן לתלמידים, ובמקרים אחרים ניכר כי השימוש במפעיל החיצוני גרע מהתקציב שהוקצה לתלמידים, ללא תועלת הולמת.
- ✓ יש לבחון את שיטת התקצוב הנוכחית של התכנית משתי סיבות עיקריות:
 - היא מטילה את כל האחריות להגעת התלמידים לתכנית על הצוות החינוכי, שתנאי העסקתו עלולים להיפגע במקרה של נוכחות נמוכה.
 - היא מביאה לכך שפעילויות שתוכננו והוזמנו מראש עלולות להתבטל בשל צמצום בתקציב, הנובע משיעורי נוכחות נמוכים של תלמידים בהשוואה לתכנון.

נספח 1- שאלונים

מדינת ישראל

משרד החינוך

ראמ"ה - הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך

בתי ספר של החופש הגדול תשע"ה

שאלון מורה/מדריך

למילוי על ידי טלדור לפני תחילת הריאיון (עפ"י הרשימה)			
שם המורה/מדריך:		ת.ז.:	מין:
סמל מוסד:	שם בית הספר:	היישוב:	
שם המראיין:		תאריך הריאיון:	
מגזר ופיקוח: <<דוברי עברית ממלכתי>> <<דוברי עברית ממ"ד>> <<דוברי ערבית מגזר ערבי>> <<דוברי ערבית מגזר דרוזי>> <<דוברי ערבית מגזר בדואי>>			

שלום, שמי _____ ואני מתקשר מטעם משרד החינוך, ראמ"ה, הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך.

אנחנו מראיינים מורים ומדריכים אשר שימשו כצוות חינוכי בתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול', על מנת ללמוד על היבטים שונים של התכנית מנקודת מבטם של אנשי הצוות החינוכי. נשמח אם תבחר להשתתף בסקר ולהשמיע את עמדותיך. המידע שנקבל יסייע למשרד החינוך להפיק לקחים ולהיערך לקראת המשך התכנית.

תשובותיך חסויות ומנותחות ברמה סטטיסטית בלבד. שמך, מספר תעודת הזהות והמידע האישי שלך יישארו חסויים ולא יועברו לאף אחד. כמו כן לא יועבר כל מידע לבית הספר, והדוחות שיפורסמו יהיו ברמה ארצית בלבד.

האם תוכל, בבקשה, להקדיש לי כרבע שעה מזמנך על מנת להשיב על השאלות או שברצונך שנקבע זמן אחר?

למראיין:

- אם לא יכול במועד הזה - קבע מועד חדש.
- שים לב להתאים את לשון הפנייה בשאלה – גבר או אישה – לקבוצת המגדר של המראיין/ת.
- כמו כן יש להתאים את הנוסח לקבוצת המגדר של המראיין/ת.

נתחיל

(לא להקריא) שביעות רצון כללית מהתכנית

1. באופן כללי, באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון מהתכנית "בתי ספר של החופש הגדול"?

1. שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. שבע/ת רצון במידה מועטה
3. שבע/ת רצון במידה בינונית
4. שבע/ת רצון במידה רבה
5. שבע/ת רצון במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

2. האם עבדת גם בשנה שעברה בביה"ס של החופש הגדול?

1. כן, באותו תפקיד
2. כן, בתפקיד אחר, איזה _____?
3. לא
3. איזה _____?

כעת נשאל מספר שאלות ביחס לפעילות היום יומית בתכנית:

4. כמה ילדים כללה הקבוצה שאותה הדרכת? _____

5. האם היו שינויים בגודל הקבוצה שלך במהלך התכנית?

1. כן
2. לא (דלג לשאלה 7).

6. כיצד התבטא השינוי?

1. הקבוצה גדלה מאוד במהלך התכנית
2. הקבוצה גדלה קצת במהלך התכנית
3. הקבוצה הצטמצמה קצת במהלך התכנית
4. הקבוצה הצטמצמה מאוד במהלך התכנית

7. ביום טיפוס, האם היית עם הקבוצה במשך כל היום או שבחלק מהשעות הקבוצה פעלה עם מדריכים אחרים (מדריכים אחרים מהצוות, מדריכי חוגים...)?

1. הייתי עם הקבוצה במשך כל היום
2. הייתי עם הקבוצה במשך מרבית היום
3. הייתי עם הקבוצה בערך כמחצית מהיום
4. הייתי עם הקבוצה במשך חלק קטן מהיום
5. לא יודעת
6. מסרבת
7. לא רלוונטי

8. במהלך יום טיפוס, היכן התקיימו הפעילויות השונות:

1. כל היום או רובו בתוך הכיתות או במבנה
2. חלק גדול מהיום בתוך הכיתות או במבנה
3. בתוך הכיתות ומחוצה להן במידה שווה
4. חלק גדול מהיום בחוץ
5. כל היום או רובו מחוץ לכיתות
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

9. באיזו מידה התנהלה הפעילות היום יומית על פי סדר יום קבוע?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

10. מה הייתה רמת המשמעת במהלך הפעילויות?

1. נמוכה מאוד
2. נמוכה
3. בינונית
4. גבוהה
5. גבוהה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

11. באופן כללי, באיזו מידה אהבו הילדים את ארוחות העשר שניתנו להם?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

12. מי הכין את ארוחות העשר:

1. הן הגיעו מוכנות מספק מזון
2. הן הוכנו בבית הספר בעזרת הילדים
3. הן הוכנו בבית הספר ללא עזרת הילדים
4. לא יודעת
5. מסרבת
6. לא רלוונטי

(לא להקריא) תדירות הפעילויות בתכנית

נתאר כעת פעילויות שונות אשר נכללו בתכנית. נא ציין/י לגבי כל אחת מהן מהי התדירות שבה התקיימה כל פעילות, בסולם שמ-1: "בכלל לא" עד 5: "בכל יום או כמעט בכל יום"

פעם או פעמיים במהלך כל התכנית	בערך פעם בשבוע	3-2 פעמים בשבוע	כל יום או כמעט כל יום	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8

ביחס לכל אחת מהפעילויות הבאות, נא ציין אם הן התקיימו במהלך התכנית:

כן	לא	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	20. ימי שיא שבועיים
1	2	3	4	5	21. פעילות משותפת להורים ולילדים, בסימן "קשר משפחתי ו"חיים בצוותא בחברת הילדים"
1	2	3	4	5	22. פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"

ביחס לכל אחד מסוגי הפעילויות שלהלן, נא ציינו את המידה שבה תדירותו בפועל תאמה את תכנית העבודה

	התקיימו הרבה פחות מן הדרוש על פי תכנית העבודה	התקיימו קצת פחות מן הדרוש על פי תכנית העבודה	התקיימו בערך על פי תכנית העבודה	התקיימו קצת יותר מן הדרוש על פי תכנית העבודה	התקיימו הרבה יותר מן הדרוש על פי תכנית העבודה	לא יודע/ת	מסרבת/ת	לא רלוונטי
23. פעילויות ספורט	1	2	3	4	5	6	7	8
24. פעילויות אומנות	1	2	3	4	5	6	7	8
25. פעילויות חברתיות-ערכיות	1	2	3	4	5	6	7	8
26. בוקר של קריאה	1	2	3	4	5	6	7	8
27. ימי שיא שבועיים	1	2	3	4	5	6	7	8
28. מופעי תרבות	1	2	3	4	5	6	7	8
29. ביקורים במוזיאונים	1	2	3	4	5	6	7	8
30. פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר	1	2	3	4	5	6	7	8

נבקשך כעת לציין מהי מידת השתתפותם של הילדים בכל אחד מסוגי הפעילויות בתכנית, בסולם מ-1: "השתתפו במידה מועטה מאוד או בכלל לא" עד 5: "השתתפו במידה רבה מאוד"

	השתתפו במידה מועטה מאוד או בכלל לא	השתתפו במידה מועטה	השתתפו במידה בינונית	השתתפו במידה רבה	השתתפו במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרבת/ת	לא רלוונטי
31. פעילויות ספורט	1	2	3	4	5	6	7	8
32. פעילויות אומנות	1	2	3	4	5	6	7	8
33. פעילויות חברתיות-ערכיות - ערכיים חברתיים ערכיים בדגש על מעורבות חברתית, האחר הוא אני, אני והקבוצה, וכדומה	1	2	3	4	5	6	7	8
34. בוקר של קריאה	1	2	3	4	5	6	7	8

8	7	6	5	4	3	2	1	35. ימי שיא שבועיים
8	7	6	5	4	3	2	1	36. מופעי תרבות
8	7	6	5	4	3	2	1	37. ביקורים במוזיאונים
8	7	6	5	4	3	2	1	38. פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר
8	7	6	5	4	3	2	1	39. פעילות משותפת להורים ולילדים, בסימן "חיי בצוותא בחברת הילדים"
8	7	6	5	4	3	2	1	40. פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"

(לא להקריא) שביעות רצון מתוכני התכנית

נתאר כעת היבטים שונים הקשורים בתכנית. נא ציין/י את מידת שביעות הרצון שלך ביחס לכל אחד מהם בסולם שמ-1: "שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא" עד 5: "שבע/ת רצון במידה רבה מאוד"

שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא	שבע/ת רצון במידה מועטה	שבע/ת רצון במידה בינונית	שבע/ת רצון במידה רבה	שבע/ת רצון במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	6	7	8	41. איכות התכנים המועברים
1	2	3	4	5	6	7	8	42. איכות הפעילויות
1	2	3	4	5	6	7	8	43. מגוון הפעילויות
1	2	3	4	5	6	7	8	44. רמת המדריכים
1	2	3	4	5	6	7	8	45. רמת הבטיחות
1	2	3	4	5	6	7	8	46. רמת המשמעת
1	2	3	4	5	6	7	8	47. איכות ארוחת עשר
1	2	3	4	5	6	7	8	48. רמת הארגון
1	2	3	4	5	6	7	8	49. ימי שיא שבועיים
1	2	3	4	5	6	7	8	50. פעילויות עם ההורים

51. באיזו מידה אתה שבע רצון מפעילויות העשרה ומופעי התרבות שנרכשו על ידי הרשות:

1. שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. שבע/ת רצון במידה מועטה
3. שבע/ת רצון במידה בינונית
4. שבע/ת רצון במידה רבה
5. שבע/ת רצון במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

52. באופן כללי, באיזו מידה חלו שינויים בהיקף פעילויות-החוץ בהשוואה לשנה שעברה

1. מספר פעילויות החוץ ירד במידה מועטה מאוד
2. מספר פעילויות החוץ ירד במידה מועטה
3. לא חלו כלל שינויים בהיקף פעילויות החוץ
4. מספר פעילויות החוץ עלה במידה רבה
5. מספר פעילויות החוץ עלה במידה רבה מאוד
6. לא יודע
7. לא ענה

נבקשך כעת לדרג את שביעות הרצון של הילדים, לדעתך, מכל אחד מסוגי הפעילויות בתכנית בסולם שמ 1: "שביעות רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא" עד 5: "שביעות רצון במידה רבה מאוד"

	שביעות רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא	שביעות רצון במידה מועטה	שביעות רצון במידה בינונית	שביעות רצון במידה רבה	שביעות רצון במידה רבה מאוד	יודע/ת לא	מסרב/ת	לא רלוונטי
53. פעילויות ספורט	1	2	3	4	5	6	7	8
54. פעילויות אומנות	1	2	3	4	5	6	7	8
55. פעילויות חברתיות- ערכיות - תכנים חברתיים ערכיים בדגש על מעורבות חברתית, 'האחר הוא אני', 'אני והקבוצה', תרבות הפנאי וערכי מפתח ה"ב"	1	2	3	4	5	6	7	8
56. בוקר של קריאה	1	2	3	4	5	6	7	8
57. מופעי תרבות	1	2	3	4	5	6	7	8
58. ביקורים במוזאונים	1	2	3	4	5	6	7	8

8	7	6	5	4	3	2	1	59. פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר
8	7	6	5	4	3	2	1	60. ימי שיא שבועיים
8	7	6	5	4	3	2	1	61. פעילות משותפת להורים ולילדים, בסימן "חיים בצוותא בחברת הילדים"
8	7	6	5	4	3	2	1	62. פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"

(לא לקריא) השתתפות ועמדות הורים

63. כעת נבקשך להתייחס ליום הפעילות המשותף שהתקיים להורים ולילדים בשעות אחר הצהריים. נא

ציין/י את מידת השתתפותם של ההורים ביום זה:

1. כל ההורים או מרביתם השתתפו בו
2. כשלושה רבעים מההורים השתתפו בו
3. כמחצית מההורים השתתפו בו
4. כרבע מההורים השתתפו בו
5. אף הורה או מעט מאוד הורים השתתפו בו
6. לא התקיים יום שיא
7. לא יודע/ת
8. מסרב/ת
9. לא רלוונטי

64. באיזו מידה לדעתך ההורים היו באופן כללי מרוצים מהתכנית?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

65. באיזו מידה לדעתך ההורים יהיו מעוניינים לרשום את ילדיהם לתכנית גם בקיץ הבא:

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

(לא להקריא) הדרכה

נא צייני/י ביחס לכל אחד מהתחומים הבאים, האם קיבלת הדרכה ייעודית לקראת התכנית, ואם כן, אם ההדרכה הייתה מספקת. הכוונה להדרכה מטעם מפקח מנהל חברה ונוער [למראיין – יש לשאול לגבי כל תחום האם ההדרכה הספיקה רק אם ציין "כן", שקיבל הדרכה בתחום].

	האם קיבלת הדרכה בתחום?		האם ההדרכה הייתה מספקת				
	כן	לא	כן	לא			
67-66 בטיחות	1	2	1	2	3	לא יודע/ת	לא רלוונטי
69-68 ביטחון	1	2	1	2	3	לא יודע/ת	לא רלוונטי
71-70 הזנה	1	2	1	2	3	לא יודע/ת	לא רלוונטי

(לא להקריא) תפיסות כלליות ביחס לתכנית

72. באיזו מידה מהווה לדעתך התכנית "בתי ספר של החופש הגדול" חלק מתפיסת מערכת החינוך "חינוך מסביב לשעון" ולא קייטנה בלבד?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

73. באיזו מידה אתה/ת חש/ה כי השתתפותכם בתכנית גרמה לשינוי בדרכי ההוראה שלכם?

1. אני לא חש/ה כל שינוי בדרכי ההוראה שלי בעקבות השתתפותי בתכנית
2. אני חש/ה שינוי מסוים בדרכי ההוראה שלי בעקבות השתתפותי בתכנית
3. אני חש/ה שינוי משמעותי בדרכי ההוראה שלי בעקבות השתתפותי בתכנית
4. לא יודע/ת
5. מסרב/ת
6. לא רלוונטי

74. במידה שהתכנית תמשיך באותה מתכונת, האם היית רוצה לשמש שוב כמדריך?

1. כן
2. לא

75. נא פרט מדוע _____

76. לסיכום, אילו הדבר היה תלוי בך, האם היית בוחר/ת להמשיך לקיים את התכנית "בתי ספר של החופש הגדול" גם בשנה הבאה?

1. כן, במתכונתה הנוכחית
2. כן, עם שינויים
3. לא

77. למי שענה 2 או 3: נא פרט _____

וכעת מספר שאלות לגביך. השאלות הן לצרכים סטטיסטיים בלבד, וכפי שציינו כל הפרטים יישארו חסויים ולא יעברו לאיש.

בשנת הלימודים תשע"ה אתה:

	כן	לא	לא יודע/ת	לא ענה	לא רלוונטי
78. מורה	1	2	3	4	5
79. מתמחה להוראה	1	2	3	4	5
80. סטודנט/ית להוראה/חינוך	1	2	3	4	5
81. סטודנט/ית לא להוראה/חינוך	1	2	3	4	5
82. מדריך/כה שאינו/ה סטודנט/ית	1	2	3	4	5
83. מד"צ	1	2	3	4	5
84. מש"צ	1	2	3	4	5
85. אחר	1	2	3	4	5

86. פרט _____

87. מהו גילך? _____

88. הערות: _____

תודה על שיתוף הפעולה!!!

בתי ספר של החופש הגדול – תשע"ה

שאלון רכז בית ספרי

<u>למילוי על ידי טלדור לפני תחילת הריאיון (עפ"י הרשימה)</u>			
שם המורה/מדריך:		ת.ז.:	מין:
סמל מוסד:	שם בית הספר:	היישוב:	
שם המראיין:		תאריך הריאיון:	
מגזר ופיקוח: <<דוברי עברית ממלכתי>><<דוברי עברית ממ"ד>> <<דוברי ערבית מגזר ערבי>><<דוברי ערבית מגזר דרוזי>><<דוברי ערבית מגזר בדואי>>			

שלום, שמי _____ ואני מתקשר מטעם משרד החינוך, ראמ"ה, הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך.

אנחנו מראיינים רכזים בית ספריים בתכנית "בתי הספר של החופש הגדול", על מנת ללמוד על היבטים שונים של התכנית מנקודת מבטם של הרכזים. נשמח אם תבחר להשתתף בסקר ולהשמיע את עמדותיך. המידע שנקבל יסייע למשרד החינוך להפיק לקחים ולהיערך לקראת המשך התכנית.

תשובותיך חסויות ומנותחות ברמה סטטיסטית בלבד. שמך, מספר תעודת הזהות והמידע האישי שלך יישארו חסויים ולא יועברו לאף אחד. כמו כן לא יועבר כל מידע לבית הספר, והדוחות שיפורסמו יהיו ברמה ארצית בלבד.

האם תוכל, בבקשה, להקדיש לי כרבע שעה מזמנך על מנת להשיב על השאלות או שברצונך שנקבע זמן אחר?

למראיין:

- אם לא יכול במועד הזה - קבע מועד חדש.
- שים לב להתאים את לשון הפנייה בשאלה – גבר או אישה – לקבוצת המגדר של המראיין/ת.
- כמו כן יש להתאים את הנוסח לקבוצת המגדר של המראיין/ת.

נתחיל

(לא להקריא) שביעות רצון כללית מהתכנית

66. באופן כללי, באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון מהתכנית "בתי ספר של החופש הגדול"?

1. שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. שבע/ת רצון במידה מועטה
3. שבע/ת רצון במידה בינונית
4. שבע/ת רצון במידה רבה
5. שבע/ת רצון במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

67. האם עבדת גם בשנה שעברה ב'בתי הספר של החופש הגדול'?

1. כן, באותו תפקיד
2. כן, בתפקיד אחר,
3. לא

68. איזה _____ ?

(לא להקריא) התנהלות יום יומית, סדר יום, משמעת

כעת נשאל מספר שאלות ביחס לפעילות היום יומית בתכנית:

69. כמה ילדים בממוצע נכללו בכל קבוצה בבית הספר שלך? _____

70. נא התייחס למידת נוכחות הילדים במשך שלושת שבועות התכנית:

1. כל הילדים הופיעו בכל או במרבית ימי התכנית
2. כשלושה רבעים מכלל הילדים הופיעו בכל ימי הפעילות או במרביתם
3. רק כמחצית מהילדים הופיעו בכל ימי הפעילות או במרביתם
4. רק כרבע מהילדים הופיעו בכל ימי הפעילות או במרביתם
5. כמעט כל הילדים לא הופיעו בכל ימי התכנית או במרביתם
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

71. האם חלו שינויים במספר הנרשמים בהשוואה לשנה שעברה?

1. מספר הנרשמים ירד במידה מועטה מאוד
2. מספר הנרשמים ירד במידה מועטה
3. מספר הנרשמים נשאר דומה
4. מספר הנרשמים עלה במידה רבה
5. מספר הנרשמים עלה במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

72. במהלך יום טיפוס, היכן התקיימו הפעילויות השונות:

1. כל שעות היום או רובן בתוך הכיתות או במבנה
2. חלק גדול מהיום בתוך הכיתות או במבנה
3. בתוך הכיתות ומחוצה להן במידה שווה
4. חלק גדול מהיום בחוץ
5. כל שעות היום או רובן מחוץ לכיתות
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

73. באיזו מידה התנהלה הפעילות היום יומית על פי סדר יום קבוע?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

74. מה הייתה רמת המשמעת במהלך הפעילויות?

1. נמוכה מאוד
2. נמוכה
3. בינונית
4. גבוהה
5. גבוהה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

כעת נשאל מספר שאלות ביחס לפעילויות שנערכו מחוץ לשטח בית ספר (למשל מופעי תרבות, ביקור במוזיאונים וכדומה).

75. באיזו מידה, להערכתך, הילדים היו שבעי רצון מפעילויות אלו?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

76. ביחס לפעילויות מחוץ לבית הספר, ההתארגנות ליציאה לפעילויות אלו:

1. הייתה כרוכה בקשיים רבים
2. הייתה כרוכה במעט קשיים
3. לא הייתה כרוכה בקשיים מיוחדים
4. לא יודע/ת
5. מסרב/ת
6. לא רלוונטי

77. באופן כללי, באיזו מידה חלו שינויים בהיקף פעילויות-החוץ בהשוואה לשנה שעברה

1. מספר פעילויות החוץ ירד במידה מועטה מאוד
2. מספר פעילויות החוץ ירד במידה מועטה
3. לא חלו כלל שינויים בהיקף פעילויות החוץ
4. מספר פעילויות החוץ עלה במידה רבה
5. מספר פעילויות החוץ עלה במידה רבה מאוד
6. לא יודע
7. לא ענה

78. באופן כללי, באיזו מידה אהבו הילדים את ארוחות העשר שניתנו להם?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

79. מי הכין את ארוחות העשר?

1. הן הגיעו מוכנות מספק מזון
2. הן הוכנו בבית הספר בעזרת הילדים
3. הן הוכנו בבית הספר ללא עזרת הילדים
4. לא יודע/ת
5. מסרב/ת
6. לא רלוונטי

(לא להקריא) תדירות הפעילויות

נתאר כעת פעילויות שונות אשר נכללו בתכנית. נא ציין/י לגבי כל אחת מהן את התדירות שבה כל פעילות התקיימה בסולם מ 1 – "בכלל לא" עד 5 – "כל יום או כמעט כל יום"

בכלל לא	פעם או פעמיים במהלך כל התכנית	בערך פעם בשבוע	3-2 פעמים בשבוע	כל יום או כמעט כל יום	לא יודע/ת	מסר ב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	6	7	8	80. פעילויות ספורט
1	2	3	4	5	6	7	8	81. פעילויות אומנות
1	2	3	4	5	6	7	8	82. פעילויות חברתיות-ערכיות - תכנים חברתיים ערכיים, בדגש על מעורבות חברתית, האחר הוא אני, אני והקבוצה, תרבות הפנאי וערכי מפתח ה"ב
1	2	3	4	5	6	7	8	83. בוקר של קריאה
1	2	3	4	5	6	7	8	84. מופעי תרבות
1	2	3	4	5	6	7	8	85. ביקורים במוזיאונים
1	2	3	4	5	6	7	8	86. פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר

ביחס לכל אחת מהפעילויות הבאות, נא ציין האם הן התקיימו במהלך התכנית:

כן	לא	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	87. ימי שיא שבועיים
1	2	3	4	5	88. פעילות משותפת להורים ולילדים בסימן " חיים בצוותא בחברת הילדים"
1	2	3	4	5	89. פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"

ביחס לפעילויות שנכללו בתכנית, נא ציין מי העביר אותן: המדריך/מורה או שהן נרכשו על ידי בית הספר/הרשות.

לא רלוונטי	מסרב/ת	לא יודע/ת	חלק מהפעילויות הועברו ע"י מורה/מדריך וחלקן נרכשו	הפעילויות נרכשו	העביר אותן מורה/מדריך	
6	5	4	3	2	1	90. פעילויות ספורט
6	5	4	3	2	1	91. פעילויות אומנות
6	5	4	3	2	1	92. פעילויות חברתיות-ערכיות - תכנים חברתיים ערכיים, בדגש על מעורבות חברתית, האחר הוא אני, אני והקבוצה, תרבות הפנאי וערכי מפתח ה"ב"
6	5	4	3	2	1	93. בוקר של קריאה
6	5	4	3	2	1	94. ימי שיא שבועיים

ביחס לכל אחד מסוגי הפעילויות שלהלן, נא ציינו את המידה שבה תדירותו בפועל תאמה את תכנית העבודה:

לא רלוונטי	מסרב/ת	לא יודע/ת	התקיימו הרבה יותר מן הדרוש על פי תכנית העבודה	התקיימו קצת יותר מן הדרוש על פי תכנית העבודה	התקיימו בערך על פי תכנית העבודה	התקיימו קצת פחות מן הדרוש על פי תכנית העבודה	התקיימו הרבה פחות מן הדרוש על פי תכנית העבודה	
8	7	6	5	4	3	2	1	95. פעילויות ספורט
8	7	6	5	4	3	2	1	96. פעילויות אומנות
8	7	6	5	4	3	2	1	97. פעילויות חברתיות-ערכיות
8	7	6	5	4	3	2	1	98. בוקר של קריאה
8	7	6	5	4	3	2	1	99. ימי שיא שבועיים
8	7	6	5	4	3	2	1	100. מופעי תרבות
8	7	6	5	4	3	2	1	101. ביקורים במוזאונים

8	7	6	5	4	3	2	1	102. פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר
---	---	---	---	---	---	---	---	---

נבקשך כעת לציין את מידת השתתפותם של הילדים בכל אחד מסוגי הפעילויות בתכנית, בסולם שמ- - "השתתפו במידה מועטה מאוד או בכלל לא" עד 5 - "השתתפו במידה רבה מאוד"

	השתתפו במידה מועטה מאוד או בכלל לא	השתתפו במידה מועטה	השתתפו במידה בינונית	השתתפו במידה רבה	השתתפו במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרבת	לא רלוונטי
103. פעילויות ספורט	1	2	3	4	5	6	7	8
104. פעילויות אומנות	1	2	3	4	5	6	7	8
105. פעילויות חברתיות- ערכיות - תכנים חברתיים ערכיים בדגש על מעורבות חברתית, 'האחר הוא אני', 'אני והקבוצה', וכדומה	1	2	3	4	5	6	7	8
106. בוקר של קריאה	1	2	3	4	5	6	7	8
107. ימי שיא שבועיים	1	2	3	4	5	6	7	8
108. מופעי תרבות	1	2	3	4	5	6	7	8
109. ביקורים במוזאונים	1	2	3	4	5	6	7	8
110. פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר	1	2	3	4	5	6	7	8
111. פעילות משותפת להורים ולילדים בסימן "חיים בצוותא בחברת הילדים"	1	2	3	4	5	6	7	8
112. פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"	1	2	3	4	5	6	7	8

(לא להקריא) שביעות רצון מתוכני התכנית

113. באיזו מידה אתה שבע רצון מפעילויות ההעשרה ומופעי התרבות שנרכשו על ידי הרשות:

1. שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. שבע/ת רצון במידה מועטה
3. שבע/ת רצון במידה בינונית
4. שבע/ת רצון במידה רבה
5. שבע/ת רצון במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

נבקשך כעת לדרג את שביעות הרצון של הילדים, לדעתך, מכל אחד מסוגי הפעילויות בתכנית בסולם שם-1 - "שביעות רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא" עד 5 - "שביעות רצון במידה רבה מאוד".

שביעות רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא	שביעות רצון במידה מועטה	שביעות רצון במידה בינונית	שביעות רצון במידה רבה	שביעות רצון במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8

8	7	6	5	4	3	2	1	122. פעילות משותפת להורים ולילדים בסימן "חיים בצוותא בחברת הילדים"
8	7	6	5	4	3	2	1	123. פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"

(לא לקריא) השתתפות ועמדות הורים

124. כעת נבקשך להתייחס ליום הפעילות המשותף להורים ולילדים שהתקיים בשעות אחר

הצהריים. נא ציין/י את מידת השתתפותם של ההורים ביום זה:

1. כל ההורים או רובם השתתפו בו
2. כשלושה רבעים מההורים השתתפו בו
3. כמחצית מההורים השתתפו בו
4. כרבע מההורים השתתפו בו
5. כל ההורים או רובם לא השתתפו בו
6. לא התקיים יום שיא
7. לא יודעת
8. מסרבת
9. לא רלוונטי

125. באיזו מידה, לדעתך, ההורים היו מרוצים מהתכנית באופן כללי?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

126. באיזו מידה, לדעתך, ההורים יהיו מעוניינים לרשום את ילדם לתכנית גם בקיץ הבא:

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

(לא להקריא) הדרכה

נא צייני/י ביחס לכל אחד מהתחומים הבאים, אם קיבלת הדרכה ייעודית לקראת התכנית, ואם כן, אם ההדרכה הייתה מספקת. הכוונה להדרכה מטעם מפקח מנהל חברה ונוער [למראיין – יש לשאול לגבי כל תחום אם ההדרכה הספיקה רק אם ציין "כן" שקיבל הדרכה בתחום].

האם קיבלת הדרכה בתחום?			האם ההדרכה הייתה מספקת				
כן	לא		כן	לא		לא יודע/ת	לא ענה
1	2		1	2	3	4	5
127.	128.	בטיחות	1	2	3	4	5
129.	130.	ביטחון	1	2	3	4	5
131.	132.	הזנה	1	2	3	4	5

(לא להקריא) תפיסות כלליות ביחס לתכנית

68. באיזו מידה מהווה לדעתכם התכנית בתי ספר של החופש הגדול חלק מתפיסת מערכת החינוך "חינוך מסביב לשעון" ולא קייטנה בלבד?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

69. במידה שהתכנית תמשיך באותה מתכונת, האם היית רוצה לשמש שוב כרכז?

1. כן
2. לא

70. נא פרט מדוע _____

71. לסיכום, אילו הדבר היה תלוי בך, האם היית בוחר/ת להמשיך לקיים את התכנית "בתי ספר של החופש הגדול" גם בשנה הבאה?

1. כן, במתכונתה הנוכחית
2. כן, עם שינויים
3. לא

72. למי שענה 2 או 3 : נא פרט _____

וכעת מספר שאלות לגביך. השאלות הן לצרכים סטטיסטיים בלבד, וכפי שציינו, כל הפרטים יישארו חסויים ולא יעברו לאיש.

בשנת הלימודים תשע"ה אתה:

לא רלוונטי	לא ענה	לא יודע/ת	לא	כן	
5	4	3	2	1	73. מנהל/ת
5	4	3	2	1	74. מורה
5	4	3	2	1	75. סטודנט/ית להוראה/חינוך
5	4	3	2	1	76. סטודנט/ית לא להוראה/חינוך
5	4	3	2	1	77. אחר

78. אחר, פרט _____

79. מהו גילך? _____

80. הערות: _____

תודה על שיתוף הפעולה!!!

בתי ספר של החופש הגדול – תשע"ה

שאלון הורים שהצטרפו לתכנית

<u>למילוי על ידי טלדור לפני תחילת הריאיון (עפ"י הרשימה)</u>			
שם הילד:		ת.ז ילד:	
שם ההורה 1:		ת.ז הורה 1:	
טלפון הורה 1:		טלפון הורה 1:	
סמל מוסד:	שם בית הספר:	כיתה ומקבילה:	היישוב:
שם המראיין:		תאריך הריאיון:	
מגזר ופיקוח: <<דוברי עברית ממלכתי>> <<דוברי עברית ממ"ד>> <<דוברי ערבית מגזר ערבי>> <<דוברי ערבית מגזר דרוזי>> <<דוברי ערבית מגזר בדואי>>			

שלום, שמי _____, ואני מתקשר מטעם משרד החינוך, ראמ"ה, הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך.

אנחנו מראיינים הורים לתלמידים בבתי ספר שונים בארץ אשר הצטרפו השנה לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול', על מנת ללמוד מה חושבים ההורים על התכנית. כמשרד החינוך חשוב לנו ללמוד על עמדות ההורים כלפי החינוך של ילדיהם, ונשמח אם תבחר להשתתף בסקר ולהשמיע את עמדותיך.

תשובותיך חסויות ומנותחות ברמה סטטיסטית בלבד. שמך, מספר תעודת הזהות והמידע האישי שלך יישארו חסויים ולא יועברו לאף אחד. כמו כן לא יועבר כל מידע לבית הספר, והדוחות שיפורסמו יהיו ברמה ארצית בלבד.

האם תוכל, בבקשה, להקדיש לי כרבע שעה מזמנך על מנת להשיב על השאלות או שברצונך שנקבע זמן אחר?

למראיין:

- אם לא יכול במועד הזה - קבע מועד חדש.

- שים לב להתאים את לשון הפנייה בשאלה – בן או בת – לקבוצת המגדר של התלמיד/ה.
- כמו כן יש להתאים את הנוסח לקבוצת המגדר של המרואיין.

לפי הרישומים במשרד החינוך ילדך/ילדתך _____ <<שם הילד>> לומד/ת בבית ספר _____ <<שם בית הספר>> בכיתה _____ <<השכבה והמקבילה שבהן הילד לומד>>.

האם הרישומים נכונים?

1. ההורה מאשר שהוא אכן אב/אם של ילד זה (ולא משנה באיזו כיתה ובאיזה בית ספר) <<המשך בשאלון.

2. ההורה אינו מאשר שהוא אב/אם של ילד זה (ולא משנה באיזו כיתה ובאיזה בית ספר) <<הודה למרואיין והפסק את הריאיון.

במסגרת מחקר הערכה של התכנית "בתי ספר של החופש הגדול", ראמ"ה מראיינת הורים לילדים שהצטרפו השנה לתכנית. נודה לך אם תקדיש/י לנו מעט זמן על מנת לענות על שאלות שונות ביחס לתכנית. המידע שנקבל יסייע למשרד החינוך להפיק לקחים ולהיערך לקראת המשך התכנית.

נתחיל

(לא להקריא) שביעות רצון כללית מהתכנית

133. באופן כללי, באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון מהתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול'?

1. שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. שבע/ת רצון במידה מועטה
3. שבע/ת רצון במידה בינונית
4. שבע/ת רצון במידה רבה
5. שבע/ת רצון במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

(לא להקריא) היכרות, ידע והנגשת פרטי התכנית להורים

134. באופן כללי, באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון מהמידע שקיבלת ביחס לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול':

1. שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. שבע/ת רצון במידה מועטה
3. שבע/ת רצון במידה בינונית
4. שבע/ת רצון במידה רבה
5. שבע/ת רצון במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

נתאר כעת דרכים אפשריות שונות שבאמצעותן ניתן היה לקבל מידע ביחס לתכנית "בתי ספר של החופש הגדול". נא ציין ביחס לכל אחת מהן האם קיבלת באמצעותה מידע ביחס לתכנית:

135. הורים אחרים	כן	לא	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי
1	2	0	9	8	
136. מידע שנשלח במייל	1	2	0	9	8
137. עיתונות מקומית	1	2	0	9	8
138. מפגשי הסברה	1	2	0	9	8
139. חומר שנשלח הביתה	1	2	0	9	8
140. אתר אינטרנט של בית הספר	1	2	0	9	8
141. אתר אינטרנט של היישוב	1	2	0	9	8
142. אחר	1	2	0	9	8

143. פרט

(לא להקריא) שביעות רצון מקבלת מידע ביחס לתכנית:

ביחס למידע שקיבלת ביחס לתכנית "בתי ספר של החופש הגדול", נא ציין באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון מכל אחד מן ההיבטים הבאים על סולם בן 5 רמות: 1 - "שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא", 5 - "שבע/ת רצון במידה רבה מאוד":

144. כמות המידע שקיבלת	שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא	שבע/ת רצון במידה מועטה	שבע/ת רצון במידה בינונית	שבע/ת רצון במידה רבה	שבע/ת רצון במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי
1	2	3	4	5	0	9	8	
145. מועד קבלת המידע (כלומר, מספיק זמן מראש)	1	2	3	4	5	0	9	8
146. מידת הפירוט והבהירות של המידע שקיבלת	1	2	3	4	5	0	9	8
147. קיומם של גורמים שאליהם יכולת לפנות כדי לקבל הבהרות ביחס לתכנית	1	2	3	4	5	0	9	8

(לא להקריא) אלטרנטיבות לתכנית

קיימות מסגרות שונות לילדים לחודשי הקיץ. ביחס לכל אחת מן המסגרות שיתוארו להלן, נא ציין/י האם היא היוותה חלופה אפשרית עבורכם במקום התכנית "בתי ספר של החופש הגדול":

לא רלוונטי	מסרב/ת	לא יודע/ת	לא	כן	
8	9	0	2	1	148. קייטנה יישובית/מתנ"ס
8	9	0	2	1	149. קייטנה פרטית
8	9	0	2	1	150. פעילות ביתית בהשגחת מטפלת/בייבי סיטר/אחים בוגרים
8	9	0	2	1	151. פעילות ביתית בהשגחת אחד ההורים
8	9	0	2	1	152. אחר

153. פרט

באיזו מסגרת שהה/תה בנכם/בתכם בקיץ של השנה שעברה?

לא רלוונטי	מסרב/ת	לא יודע/ת	לא	כן	
8	9	0	2	1	154. בית ספר של החופש הגדול
8	9	0	2	1	155. קייטנה יישובית/מתנ"ס
8	9	0	2	1	156. קייטנה פרטית
8	9	0	2	1	157. פעילות ביתית בהשגחת מטפלת/בייבי סיטר/אחים בוגרים
8	9	0	2	1	158. פעילות ביתית בהשגחת אחד ההורים
8	9	0	2	1	159. אחר

160. פרט

נתאר כעת מניעים אפשריים להצטרפות ילדים לתכנית "בתי ספר של החופש הגדול". ביחס לכל מניע, נא צייני/ את המידה שבה הוא היווה שיקול מבחינתכם לרישום בנכם/בתכם לתכנית, כאשר 1 - "במידה מועטה מאוד או בכלל לא" ו-5 - "במידה רבה מאוד".

לא רלוונטי	מסרב/ת	לא יודע/ת	במידה רבה מאוד	מידה רבה	מידה בינונית	במידה מועטה	במידה מועטה מאוד או בכלל לא	
8	9	0	5	4	3	2	1	161. עלות
8	9	0	5	4	3	2	1	162. רצון הילד/ה
8	9	0	5	4	3	2	1	163. השתתפות חברים של ילדכם בתכנית
8	9	0	5	4	3	2	1	164. איכות התכנים והפעילויות בתכנית
8	9	0	5	4	3	2	1	165. איכות הצוות
8	9	0	5	4	3	2	1	166. נוחות הגעה למתחם התכנית

8	9	0	5	4	3	2	1	167. בטיחות
---	---	---	---	---	---	---	---	-------------

עמדות ביחס לעלות התכנית והצהרון

כעת נשאל מספר שאלות ביחס לעלות התכנית.

168. כמה שילמתם עבור ההשתתפות בתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול'? (ללא הצהרון)

169. לדעתכם, התשלום עבור ההשתתפות בתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' היה:

1. סביר
2. מעט יקר
3. יקר מאוד
4. לא יודעת
5. מסרבת
6. לא רלוונטי

170. האם בנכם/בתכם השתתף בצהרון?

1. כן
2. לא (דלג לשאלה 40)

171. (למי שענה כן בשאלה 37): כמה שילמתם עבור הצהרון?

172. (למי שענה כן בשאלה 37): לדעתכם, התשלום לצהרון היה?

1. סביר
2. מעט יקר
3. יקר מאוד
4. לא יודעת
5. מסרבת
6. לא רלוונטי

173. (למי שענה לא בשאלה 37): האם הסיבה לאי-ההשתתפות בצהרון הייתה עלותו?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

174. פרט לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול', האם ילדכם ישתתף בקייטנה גם בהמשך החופש?

1. כן

2. לא

**(לא להקריא) השתתפות ילדים, השפעת ההשתתפות בתכנית על התנהלות הורים
בעבודה ועל התכניות לקיץ**

175. האם ילדכם השתתף בתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' בכל הימים או במרביתם?

1. כן (עבור לשאלה 44)
2. לא

176. (למי שענה לא בשאלה 42). להלן מספר סיבות אפשריות לאי-השתתפות ילדים בתכנית. נא ציין/י

ביחס לכל אחת באיזו מידה היא היוותה סיבה לאי-הגעתו של ילדכם לתכנית

	במידה מועטה או מאוד לא בכלל לא	במידה מועטה	מידה בינונית	מידה רבה	במידה רבה מאוד	לא יודע ת/ת	מסרב ת/ת	לא רלוונטי
177. הילד/ה פשוט לא רצה	1	2	3	4	5	0	9	8
178. פעילויות משפחתיות	1	2	3	4	5	0	9	8
179. צום הרמדאן (לדוברי ערבית)	1	2	3	4	5	0	9	8
180. חוסר עניין בפעילויות	1	2	3	4	5	0	9	8
181. קשיים חברתיים	1	2	3	4	5	0	9	8
182. עייפות	1	2	3	4	5	0	9	8

183. כיצד השפיעה השתתפות ילדכם בתכנית בתי ספר של החופש הגדול על יכולתכם להמשיך לעבוד כרגיל?

1. השפיעה מאוד לרעה
2. השפיעה לרעה
3. לא השפיעה
4. השפיעה לטובה
5. השפיעה מאוד לטובה
6. לא יודעת/ת
7. מסרבת/ת
8. לא רלוונטי

184. כיצד השפיעה השתתפות ילדכם בתכנית בתי ספר של החופש הגדול על תכניותיכם המשפחתיות לחופש הגדול?

1. השפיעה מאוד לרעה
2. השפיעה לרעה
3. לא השפיעה
4. השפיעה לטובה
5. השפיעה מאוד לטובה.
6. לא יודעת/ת
7. מסרבת/ת

8. לא רלוונטי

(לא להקריא) סדר יום, משמעת, אחראים

כעת נשאל מספר שאלות ביחס להתנהלות היום יומית בתכנית.

185. מי שימש מבחינתכם הדמות האחראית בתכנית? האדם שאליו פניתם בבקשות או כשנתקלתם

בבעיות שונות?

1. המדריך האישי של ילדכם
2. המדריך האחראי על הקבוצה
3. רכז בית ספרי
4. מנהל אגף חינוך רשותי
5. אחר _____

186. מה הייתה רמת המשמעת במהלך הפעילויות?

1. נמוכה מאוד
2. נמוכה
3. בינונית
4. גבוהה
5. גבוהה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

(לא להקריא) תפיסות ושביעות רצון מתוכני התכנית

187. בסך הכול, באיזו מידה ילדכם/ילדתכם היה/תה מרוצה מהתכנית:

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

נא ציינו באיזו מידה ילדכם/תכם היה/תה שבע/ת רצון ביחס לכל אחד מן ההיבטים הבאים, כאשר 1 - "שבע רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא" ו-5 - "שבע/ת רצון במידה רבה מאוד":

שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא	שבע/ת רצון במידה מועטה	שבע/ת רצון בינונית	שבע/ת רצון מידה רבה	שבע/ת רצון במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	0	9	8	188. ארוחת עשר
1	2	3	4	5	0	9	8	189. סוגי הפעילויות
1	2	3	4	5	0	9	8	190. הקשר עם המדריכים
1	2	3	4	5	0	9	8	191. תנאים פיסיים לקיום הפעילויות (מספיק מקום/ציוד וכו')
1	2	3	4	5	0	9	8	192. זמן למנוחה

נציג כעת פעילויות שונות שנערכו במסגרת התכנית. נבקשכם לציין ביחס לכל אחת מהן באיזו מידה ילדכם/ילדתכם נהנה/תה להשתתף בה, על סולם בן 5 רמות, כאשר: 1 - במידה מועטה או כלל לא, 5 - במידה רבה מאוד:

במידה מועטה או כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	0	9	8	193. פעילויות ספורט
1	2	3	4	5	0	9	8	194. פעילויות אומנות
1	2	3	4	5	0	9	8	195. פעילויות חברתיות-ערכיות (למשל, פעילויות המדגישות תכנים חברתיים-ערכיים של מעורבות חברתית "האחר הוא אני")
1	2	3	4	5	0	9	8	196. פעילות בנושא ספרים וקריאה
1	2	3	4	5	0	9	8	197. ימי שיא שבועיים
1	2	3	4	5	0	9	8	198. מופעי תרבות
1	2	3	4	5	0	9	8	199. ביקורים במוזיאונים
1	2	3	4	5	0	9	8	200. פעילויות העשרה שנרכשו והופעלו בבית הספר

8	9	0	5	4	3	2	1	201. פעילות משותפת להורים ולילדים בסימן "קשר משפחתי", שהתקיימה בשעות אחר הצהריים
8	9	0	5	4	3	2	1	202. פעילות משותפת לילדים ולנוער בסימן "מעורבות חברתית בקהילה"

נבקשך כעת לציין/י את מידת שביעות הרצון שלך ביחס לכל אחד מההיבטים הבאים הקשורים לתכנית, על סולם בן 5 רמות, כאשר 1 - "שבע/ת רצון במידה מועטה או בכלל לא", 5 - "שבע/ת רצון במידה רבה מאוד":

שבע/ת רצון במידה מועטה או בכלל לא	שבע/ת רצון במידה מועטה	שבע/ת רצון במידה בינונית	שבע/ת רצון במידה רבה	שבע/ת רצון במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	0	9	8	203. איכות התכנים המועברים
1	2	3	4	5	0	9	8	204. איכות הפעילויות
1	2	3	4	5	0	9	8	205. מגוון הפעילויות
1	2	3	4	5	0	9	8	206. היקף הפעילויות מחוץ לבית הספר
1	2	3	4	5	0	9	8	207. איכות הצוות
1	2	3	4	5	0	9	8	208. הרכב קבוצת הילדים
1	2	3	4	5	0	9	8	209. רמת הבטיחות
1	2	3	4	5	0	9	8	210. רמת המשמעת
1	2	3	4	5	0	9	8	211. איכות ארוחת העשר
1	2	3	4	5	0	9	8	212. רמת הארגון
1	2	3	4	5	0	9	8	213. ניקיון והיגיינה
1	2	3	4	5	0	9	8	214. ימי שיא שבועיים
1	2	3	4	5	0	9	8	215. פעילות עם ההורים

216. באיזו מידה, לדעתכם, ילדכם/ילדתכם יהיה/תהיה מעוניין/ת להשתתף בתכנית גם בקיץ הבא:

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

217. באיזו מידה תהיו מעוניינים לרשום את ילדכם לתכנית גם בקיץ הבא:

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

(לא להקריא) תפיסות כלליות ביחס לתכנית

218. באיזו מידה התכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' היא כמו קייטנות אחרות שאתם מכירים?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית (דלג לשאלה 87)
4. במידה רבה (דלג לשאלה 87)
5. במידה רבה מאוד (דלג לשאלה 87)
6. לא יודעת (דלג לשאלה 87)
7. מסרבת (דלג לשאלה 87)
8. לא רלוונטי (דלג לשאלה 87)

219. (למי שענה א' או ב' בשאלה 85) באיזה אופן היא שונה מקייטנות אחרות?

220. באיזו מידה השפיעה השתתפות ילדכם/ילדתכם בתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' על

תפיסתכם ביחס לבית הספר:

1. השפיעה מאוד לרעה
2. השפיעה לרעה
3. לא השפיעה
4. השפיעה לטובה
5. השפיעה מאוד לטובה
6. לא יודעת
7. מסרבת

8. לא רלוונטי

221. באיזו מידה השפיעה השתתפות ילדכם/ילדתכם בתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול' על הקשר שלכם עם צוות ההוראה בבית הספר:

1. השפיעה מאוד לרעה
2. השפיעה לרעה
3. לא השפיעה
4. השפיעה לטובה
5. השפיעה מאוד לטובה
6. לא יודעת
7. מסרבת
8. לא רלוונטי

222. לסיכום, אילו הדבר היה תלוי בך, האם היית בוחרת/להמשיך לקיים את התכנית בתי ספר של החופש הגדול גם בשנה הבאה?

1. כן, במתכונתה הנוכחית
2. כן, עם שינויים
3. לא

223. למי שענה ב' או ג': פרט

וכעת נעבור למספר שאלות עליך. השאלות הן לצרכים סטטיסטיים בלבד, וכפי שצינו, כל הפרטים יישארו חסויים ולא יעברו לאיש.

224. לסימון המראיין: האם המרואיין הוא

1. אימא
2. אבא

225. האם את/ה?

1. חילוני
2. מסורתי
3. דתי שאינו חרדי
4. לא יודעת (לא להקריא)
5. מסרבת (לא להקריא)
6. לא רלוונטי (לא להקריא)

226. מהו התואר הגבוה ביותר שיש לך?

1. לימודים ללא תעודת בגרות
2. תעודת בגרות
3. תואר ראשון או תעודה אחרי בגרות
4. תואר שני
5. תואר שלישי
6. לא יודעת (לא להקריא)
7. מסרבת (לא להקריא)
8. לא רלוונטי (לא להקריא)

227. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ההכנסה הממוצעת למשפחה בישראל לחודש עומדת על כ- 14 אלף ש"ח ברוטו. האם היית מגדיר את ההכנסה של המשפחה שלך כנמצאת

1. הרבה מתחת לממוצע.
2. במידת מה מתחת לממוצע.
3. כמו הממוצע.
4. במידת מה מעל הממוצע.
5. הרבה מעל לממוצע.
6. לא יודע/ת (לא להקריא)
7. מסרב/ת (לא להקריא)
8. לא רלוונטי (לא להקריא)

תודה על שיתוף הפעולה !!!

בתי ספר של החופש הגדול – תשע"ה

שאלון הורים שלא הצטרפו לתכנית

<u>למילוי על-ידי טלדור לפני תחילת הריאיון (עפ"י הרשימה)</u>			
שם הילד:		ת.ז. ילד:	
שם ההורה 1:		ת.ז. הורה 1:	
טלפון הורה 1:		טלפון הורה 1:	
סמל מוסד:	שם בית הספר:	כיתה ומקבילה:	היישוב:
שם המראיין:		תאריך הריאיון:	
מגזר ופיקוח: <<דוברי עברית ממלכתי>> <<דוברי עברית ממ"ד>> <<דוברי ערבית מגזר ערבי>> <<דוברי ערבית מגזר דרוזי>> <<דוברי ערבית מגזר בדואי>>			

שלום, שמי _____, ואני מתקשר מטעם משרד החינוך, ראמ"ה, הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך.

אנחנו מראיינים הורים לתלמידים בבתי ספר שונים בארץ אשר בחרו שלא להצטרף לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול', על מנת ללמוד מה חושבים ההורים על התכנית. כמשרד החינוך חשוב לנו ללמוד על עמדות ההורים כלפי החינוך של ילדיהם, ונשמח אם תבחר להשתתף בסקר ולהשמיע את עמדותיך.

תשובותיך חסויות ומנותחות ברמה סטטיסטית בלבד. שמך, מספר תעודת הזהות והמידע האישי שלך יישארו חסויים ולא יועברו לאף אחד. כמו כן לא יועבר כל מידע לבית הספר, והדוחות שיפורסמו יהיו ברמה ארצית בלבד.

האם תוכל, בבקשה, להקדיש לי כרבע שעה מזמנך כדי להשיב על השאלות או שברצונך שנקבע זמן אחר?

למראיין:

- אם לא יכול במועד הזה - קבע מועד חדש.

- שים לב להתאים את לשון הפנייה בשאלה – בן או בת – לקבוצת המגדר של התלמיד/ה.
- כמו כן יש להתאים את הנוסח לקבוצת המגדר של המרואיין.

לפי הרישומים במשרד החינוך ילדך/ילדתך _____ <<שם הילד>> לומד/ת בבית ספר
 _____ <<שם בית הספר>> בכיתה _____ <<השכבה והמקבילה שבהן הילד לומד>>.
 האם הרישומים נכונים?

3. ההורה מאשר כי הוא אב/אם לילד זה (ולא משנה באיזו כיתה ובאיזה בית ספר) <<המשך בשאלון.

4. ההורה אינו מאשר שהוא אב/אם לילד זה (ולא משנה באיזו כיתה ובאיזה בית ספר) <<הודה למרואיין והפסק את הריאיון.

במסגרת ההערכה של התכנית "בתי ספר של החופש הגדול", ראמ"ה מראיינת הורים לילדים שלא הצטרפו השנה לתכנית. נודה לך אם תקדיש/י לנו מעט זמן על מנת לענות על שאלות שונות ביחס לתכנית. המידע שנקבל יסייע למשרד החינוך להפיק לקחים ולהיערך לקראת המשך התכנית.

נתחיל

(לא להקריא) היכרות, ידע והנגשת פרטי התכנית להורים

228. באופן כללי, באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון מהמידע שקיבלת ביחס לתכנית "בתי ספר של החופש הגדול":

1. שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. שבע/ת רצון במידה מועטה
3. שבע/ת רצון במידה בינונית
4. שבע/ת רצון במידה רבה
5. שבע/ת רצון במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

נתאר כעת דרכים אפשריות שונות שבאמצעותן ניתן היה לקבל מידע ביחס לתכנית בתי ספר של החופש הגדול. נא ציין ביחס לכל אחת מהן האם קיבלת באמצעותה מידע ביחס לתכנית:

	כן	לא	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי
229. הורים אחרים	1	2	0	9	8
230. מידע שנשלח במייל	1	2	0	9	8
231. עיתונות מקומית	1	2	0	9	8
232. מפגשי הסברה	1	2	0	9	8
233. חומר שנשלח הביתה	1	2	0	9	8
234. אתר אינטרנט של בית הספר	1	2	0	9	8

235. אתר אינטרנט של היישוב	1	2	0	9	8
236. אחר: _____					

(לא להקריא) שביעות רצון מקבלת מידע ביחס לתכנית:

ביחס למידע שקיבלת ביחס לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול', נא ציין באיזו מידה את/ה שבע/ת רצון מכל אחד מן ההיבטים הבאים, על סולם בן 5 רמות, כאשר 1 - "שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא", 5 - "שבע/ת רצון במידה רבה מאוד":

שבע/ת רצון במידה מועטה מאוד או בכלל לא	שבע/ת רצון במידה מועטה	שבע/ת רצון במידה בינונית	שבע/ת רצון במידה רבה	שבע/ת רצון במידה רבה מאוד	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	3	4	5	0	9	8	237. כמות המידע שקיבלת
1	2	3	4	5	0	9	8	238. מועד קבלת המידע (כלומר מספיק זמן מראש)
1	2	3	4	5	0	9	8	239. מידת הפירוט והבהירות של המידע שקיבלת
1	2	3	4	5	0	9	8	240. קיומם של גורמים ש אליהם יכולת לפנות לשם קבלת הבהרות ביחס לתכנית

(לא להקריא) אלטרנטיבות לתכנית

ביחס לכל אחת מן המסגרות הבאות, נא ציין אם היא היוותה חלופה אפשרית עבורכם לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול':

כן	לא	לא יודע/ת	מסרב/ת	לא רלוונטי	
1	2	0	9	8	241. קייטנה יישובית/מתנ"ס
1	2	0	9	8	242. קייטנה פרטית
1	2	0	9	8	243. פעילות ביתית בהשגחת מטפלת/בייבי סיטר/אחים בוגרים
1	2	0	9	8	244. פעילות ביתית בהשגחת אחד ההורים
					245. אחר: _____

באיזו מסגרת שהה/תה בנכם/בתכם בקיץ של השנה שעברה?

לא רלוונטי	מסרב/ת	לא יודע/ת	לא	כן	
8	9	0	2	1	246. בית הספר של החופש הגדול
8	9	0	2	1	247. קייטנה יישובית/מתנ"ס
8	9	0	2	1	248. קייטנה פרטית
8	9	0	2	1	249. פעילות ביתית בהשגחת מטפלת/בייבי סיטר/אחים בוגרים
8	9	0	2	1	250. פעילות ביתית בהשגחת אחד ההורים
					251. אחר: _____

באיזו מסגרת שהה/תה בנכם/בתכם בקיץ השנה?

לא רלוונטי	מסרב/ת	לא יודע/ת	לא	כן	
8	9	0	2	1	252. קייטנה יישובית/מתנ"ס
8	9	0	2	1	253. קייטנה פרטית
8	9	0	2	1	254. פעילות ביתית בהשגחת מטפלת/בייבי סיטר/אחים בוגרים
8	9	0	2	1	255. פעילות ביתית בהשגחת אחד ההורים
					256. אחר: _____

נציין כעת מניעים אפשריים שונים להצטרפות ילדים לתכנית 'בתי הספר של החופש הגדול'. ביחס לכל מניע, נא ציינו את המידה שבה הוא היווה עבורכם שיקול לאי-רישום בנכם/בתכם לתכנית, כאשר 1 - "במידה מועטה מאוד או בכלל לא" ו 5 - "במידה רבה מאוד".

לא רלוונטי	מסרב/ת	לא יודע/ת	במידה רבה מאוד	מידה רבה	מינוי מידה	במידה מועטה	במידה מועטה או בכלל לא	
8	9	0	5	4	3	2	1	257. עלות התכנית
8	9	0	5	4	3	2	1	258. עלות הצהרון
8	9	0	5	4	3	2	1	259. רצון הילד/ה
8	9	0	5	4	3	2	1	260. מסגרות שאליון נרשמו חברים של ילדכם
8	9	0	5	4	3	2	1	261. איכות התכנים והפעילויות בתכנית

8	9	0	5	4	3	2	1	262. איכות התכנים והפעילויות במסגרות אחרות
8	9	0	5	4	3	2	1	263. איכות הצוות
8	9	0	5	4	3	2	1	264. איכות הצוות במסגרות אחרות
8	9	0	5	4	3	2	1	265. נוחות הגעה למתחם התכנית
8	9	0	5	4	3	2	1	266. בטיחות
8	9	0	5	4	3	2	1	267. מועד תחילת רישום מאוחר
								268. אחר _____

269. באיזו מידה תהיו מעוניינים לרשום את ילדכם לתכנית בקיץ הבא:

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת
8. לא רלוונטי

(לא להקריא) תפיסות כלליות ביחס לתכנית

270. באיזו מידה התכנית בתי ספר של החופש הגדול דומה לקייטנות אחרות שאתם מכירים?

1. במידה מועטה מאוד או בכלל לא
2. במידה מועטה
3. במידה בינונית
4. במידה רבה
5. במידה רבה מאוד
6. לא יודע/ת
7. מסרב/ת

271. (למי שענה 'א' או 'ב' בשאלה 42) באיזה אופן היא שונה מקייטנות אחרות?

וכעת נעבור למספר שאלות עליך. השאלות הן לצרכים סטטיסטיים בלבד, וכפי שצינו כל הפרטים יישארו חסויים ולא יעברו לאיש.

272. (לסימון המראיין: האם המראיין הוא)

1. אימא
2. אבא

273. האם את/ה?

1. חילוני
2. מסורתי
3. דתי שאינו חרדי
4. לא יודע/ת (לא להקריא)
5. מסרב/ת (לא להקריא)
6. לא רלוונטי (לא להקריא)

274. מהו התואר הגבוה ביותר שיש לך?

1. לימודים ללא תעודת בגרות
2. תעודת בגרות
3. תואר ראשון או תעודה אחרי בגרות
4. תואר שני
5. תואר שלישי
6. לא יודע/ת (לא להקריא)
7. מסרב/ת (לא להקריא)
8. לא רלוונטי (לא להקריא)

- א. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ההכנסה הממוצעת למשפחה בישראל לחודש עומדת על כ-14 אלף ש"ח ברוטו. איך היית מגדיר את ההכנסה של המשפחה שלך? הרבה מתחת לממוצע.
- ב. במידת מה מתחת לממוצע.
- ג. כמו הממוצע.
- ד. במידת מה מעל הממוצע.
- ה. הרבה מעל לממוצע.
- ו. לא יודע/ת (לא להקריא)
- ז. מסרב/ת (לא להקריא)
- ח. לא רלוונטי (לא להקריא)

תודה על שיתוף הפעולה !!!